

Helsinki

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030

Visiotyön välitarkastelun yhteenveto

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 – visiotyön välitarkastelun yhteenveto
Kannen valokuva: Unto Rautio

Sisältö

Johdanto	4
Luku 1 Kohokohtia vision taustasta, tavoitteista ja sisällöstä	6
Luku 2 Yhteenveto välitarkastelusta	12
Luku 3 Vision strategiset vaikutukset	18
Luku 4 Välitarkastelun tulokset: vision tavoitteet ja toimenpiteet viiden vuoden jälkeen	31
Luku 5 Yhteiskunnan murros 2020-luvulla	55
Luku 6 Suositukset vision loppukaudelle	62
Kuusi ehdotusta kohti tulevaisuutta	74
Prosessi	86
Lähteet	88

Johdanto

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 – Työryhmän visio kaupungille ja kaupunkilaisille maaliskuussa 2020 on dokumentti, jonka vaikutuksia ja seurauksia tarkastellaan tässä raportissa.

Visiotyö on taiteen ja kulttuurin ammattilaisista koostuvan riippumattoman asiantuntijaryhmän rakentama laaja tavoitekuva siitä, millaiseksi taide- ja kulttuurikaupunki Helsingin tulisi kehittyä 10 vuoden ajanjaksolla.

Tämä raportti on visiotyön välitarkastelun yhteenveto. Se toteutetaan hetkellä, jolloin visiokautta on jäljellä lähes puolet. Ajoitus tarjoaa mahdollisuuden paitsi tehdyn reflektointiin myös valintojen tekemiseen ja suuntien tarkentamiseen sekä laajemmin kaupungin toimintakulttuurin jatkuvaan kehittämiseen. Välitarkastelu on tehty palvelemaan juuri näitä tarkoituspäitä.

Helsingin taide- ja kulttuurivisio suunnattiin koko kaupungille ja kaikille kaupunkilaisille. Myös välitarkastelu on tarkoitettu laajasti luettavaksi. Taide ja kulttuuri kuuluvat kaupungissa kaikille, siksi niiden edellytyksistä käytävän keskustelun tulisi olla avointa ja moniäänistä. Tähän pyrkii omalta osaltaan myös tämä tarkastelu.

Visio ei ole poliittisen päätöksenteon läpikäynyt, kaupungin toimintaa suoraan ohjaava strategia tai toimintasuunnitelma. Pikemminkin kyse on vuoropuhelun kautta syntyneestä näkemyksestä ja laajoista suuntaviivoista Helsingille. Näin ollen välitarkastelussa keskitytään vision vaikutuksiin tyypillistä ns. välitilinpäätöstä yleisemmin ja tarkastellaan toimenpide-ehdotusten toteutumista kattotasolla. Kokonaisuuteen kuuluu myös osuus, jossa pohditaan, millaiset pai-

notukset olisivat tarkoituksenmukaisimpia vision tavoitteiden saavuttamiseksi tulevina vuosina.

Vision vuoden 2020 julkistuksen jälkeen maailma, Suomi ja Helsinki sen mukana ovat kokeneet ennakoimattomia mullistuksia pandemiasta ja geopolittisista jännitteistä valtiontalouden leikkauksiin. Niin taiteen ja kulttuurin toimintaympäristö kuin kaupunkilaisten todellisuus ovat monin tavoin toisenlaisia kuin vuonna 2020. Ymmärrys tapahtuneiden muutosten vaikutuksista on paras tapa varmistaa vision tavoitteiden toteutuminen jatkossa.

Helsingin taide- ja kulttuurivision välitarkastelu on tehty hieman samaan tyyliin kuin itse visio: vuorovaikutteisesti ja taiteen ja kulttuurin toimijoiden kanssa. Toki kokonaisuus on suppeampi. Lisäksi välitarkastelun prosessissa on ollut mukana myös laaja joukko Helsingin kaupungin kulttuuripalvelujen työntekijöitä.

Keväällä 2026 tiiviissä tahdissa tehtyyn selvitysvaiheeseen on sisältynyt taustadokumenttien kuten kaupungin strategioiden ja arviointikertomusten sekä tilastojen läpikäyntiä, pyöreän pöydän keskusteluja, henkilöhaastatteluja ja Inclus-verkkokysely. Prosessiin on osallistunut ilahduttavan monia vision laatineen asiantuntijaryhmän jäseniä.

Kirjalliset ja erityisesti tilastoja sisältävät lähteet ovat etupäässä kaupungin välitarkastelun tekijöille toimittamia aineistoja. Aineistojen sisältämää dataa ei ole kerätty varta vasten vision toimenpiteiden mittaamiseksi,

minkä seurauksena osa toimenpiteistä tai niiden sisältämistä kirjauksista ei tule todennetuksi saaduilla tiedoilla. Välitarkastelu ei siis ole arviointi.

Tästä syystä tärkeimpänä tavoitteena välitarkastelussa ei ole ollut toimenpiteiden yksityiskohtainen arviointi vaan yleisempi, “vision hengen” ja sen antaman suunnan vaikutusten hahmottaminen. Erilaisten vuorovaikutusmenetelmien avulla on välitarkastelun aineistoksi pyritty saamaan mahdollisimman monipuolista asiantuntemusta.

Prosessi on kuvattu tarkemmin raportin lopussa. Käytetyt aineistot esitetään lähteissä.

Helsingin taide- ja kulttuurivision välitarkastelu on laadittu Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalveluille kulttuurijohtaja Mari Männistön aloitteesta.

Toteuttajaksi valittiin muutostoitisto Ellun Kanat. Tarkastelun toteuttaneeseen tiimiin kuuluivat Ellun Kanojen liiketoimintajohtaja Marjaana Toiminen sekä yhteistyökumppani Urban Practice Oy:n toimitusjohtaja Katja Lindroos.

Marjaana Toiminen on strategiatyön ja muutosjohtamisen seniorikonsultti ja työelämäasiantuntija. Toiminen on tehnyt useita asiakasprojekteja yli kymmenen vuoden ajan Helsingin kaupungille, elinkeino-osastolle, kasvatus- ja sivistysosastolle ja kulttuuripalveluille. Toimisella on taustaa myös kulttuuritoimittajana sekä kulttuurilaitosten luottamustehtävissä.

Katja Lindroos on kaupunkistrategi ja luovan talouden asiantuntija. Hän on työskennellyt viimeisen 20 vuoden ajan sekä konsulttina että käytännön tekijänä julkishallinnon, yritysten, järjestöjen ja vapaan kansalaistoiminnan risteyskohdissa. Lindroos on toiminut valtakunnallisen Luovan talouden kasvustrategian sihteeristössä sekä vetänyt ulkoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamaa selvitystyötä kulttuuridiplomatian uudesta mallista Suomelle.

Välitarkastelun tekijät haluavat kiittää kaikkia työhön osallistuneita ajasta ja näkemyksistä.

Luku 1

Kohokohtia vision taustasta, tavoitteista ja sisällöstä

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visio luotiin vahvistamaan taiteen ja kulttuurin roolia kaupungissa kymmenen vuoden ajanjaksolla. Sen tavoitteena on ollut kirittää kaupunkia entistä kunnianhimoisemmaksi taide- ja kulttuurikaupungiksi – paikaksi, jossa taiteella ja kulttuurilla rakennetaan elinvoimaa, kestävyyttä, kiinnostavuutta ja hyvää elämää kaikille kaupunkilaisille.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 on monella tavalla poikkeuksellinen hallinnon asiakirja. Se on toimintasuunnitelmaa kauaskantoisempi ja kirjauksiltaan avoimempi – pikemminkin kannanotto linjasta kuin yksittäisistä teoista. Samalla sen toimenpide-ehdotukset ovat tarkkoja ja kunnianhimoisia.

Myöskään sen synty- ja laatimisprosessi eivät seuranneet tyypillisimpiä latuja. Aloitteellinen vision suhteen oli valtuutettu Jörn Donner, jonka toivomusponnen Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi 27.9.2017, ja 15.2.2019 Helsingin kaupungin kansliapäällikön päätöksellä asetettiin itsenäinen taide- ja kulttuurivisiotyöryhmä, jolle annettiin tehtäväksi laatia Helsingille taide- ja kulttuurivisio vuosille 2019–2030.

Työryhmän itsenäinen asema suhteessa kaupungin organisaatioon oli merkityksellinen: työryhmän ei tarvinnut pohtia tavoitteita ja toimenpiteitä vain kaupungin

rakenteiden valossa, vaan se saattoi lähteä visioimaan avoimemmalla agendalla ja tarkastella kaupunkia toisaalta kaupunkilaisten kannalta, toisaalta taiteen ja kulttuurin toimijoiden näkökulmasta.

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella taiteen ja kulttuurin roolia kaupungissa pitkäjänteisesti, ts. asettaa taiteen ja kulttuurin edistämiseksi tavoitteet ja myös esittää toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi ryhmän tuli kiteyttää kaupunkiyhteisiä linjauksia siten, että kaupungissa toimivat tahot voisivat toimia vision saavuttamiseksi. Myös Helsingin maine ja tunnettuus omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana taide- ja kulttuurikaupunkina oli sisällytettynä ryhmän tehtävänantoon.

Taide- ja kulttuurivisiotyöryhmä kokoontui yhteensä 12 kertaa ja ohjausryhmä kaksi kertaa, minkä lisäksi järjestettiin yksi työryhmän ja ohjausryhmän yhteinen kokous.

Työskentelyssä oli mukana fasilitoinnin ammattilaisia, ja ulkopuolisia puheenvuoroja pyydettiin 11 asiantuntijalta. Vision tekstin muotoilemista tuki kirjailija Ville Vasara.

Vision sitoutuminen vuorovaikutteisuuden konkretisoitui erityisesti siinä, miten kaupunkilaiset kutsuttiin mukaan. Työryhmä järjesti useita tilaisuuksia eri sidosryhmien ja helsinkiläisten kanssa eri puolilla kaupunkia. Lisäksi työryhmän jäseniä osallistui vuonna 2019 useisiin taiteen ja kulttuurin tulevaisuutta Helsingissä käsitteleviin seminaareihin ja muihin tilaisuuksiin ja teki haastatteluita.

Taide- ja kulttuurivisiotyöryhmällä oli käytössään lukuisia Suomen ja maailman kaupunkien kulttuuristrategioita ja -visioita, Helsingin kaupungin selvityksiä ja tilastoja eri kulttuurin aloilta, tulevaisuusennusteita, kansainvälisiä raportteja, koonteja ja verkkosivustoja.

Näistä monipuolisista aineistoista ja keskusteluista työryhmä laati raportin *Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 – Työryhmän visio kaupungille ja kaupunkilaisille maaliskuussa 2020*, joka luovutettiin 18.8.2020 Helsingin kaupungille vastaanottajinaan pormestari Jan Vapaavuori ja kulttuurin ja vapaa-ajan apulaispormestari Nasima Razmyar.

Visio rakentuu kolmesta toisiaan tukevasta kokonaisuudesta. Ensimmäinen tavoite *Taide auttaa Helsinkiä kohtaamaan ja muuttamaan tulevaisuuden* korostaa taidetta kriittisen ajattelun, yhteiskunnallisen vuoropuhelun ja ekologisen vastuun välineenä. Kaupungin roolina on toimia mahdollistajana ja alustana tilojen ja resurssien muodossa sekä sallivan ilmapiirin vahvistajana.

Helsingin taide- ja kulttuurivision työryhmä
Puheenjohtaja: Helsingin kaupunginorkesterin intendentti **Aleksi Malmberg**

Jäsenet ja heidän senhetkiset roolinsa:

Leif Jakobsson, Svenska Kulturfondenin emeritusjohtaja

Gita Kadambi, Suomen kansallisoopperan ja -baletin pääjohtaja

Elina Knihtilä, Taideyliopiston professori

Emmi Komlosi, Helsingin työväenopiston suunnittelijaopettaja

Sonya Lindfors, UrbanApan taiteellinen johtaja, koreografi

Teemu Mäki, taiteilija, taiteen tohtori, Suomen taiteilijaseuran puheenjohtaja

Eeka Mäkynen, Finnish Metal Events Oy:n toimitusjohtaja

Sara Norberg, Cinematicin toimitusjohtaja

Veli-Markus Tapio, Suomen Kulttuurirahaston erikoisasiantuntija

Ohjausryhmä

Puheenjohtaja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja **Tommi Laitio (2017–2022)**

Jäsenet:

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala (1.6.2019 asti)

Mari Männistö, kulttuurijohtaja, Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala (1.10.2019 alkaen)

Sanna-Mari Jäntti, yhteysjohtaja, Helsingin kaupunginkanslia

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, Helsingin kaupunginkanslia

Pasi Saukkonen, erikoistutkija, Helsingin kaupunkitutkimus ja -tilastot

Sihteeri: suunnittelija **Ulla Laurio**, Helsingin kaupungin kulttuuripalvelut
Työryhmä toimi 31.3.2020 saakka.

Kuva: Svante Gullichsen

Toinen tavoitteista *Taide ja kulttuuri ovat Helsingin kehittämisen keskeisiä voimia* lähtee taiteilijoiden ja kulttuurin tekijöiden osaamisen laajemmasta hyödyntämisestä koko kaupungin tasolla kaupunkisuunnittelusta sosiaali- ja terveyssektorille. Luovat alat kuten muotoilu, peliala ja tapahtumat nähdään kaupunkikulttuurin rakentajana ja taloudellisenä vetovoimatekijänä.

Kolmantena tavoitteena visio korostaa yhdenvertaisuutta. Kirjauksessa *Jokaisen helsinkiläisen elämä on osa yhteistä helsinkiläisyyttä* Helsingin halutaan sitoutuvan siihen, että jokaisella asukkaalla iästä ja taustasta riippumatta tulisi olla läpi elämän yhteys taiteeseen. Kirjastot, kulttuurikeskukset ja asuinalueiden omaehtoinen kulttuuri ovat tavoitteen edistämisessä keskeisiä.

Toimenpide-ehdotukset on jäsennelty viiden teeman kautta, jotka ovat asukaslähtöinen kulttuuri asuinalueilla, Helsinki kulttuurin alustana ja mahdollistajana, ekologinen kestävyys, elämänikäinen yhteys taiteeseen ja luovan Helsingin tiekartta. Kokonaisuuteen sisältyy yhteensä 19 toimenpide-ehdotusta laajemmista strategisista kokonaisuuksista yksittäisiin avauksiin. Toimenpide-ehdotuksiin liittyy lisäksi 17 alakohtaa, jotka ovat täydentäviä tai itsenäisiä ehdotuksia.

Tavoitteiden ja toimenpide-ehdotusten lisäksi visiossa on asiantuntija-artikkeleita. Yhteensä yhdeksän eri kirjoittajan laatimissa 11 puheenvuorossa käsitellään väestöennusteita, kulttuurin rahoitusta, taiteilijoiden toimeentuloa, taiteen merkitystä, taidekentän monimuotoisuutta, Helsingin monikielisyyttä, taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia, harrastamisen mahdollisuuksien ulottamista kaikille, yöelämää, rakennushankkeita sekä nuorten näkökulmia kaupunkiin ja kaupunkikulttuuriin.

Tässä välitarkastelussa on keskitytty tavoitteiden ja toimenpiteiden osuuksiin, mutta artikkeleja on luettu osana vision yleisempää henkeä.

Visio löytyy kokonaisuudessaan täältä: https://stplattaprod.blob.core.windows.net/strategiatalousprod/taide-ja-kulttuuri_helsingissa_2030.pdf

“Vision ehdottamia toimenpiteitä tärkeämpi on mielestäni tekstin antama tulevaisuudenkuva kulttuurin merkityksestä ja asemasta kaupungissa ja suunta, jonka se viitoittaa. Toimintaympäristö muuttuu ja uudet tilanteet vaativat aina uudenlaisia toimenpiteitä. Aikaisemmin esitettyihin toimenpiteisiin ei siis pidä lukkiutua liikaa. Jos huomataan, että jokin uusi idea ja toimintatapa edistää vision saavuttamista paremmin, niille pitäisi antaa prioriteetti.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Helsingin taide- ja kulttuurivision vuorovai-
kutteen ja monia toimijuuksia mukaan ot-
tanut syntyprosessi oli viesti jo itsessään.
Taide ja kulttuuri kuuluvat kaikille. Ei vain
yhdele toimialalle vaan jokaiselle. Ei vain alan
ammattilaisille vaan kaupunkilaisille – niille-
kin, jotka eivät ole edes syntyneet. Viimeksi
mainittu välittyy vision tulevaisuusorientaa-
tiossa: kymmenen vuotta ulottuu sekä seu-
raavaan valtuustokauteen että seuraavaan
sukupolveen.

Visiota tehtiin aikana, jolloin puheenaiheena
oli polarisaatio eli yhteiskunnallisen yhteen-

kuuluvuuden mureneminen ja siihen sisältyvät riskit. Varsinkin sosiaalisen median ja algoritmien pelättiin etäännyttävän eri tavoin maailmaa näkeviä ihmisiä entistä kauemmas toisistaan ja jumiutuvan keskustelemaan vain valmiiksi samanmielisten kanssa. Merkkejä kuplautumisesta nähtiin myös taiteen ja kulttuurin kentillä.

Vision tekotavoista välittyi pyrkimys purkaa vastakkainasettelua. Mukaan kutsutut tahot edustivat taiteen ja kulttuurin toimijoita eri sektoreilta ja rooleista sekä kaupungin viranhaltijoita ja työntekijöitä eri toimialoilta. Eri näkökannoille annettiin tilaa sekä raportissa että julkistustilaisuudessa: molemmissa oli itsenäisiä puheenvuoroja, jotka eivät seuranneet valmista kaavaa. Pyrkimyksenä oli välttää visiotyössä eri taiteenlajien edunvalvonnallisia tavoitteita, missä myös onnistuttiin. Onnistuttiinko visiotyössä rikkomaan rajat taiteen ja kulttuurin toimijoiden ja ns. tavallisten kaupunkilaisten välillä, jää kuitenkin avoimeksi. Laajasta vuorovaikutuksesta huolimatta voidaan kysyä, kuuluiko niiden kaupunkilaisten ääni, joita taide ja kulttuuri eivät puhuttele.

Kaupunkilaisten hyvä elämä on vision ydintavoite. Mitä kaupunkilaisella hyvällä elämällä tarkoitetaan, jää kuitenkin visiossa pitkälti määrittelemättä.

Visio korostaa taiteen ja kulttuurin vaikutusta kaupunkilaisten hyvinvointiin ja kokemukseen osallisuudesta, mutta jättää avoimeksi, miten tuo hyvinvointi ja osallisuus näkyvät ja vaikuttavat käytännössä. Vision toteuttamiseen tarvitaan muitakin kuin kaupungin toimijoita, joten voimautunutta kaupunkilaisuutta voi pitää tavoiteltavana, vaikutteita sitä ilmaisuna suoraan kirjatakaan.

Pelkkä kaupungin palveluihin tyytyväinen kaupunkilainen ei siis ”riitä” onnistumiseksi.

Tietty haastavuus, muutoshakuisuus ja jopa tietynlainen kapinahenkisyys välittyy visiodokumenttiin kuuluvissa esseissä. Se näytetään taiteen ja kulttuurin voimana mutta vähemmän kaupunkilaisuuteen liittyvänä.

“Mielestäni juurtuvan kulttuurityön elinehtona on se, että kaupunki tarjoaa mahdollisuuksia ja kutsuu asukkaita mukaan myös omaehtoiseen kulttuuritoimintaan asuinalueilla. Hyvänä esimerkkinä kulttuurikeskuksissa aloittaneet yhteisötuottajat, jotka parhaimmillaan voivat toimia siltana asukkaiden ja kulttuurikeskuksen välillä. Myös kaupunginosien kylätaloihin ym. kaivattaisiin lisää kaupungin resursseja matalan kynnyksen kulttuuritoiminnan mahdollistamiseksi. Myös eri kielitaustaisten ihmisten ja ihmisryhmien tavoittamiseen ja verkottamiseen tulisi panostaa enemmän.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Onko vision tavoitteena kukoistava taide- ja kulttuurielämä vai elävä kaupunki- tai jopa “kaupunkilaiskulttuuri” Helsingissä?

Kuva kaupunkilaisuudesta on välittömässä yhteydessä siihen, mikä rooli kaupungin tulisi ottaa. Kaupunkien lakisäätötehtävien vuoksi kaupungit ymmärrettävästi keskittyvät palvelemaan mahdollisimman johdonmukaisesti ja yhdenvertaisesti kuntalaisia ja mittaavat onnistumista pitkälti järjestämien palvelujen kautta. Taiteen ja kulttuurin

kentällä kaupunkien kulttuuripalvelut ovat kuitenkin osa ekosysteemiä, minkä vuoksi myös kaupunkien on perusteltua tarkastella taidetta ja kulttuuria laajemmin kuin vain palvelulähtöisesti. Myös kulttuuripolitiikan näkökulmasta pelkkien palvelujen tarkasteleminen ja niissä onnistumisen arviointi on lähtökohtana kapea.

Vision kokonaisuudesta välittyykin ajatus kurottamisesta pelkän palvelufunktion yläpuolelle. Taiteen ja kulttuurin kautta kaupungilla on mahdollisuus vaikuttaa todellisuuteen syvällisemmin kuin vain suorittamalla perustehtäviään. Kunnianhimosuuden viedään kestävä kehityksen ratkaisuihin ja yhteiskunnallisten haasteiden kuten segregaatiorajun torjuntaan asti.

Taide ja kulttuuri näyttävät visiossa eräänlaisena kilvoitteluna, mahdollisuutena muuttaa – jos ei maailmaa niin käsitystä siitä, mikä maailmassa voisi olla mahdollista.

Kaupunkilaisuuden ohella visiosta löytyy muitakin käsitteitä, joita ei suoraan määritellä. Näistä keskeisin liittyy itse otsikkoon. Taide ja kulttuuri ovat erilläänkin laajoja kokonaisuuksia. Samaan visioon yhdistettyinä ne ovat moniselitteisiä, ja paikoin hämärtävät tavoitteita ja toimenpiteitä.

Kulttuuripolitiikan harjoittaminen on perinteisesti mielletty lähemmäksi kaupunkia, jotka palvelevat suoraan kaupunkilaisia. Sen sijaan taidepolitiikka mielletään valtakunnalliseksi, mikä välittyy esimerkiksi rahoitusjärjestelmistä. Taide on kuitenkin mukana visiossa ”taiteen vuoksi” eikä ainoastaan kaupunkilaisten palvelemiseksi. Tässä voi nähdä itsenäisen työryhmän vaikutusta: visiossa on ollut lupa ajatella kaupungin perinteistä politiikkatonttia avarammin.

Visio ei ole kaupungin virallinen asiakirja, ja sen sisältämät toimenpide-ehdotukset ovat

vision tekijöiden näkemyksiä.

Vision valmistumisen jälkeen kaupungin organisaatiossa erityisesti kulttuuripalvelut arvioi esitettyjä linjauksia ja toimenpiteitä, muokkasi osaa ja linjasi, millä tavalla vision tavoitteita ja suuntaa johdetaan ja millaiset kokonaisuudet valitaan edistettäväksi tulevien vuosien suunnittelussa. Työskentelystä syntynyt kulttuuripalveluiden palvelustrategia hahmottelee ydintehtävät, työnjaon ja palveluiden tuottamisen tavat. Pyrkimys oli kirkastaa kulttuuripalveluiden roolia kulttuurin ekosysteemissä.

Kuinka suoraan visio sitten vaikutti toiminnan kehittämisen linjauksiin ja toimintasuunnitelmiin? Välitarkastelussa saatavilla olevien aineistojen pohjalta yksityiskohtaisia päätelmiä ei ole voitu tehdä esimerkiksi sen suhteen, mitkä toimenpiteet eivät olisi olleet mukana ilman vision vaikutusta. Useiden aineistojen ja haastattelujen perusteella visiolla on kuitenkin ollut merkittävä vaikutus kulttuuripalvelujen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin vuosina 2020–26. Vaikuttavuus ei ole rajoittunut yksittäisiin kirjauksiin, vaan sillä on ollut yleisempi ja samalla potentiaalisesti kauaskantoisempi merkitys kaupungin kirkastajana ja suunnannäyttäjänä.

Visiodokumentin vaikuttavuudesta todisteena on myös tämä raportti. Kaupungin toimeksiannosta tarkastellaan kaupunkiorganisaation ulkopuolelta saatua taiteen ja kulttuurin toimijoiden yhteisen tahdonilmaisun toteutumista. Tarkastelun kohteena on visiokauden ensimmäinen puolikas. Tarkastelun viimeisessä luvussa kootaan prosessiin osallistettujen tahojen suosituksia loppukauden painopisteiksi. Myös välitarkastelun laatijat antavat omat suosituksensa.

Luku 2

Yhteenvedo välitarkastelusta

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiotyöllä on ollut merkittävä vaikutus sekä Helsingin kulttuuripalveluille että kulttuurin merkitykselle koko kaupunkiorganisaatiossa. Etenkin strategiakaudella 2025–2029 taide ja kulttuuri on laajasti otettu osaksi ratkaisuja, joilla kaupunki parantaa asukkaiden elämää. Visiokauden loppuvuosille välitarkastelussa suositellaan aloitettujen toimenpidekokonaisuuksien rivakkaa ja rohkeaa edistämistä sekä toimintatapojen ennakoluulotonta uudistamista.

Vuonna 2020 ilmestynyt Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visio oli uraauurtava ponnistus. Se syntyi kaupungin aloitteesta, mutta riippumattoman asiantuntijaryhmän toimesta laajan osallistamis- ja kuulemisprosessin tuloksena.

Visio on kokonaisvaltainen näkemys kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksista kaupunkilaisten elämässä sekä kaupungin roolista ammattilaistaiteen mahdollistajana ja harrastamisen tukijana.

Visio sisältää viisi painopistettä. Ne ovat asukaslähtöinen kulttuuri asuinalueilla, Helsingin kulttuurin alustana ja mahdollistajana, ekologinen kestävyys, elämänikäinen yhteys taiteeseen sekä luovan talouden potentiaalini esiin nostaminen. Kokonaisuuteen sisältyy yhteensä 19 toimenpide-ehdotusta laajemmista strategisista kokonaisuuksista yksittäisiin avauksiin. Toimenpide-ehdotuksiin liittyy lisäksi 17 alakohtaa, jotka ovat täydentäviä tai itsenäisiä ehdotuksia.

Välitarkastelussa analysoidaan vision

merkitystä laajasti: sekä kulttuuripalveluiden arkisen työn ja toiminnan suuntaamisen kannalta että strategiselta kannalta.

Strategisella tasolla tarkoitetaan tässä yhteydessä erityisesti kaupunkistrategia-dokumentteja, mutta myös hankalammin todennettavaa “yleistä näkemystä” ja “henkeä” kaupunkiorganisaatiossa taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksia kohtaan.

Välitarkastelun prosessiin kuului sekä osallistava vaihe että tutkimusvaihe. Osallistavassa vaiheessa kartoitettiin sekä kulttuuripalvelujen työntekijöiden, taiteen ja kulttuurin toimijoiden että kaupunkilaisjärjestöjen edustajien näkemyksiä vision tähänastisesta merkityksestä ja suosituksista viimeisille vuosille. Vaiheeseen kuului haastatteluja, pyöreän pöydän keskusteluja sekä Inklus-verkkokysely.

Tutkimusvaiheessa käytiin läpi strategisia dokumentteja ja kymmeniä datalähteitä, joita vasten vision ensimmäisen viiden vuoden konkreettista toteutumista heijastettiin.

Välitarkastelun tuloksena havaittiin, että kulttuurivisiolla on ollut suuri merkitys kaupungille sisäisesti: sekä kulttuuripalveluiden toiminnan suuntaamisessa että kaupunkiorganisaation sisäisessä ymmärryksessä kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksista. Tämä näkyy erityisesti vuosien 2025–2029 kaupunkistrategiassa, jossa kulttuuri ei ole enää yksi lokero, vaan näkyy laajasti kaupungin painopisteissä.

Siinä taide ja kulttuuri ovat ratkaisuja kaupungin tulevaisuuden rakentamisessa.

Osallistavan vaiheen pyöreän pöydän keskusteluissa oltiin sitä mieltä, että visio on antanut suuntaa kulttuurin kehittämiselle ja muuttanut myös ajattelua siitä, miten kaupunki voi kulttuuria edistää.

Keskustelijat toivat esiin, että visio on kaupungin sisällä laajasti tunnistettu tärkeäksi dokumentiksi, johon viitataan edelleen runsaasti. Visio on kasvattanut kaupungin sisällä “päättäväistä ja myönteistä suhtautumista kulttuuriin”.

Esimerkiksi kyselyssä kommentoitiin, että kulttuurin merkitys kaupungin nykyisyyden ja tulevaisuuden voimavarana ymmärretään nyt paremmin kuin vuosikymmenen alussa. Viesti taiteen ja kulttuurin ymmärryksen kasvusta koko kaupunkiorganisaatiossa tuli välitarkastelun prosessissa niin monelta taholta ja toisistaan riippumattomista lähteistä, ettei sitä ole syytä epäillä. Se on merkittävä saavutus jo visiokauden ensimmäisen viiden vuoden aikana.

Kulttuuripalvelut on toiminnassaan vienyt visiota toteutukseen sangen systemaattisesti visiokauden alkupuoliskolla. Heti vision tultua voimaan kulttuuripalvelut pohti vision merkitystä koko henkilökunnan voimin. Työskentelyn tuloksena syntyi palvelustrategia, joka on toiminut kulttuuripalveluiden toiminnan suunnittelua ohjaavana dokumenttina tähän päivään asti.

Strategiassa määritellään kulttuuripalveluiden ydintehtävät sekä niihin liittyvät tärkeimmät toiminnot. Kulttuuripalvelut on käyttänyt strategiaa vuosittaisessa toiminnansuunnittelussaan.

Kytkös visioon on näkyvä ja suora: kaikki vision viisi painopistettä ovat tavalla tai toisella mukana kulttuuripalvelustrategiassa, ja myös suuri osa toimenpide-ehdotuksista jossain muodossa.

”Taiteen ja kulttuurin rooli kaupunkikehityksessä on vahvistunut: ne kytkeytyvät yhä selvemmin elinvoimaan, houkuttelevuuteen ja hyvinvointiin. Tässä mielessä tilanne on eri kuin 2020-luvun alussa.

Samaan aikaan kehittäminen näyttäytyy edelleen pitkälti institutionaalisena ja hankevetoisena. Kaupunkilaisten oma, arjessa tapahtuva kulttuurinen toiminta – mukaan lukien epämuodollinen, pienimuotoinen ja kriittinen toiminta – tunnistetaan heikommin kaupunkia kehittävänä voimana. Kehittämisen logiikka on siis laajentunut, mutta ei vielä syventynyt kaupunkilaisten yhteistuottavaan toimijuuteen.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Kulttuuripalvelut luovutti välitarkasteluun yli sata linkkiä, raporttia, tilastoa, päätöstä ja muuta lähdettä, joita vasten toimenpide-ehdotusten toteutumista tarkasteltiin kattotasolla.

Voi liioittelematta todeta, että jokaista vision viittä painopistettä ja valtaosaa toi-

menpide-ehdotuksista on edistetty – ainakin suunnitelma- ja selvitystasolla, mutta suuressa määrin myös tekojen tasolla. Eniten aineistoa löytyi ensimmäisen ja neljännen painopisteen toimenpide-ehdotuksiin liittyvistä toteutuksista. Ensimmäisessä painopisteessä ideoitii eri kaupunginosien asuinalueiden omaleimaisen ja asukasläh- töisen kulttuurin vahvistamisen keinoja.

”Vapaan kentän rahoitusrakenne on kestävä ja rahoittajien että kentän työskentelyolojen näkökulmas- ta. Viimeisen kuuden vuoden aikana, 2020-luvun alusta tilannetta heikentä- neet koronapandemia, Ukrainan sota ja kustannusten nousu ja nyt talouden heikko tila ja valtion leikkaukset. Kent- tä tarvitsee lisärahoitusta.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Tämän toteuttamisessa keskeisiä ovat olleet kaupunginosien kulttuurikeskukset ja niiden toiminnallinen ja asukaslähtöinen uudista- minen. Neljäs painopiste luetteli lukuisia kei- noja, joilla mahdollistetaan kaupunkilaisten elämäniloinen yhteys taiteeseen ja kulttuu- riin. Kulttuurin kummilapsi -ohjelman sekä moninaisten nuorten ja ikääntyvien kulttuuri- toimintaan ohjattujen lisärahoitusten turvin tähän liittyviä toteutuksia on runsaasti.

Visiossa ehdotettiin, että Helsinki sitoisi taide- ja kulttuuriavustukset väestönkas- vuun. Helsingin taide- ja kulttuuriavustukset ovat kasvaneet vuodesta 2020 vuoteen 2026 yhteensä 12 prosenttia, kun huomioidaan myös kulttuurin laitosavustukset sekä kulttuurin käyttöön osoitettavat valtionpe-

rintörahat. Luku ylittää selvästi kaupungin väkiluvun kasvun samalla ajanjaksolla. Vuosina 2021–2025 rajatusti suoraan taide- ja kulttuuriavustuksiin käytetyt määrärahat kasvoivat 24 prosenttia. Tätä voi pitää isona kädenojennuksena taiteen ja kulttuurin am- mattilaisille. Tuen kasvulla lienee kuitenkin suurempi yhteys koronasta palautumisen tukemiseen ja valtion tuen leikkauksiin kuin Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visioon. Helsingissä on selvästi onnistuttu tekemään pitkäjänteistä kulttuuripoliittikkaa, jossa avustusten kehittäminen on kytketty kau- punkistrategian toteuttamiseen.

Voimakkaimmin kokeilujen ja alkuselvitys- ten ja toimintasuunnitelmien tasolla vaikut- tivat olevan kaupungin tilojen ja paikkojen hyötykäyttöön sekä toisaalta luovien alojen potentiaalin laajempaan hyödyntämiseen liittyvät painopisteet. Näissäkin tilanne on vision loppukautta ajatellen lähtökohtaisesti lupaava: henkilöresurssien ja poliittisen sel- käjön kannalta tilanne on huomattavasti parempi kuin vuosikymmenen alussa.

Visiokauden puolella välissä on tarpeen pysähtyä yhteiskunnan nopeiden muutos- ten äärelle. Vision voimaan tulon jälkeen geopoliittiset jännitteet ovat voimistuneet ennennäkemättömälle tasolle. Oikeistopopu- lismien nousu ja tulevaisuuskon hiipuminen näkyvät poliittisena epävakautena useissa Euroopan maissa, mikä heijastuu talouteen. Suomessa on EU-alueen korkein työttömyys, ja talouskasvu tuntuu karkaavan vuosi vuo- delta.

Prosessiin osallistavasta vaiheesta nousi esiin yksimielinen käsitys siitä, että taiteella ja kulttuurilla on entistä suurempi merkitys kasvavan epävarmuuden ja useiden pääl- lekkäisten kriisien aikana. Yhteiskunnalliset murrokset tuskin hidastuvat vision loppu- kaudella. Siksi välitarkastelun prosessissa

toivottiin erityistä huomiota keinoihin, joilla ehkäistään alueellista ja sosiaalista eriytymistä. Kohderyhmistä uudenlaisia panoksia toivottiin erityisesti nuoriin.

Ammattimaisen taiteen toimintaedellytysten tukeminen korostui niin ikään osallistavassa vaiheessa. Helsingin merkittävästi kasvanut tuki näyttäytyy systemaattisena ja pitkän aikavälin tavoitteellisena politiikkatekona tilanteessa, jossa valtakunnallinen kehitys kulkee toiseen suuntaan.

”Nuorten tilanne on hälyttävä. Heillä ei ole varaa käydä kulttuuritapahtumissa. Eläkeläisillä on. Ohjelmistoja suunnitellaan enemmän varman päälle kuin koskaan. Nyt on vaarana, että kerta kaikkiaan käännetään katse menneeseen eikä uskalleta mennä tulevaisuutta kohti uusilla ideoilla. Kysymys eri taustaisten nuorten huomioimisesta on nyt entistä tärkeämpi. Vain yhdessä voimme rakentaa kestävää.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Välitarkastelun tekijät nostavat jo aloitetut laajemmat teemakokonaisuudet visiokauden lopun suosituksiin. Tilojen ja paikkojen hyödyntäminen sekä luovien alojen kasvuun tähtäävät toimenpiteet ovat suunnitelmatasolla jo pitkällä, joten niistä voi odottaa rivakoita ja vaikuttavia toteutuksia vision loppukaudella. Tärkeäksi loppukauden fokukseksi välitarkastelun tekijät nostavat toimintatapojen rokkeen uudistamisen. Tällä tarkoitetaan ensisijaisesti tapoja toimia ekosysteemissä sekä tapoja viestiä ulospäin. Molemmat kaipaavat kriittistä ja rohkeasti uudistavaa otetta.

Kaupungin on tietoisesti kehitettävä käytäntöjä, joilla se partneroituu eri toimijoiden kanssa. Se tarkoittaa sekä nykyisten toimintatapojen sujuvoittamista että kokonaan uusien, mutkattomampien mallien kokeilua.

Kaupungissa on oltava tilaa myös sellaiselle toiminnalle, joka ei sovellu esimerkiksi alueiden kulttuurikeskusten sisälle. Yhteisöjen luomat paikat ja kaupunkitilaa hyödyntävät itsenäisesti syntyneet tapahtumat ovat merkkejä siitä, että kaupungissa on mahdollisuus toimijuuteen, jossa kukin voi siirtyä kulttuuripalvelujen vastaanottajasta niiden aktiiviseksi tuottajaksi, ja näin ottaa ns. omistajuutta yhteisestä kaupungista. Omistajuuden jakaminen kaupunkilaisten kanssa on moninaistuvassa Helsingissä entistä tärkeämpää.

Helsinki on Suomen taide- ja kulttuurielämän keskus. Ei ole Suomen kannalta yhden-tekevää, millainen taide- ja kulttuurikaupunki Helsinki on ja miten kaupungin tavat toimia ja vaikuttaa tekevät sitä uusin keinoin mahdolliseksi.

Luku 3

Vision strategiset vaikutukset

Taide- ja kulttuurivisio on vaikuttanut suorimmin kaupungin kulttuuripalvelujen palvelustrategiaan sekä visiokaudella laadittuihin kaupunkistrategioihin. Erityisesti uusimmassa kaupunkistrategiassa taide ja kulttuuri näkyvät läpileikkaavasti vision hengen mukaisesti. Valtakunnallisten strategioiden tasolla vaikutus on lähinnä välillistä, mutta esimerkiksi Luovan talouden kasvustrategiassa Helsingin visio mainitaan inspiraationa muille.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision valmistumisen jälkeen on laadittu useita tavoiteohjelmia, joilla on linjattu taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toiminnan edellytyksiä sekä kaupungin tasolla että valtakunnallisesti. Peilamalla vision tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia niitä vasten voidaan vision vaikuttavuutta tarkastella Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa laajemmassa viitekehyksessä.

Vision ja muiden kaupunki- tai valtiotason strategioiden rinnakkaisessa tarkastelussa on olennaista pitää mielessä niiden eroavaisuudet: strategiat – niin kaupungin kuin valtion – ovat ohjaavia ja näin ollen poliittisen päätöksenteon läpäisseitä dokumentteja, kun taas taide- ja kulttuurivisio on poliittisen prosessin ulkopuolinen ja suosittaa tavoiteltavaa suuntaa enemmän kuin asettaa seurattavia tavoitteita.

Kaupunkistrategia on koko kaupungin keskei-

sin yhteiset tavoitteet asettava dokumentti. Se laaditaan kaikkien poliittisten ryhmien kesken, ja siitä tehdään päätös valtuustotasolla. Valtakunnalliset kulttuuripoliittiset strategiat taas tulevat suoraan hallitusohjelman kirjauksista, ja ovat näin yhteydessä ministeriöiden rooliin poliittisten päätösten toimeenpanijana.

Seuraavassa Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiota on tarkasteltu suhteessa näihin strategioihin ja ohjelmiin:

- Helsingin kaupunkistrategiat vision ajanjaksolta
- Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia
- Kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluverkkosuunnittelun periaatteet
- Valtakunnallinen Kulttuuripoliittinen selonteko
- Valtakunnallinen Luovan talouden kasvustrategia

Kaupunkistrategiat

Vision valmistuminen vuonna 2020 ajoittuu strategiakaudelle 2017–2021, jolloin Helsingin kaupungin strategian otsikko oli *Maailman toimivin kaupunki* ⁽¹⁾. Visiotyö ei voinut vaikuttaa kyseiseen strategialinjaukseen, mutta ottamalla se mukaan tarkasteluun avautuu näkymä siihen, miten visiossa esitetyt painopisteet ovat heijastuneet visiokauden aikaisiin kaupunkistrategioihin – suorasti tai epäsuorasti – eli miten taiteen ja kulttuurin asema mahdollisesti on muuttunut.

Maailman toimivin kaupunki 2017–2021 -strategiassa taide ja kulttuuri ovat läsnä kaupungin kansainvälisen vetovoiman vahvistajana. Strategia korostaa erityisesti muotoilua ja Helsingin asemaa suunnannäyttäjänä: Helsinki oli maailman muotoilupääkaupunki vuonna 2012, ja se sai UNESCO:n City of Design -nimityksen vuonna 2014 sekä nimitti Euroopan ensimmäisen muotoilujohtajan eli Chief Design Officerin vuonna 2016 ⁽²⁾.

Kulttuuri on keskeinen osa elävää ja *kiehtovasti omaperäistä kaupunkia*. Konkreettisina esimerkkeinä mainitaan Baanan ja Töölönlahden kehittäminen kulttuurikeskittymäksi sekä suur tapahtumien ja konferenssien houkuttelu. Myös museoverkoston kehittäminen mainitaan. Julkisten alueiden ja tyhjien tilojen tilapäistä käyttöä kulttuuri- ja kansalaistoimintaan ja tapahtumiin pyritään sujuvoittamaan. Erikseen mainitaan, että kaupunki pyrkii edistämään vajaakäytössä olevien tilojen käyttöä mukaan lukien sellaisten, jotka eivät ole kaupungin omistuksessa. Strategiassa todetaan, että Helsinkiin luodaan saaristoa hyödyntävä, kansainvälinen julkisen taiteen biennaali: Helsinki Biennaali toteutui ensimmäisen kerran 2021. Kulttuurin asemasta

strategiasta välittyy painotus tiettyyn väli-
nearvoon: luovat alat ja kulttuuri palvelevat
elinkeinopolitiikkaa ja erityisesti matkailua
ja kansainvälistä tunnettuutta.

Seuraavaa kaupunkistrategiaa laadittaessa taide- ja kulttuurivisio oli jo julkaistu. Kasvun paikka 2021–2025 -strategia korostaakin taiteen ja kulttuurin itseisarvon edeltäjänsä voimakkaammin ja nostaa sen otsikkotasolle luvussa *Taide ja kulttuuri ovat hyvän elämän mahdollistaja*.

Kirjauksissa voi havaita pandemian vaikutukset: korona oli ravistellut kulttuuri- ja luovia aloja voimakkaasti. Strategia lupaa erillistä koronapalautumisen paketista tukea kulttuuri- ja tapahtuma-alalle. Avustuskäytäntöjä esitetään kehitettäväksi niin, että vapaan kentän toimijat ja uudet taiteenlajit pääsevät tuen piiriin. Erikseen mainitaan uuden Tanssin talon toimijat. Taiteen prosenttiperiaate nostetaan keinona lisätä rahoitusta.

Helsinki Biennaalin jatko vahvistetaan vuosille 2023 ja 2025. Toisaalta myös omaehtoisen kaupunkikulttuurin merkitys tunnistetaan. Luovat alat esiintyvät elinkeinopolitiikassa startup-ekosysteemin ja Maria 01:n yhteydessä.

Viimeisin kaupunkistrategia *Helsinki josta voimme olla ylpeitä 2025–2029* esittää taiteen ja kulttuurin osana kaupunkia aiempia strategioita läpileikkaavammin ⁽³⁾. Kyse ei enää ole taiteen ja kulttuurin lokeroimisesta vaan läsnäolosta useissa eri painopisteissä.

Naapurustojen kehittämisessä kulttuuri nähdään alueiden identiteetin ja yhteisöllisyyden rakentajana: esimerkkeinä toimenpiteistä esitetään julkisen taiteen määrärahan kak-sinkertaistaminen, muraalien lisääminen,

ja väliaikaistilojen avaaminen taiteen sekä kulttuurin tekijöille. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta keskeinen on Kulttuurin kummilapset -toimintamalli, jolla jokaiselle alle kouluikäiselle lapselle taataan maksuton pääsy kulttuuritapahtumiin. Luovat alat nimetään Helsingin kasvun strategiseksi vahvuudeksi, yhdeksi viidestä kasvualasta. Näiden painotusten yhteys visioon on ilmeinen.

Konkreettisena kulttuuripoliittisena investointina nostetaan arkkitehtuuri- ja design-museo, joka on tarkoitus avata vuonna 2030 ja johon Etelärannan laajempi kehittäminen kytkeytyy. Lisäksi käynnistetään Kauniimpi Helsinki -ohjelma, joka painottaa erityisesti uudisrakentamisessa arkkitehtonista kunianhimoa.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategia

Kaupungin eri strategioista ja ohjaavista dokumenteista taide- ja kulttuurivision vaikutus näkyy voimakkaimmin kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategiassa ⁽⁴⁾.

Strategia syntyi, kun visiota työstettiin sisäisesti kaupungin sisäisiä kumppaneita laajasti osallistaen.

Palvelustrategia hahmottelee ydintehtävät, työnjaon ja palveluiden tuottamisen tavat. Pyrkimys oli kirkastaa kulttuuripalveluiden roolia kulttuurin ekosysteemissä. Strategia hahmottaa myös, mitä kohti ydintehtäviä tulee kehittää tulevaisuudessa.

Kulttuuripalvelukokonaisuuden ydintehtävissä ylätasoinen tavoite on sama kuin taide- ja kulttuurivisiossa: *Helsingissä taide ja kulttuuri ovat hyvän elämän ja kaupungin kehittämisen ytimessä.*

Tärkeimmät asiakkaat ovat kaupunkilaiset ja taiteen ja kulttuurin ammattilaiset. Tämänkin korreloi vahvasti vision kanssa.

Ensimmäinen kulttuuripalveluiden ydintehtävä on *toimiminen taiteen ja kulttuurin mahdollistajana ja yhteenkutsujana, joka varmistaa monipuolisen ammattimaisen taiteen ja kulttuurin olosuhteet Suomen pääkaupungissa.* Tähän ydintehtävään kuuluvat mm. verkostojen yhteiskehittäminen, selkeä viestintä, tilojen saatavuuden parantaminen ja nousevien ilmiöiden tunnistaminen, kestävän kehityksen vaaliminen, monipuolisen kulttuurin tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen kaupunkilaisille.

Tehtävässä nähdään tärkeäksi korostaa asiakaskeskeisyyttä ja alustana toimimista sekä sisältöjohtamisen kehittämistä uusien tavoin. Lähes kaikki mainitut alatehtävät korreloivat visiossa esitettyihin painopisteisiin tai toimenpide-ehdotuksiin.

Toinen ydintehtävä on huolehtia, että *jokaisella helsinkiläisellä on yhteys taiteeseen ja kulttuuriin läpi elämän.* Tässä korostuvat yhdenvertaisuus, saavutettavuus sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin. Erikseen mainitaan lastenkulttuurin toimintaedellytysten vahvistaminen myös tulevaisuuden suuntana. Tulevaisuudessa aiotaan vahvistaa myös inklusiota ja moninaisuutta. Linkki vision painopisteisiin ja toimenpide-ehdotuksiin on suora ja näkyvä. Vision neljäs painopiste ja sen lukuisat toimenpide-ehdotukset liittyivät juuri tähän.

Merkillepantavaa on myös, että tulevaisuudessa kaupunki aikoo mahdollistaa toimijoiden välistä yhteistyötä sekä kaupungin sisäistä yhteistyötä etenkin kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystalve-luiden kanssa.

Kolmas ydintehtävä on *vahvistaa alueiden kukoistusta taiteen ja kulttuurin keinoin.* Tässä kokonaisuudessa korostetaan mm.

ammattilais- ja kaupunkilaislähtöisen taide- ja kulttuuritoiminnan mahdollistamista alueiden vahvuuksia hyödyntäen ja elävän yhteisöllisyyden luomista ilman vaatimusta samanlaisuudesta. Esille tuodaan myös taiteen ja kulttuurin ammattilaisten osaamisen hyödyntäminen kaupungin kehittämisessä mukaan lukien elinvoima, matkailu, kaupunkiympäristö, hyvinvointi ja koulutus.

Tulevaisuudessa korostuu kulttuurikeskusten osaaminen ja rooli.

Tämäkin tehtävä korreloi suoraan vision kanssa. Vision ensimmäinen painopiste on juuri *omaleimaisen asukaslähtöisen kulttuurin tukeminen asuinalueilla*. Teemaan liittyi useita toimenpide-ehdotuksia. Taiteen keinojen hyödyntämistä tuotiin myös esille ehdotuksissa.

Visiossa on yhteensä viisi painopistettä: 1) asukaslähtöinen kulttuuri, 2) Helsingin rooli alustana, mahdollistajana ja yhteenkutsujana, 3) kestävyys ja ekologinen jalanjälki, 4) jokaisen helsinkiläisen elämänikäinen yhteys taiteeseen sekä 5) luovien alojen mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Kulttuuripalveluiden palvelustrategiassa valittiin viisi painopistettä, joiden ympärille perustettiin samana vuonna 2021 työryhmät. Työryhmien teemat olivat lastenkulttuuri, moninaisuus, taiteen ja kulttuurin edistäminen asuinalueilla, taiteen ja kulttuurin tilat sekä verkostot ja yhteistyö. Viisi ryhmää tekivät suosituksensa toimenpiteisiin jokaisessa teemassa.

Lisäksi kulttuuripalveluissa on vision voimaantumisen jälkeen tunnistettu muita kehittämiskohteita ja toteutettu niihin liittyviä selvityksiä, mm. lasten- ja nuortenkulttuuriin ekosysteemistä tarkastelua, toimialojen rajapintoja, avustusten kehittämistä sekä

digitaalisten elämysten tuottamista ja niiden saavutettavuutta.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluverkkosuunnittelun periaatteet

Visiossa keskeinen taiteen ja kulttuurin yhdenvertaisuuden eetos heijastuu kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluverkkosuunnitteluperiaatteiden monissa mitattavissa toimenpiteissä ⁽⁵⁾. Linjaus erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien huomioimisesta näkyy palveluverkkosuunnitelman yhdenvertaisuusperiaatteessa ja tarveperustaisen kohdentamisen mallissa.

Tilojen tarjoaminen kaupunkilaisten kohtaamisiin ja erityisesti tyhjien tilojen tarjoaminen edullisesti taiteen ja kulttuurin tekijöille välittyy eri kohdissa. Esimerkkinä voi mainita palveluverkkosuunnitelmaan kirjatun tavoitteen, jossa linjataan, että kirjasto- ja nuorisotalopalvelujen tulisi olla 15 minuutissa tavoitettavissa kävellen tai pyöräillen 95 prosentille asukkaista. Lisäksi linjataan, että kulttuuripalvelut edistävät tyhjien tilojen vuokraamista taide- ja kulttuuritoimijoille.

Tilojen yhteydessä on syytä mainita palveluverkkosuunnittelun periaatteiden taustalla vaikuttava kaupungin toimitilastrategia ⁽⁶⁾. Siinä tehdyt linjaukset määrittävät sitä, miten kaupunki voi toimia kolmansien osapuolien tilojen kanssa. Lisäksi kirjaus siitä, että kaupunki luopuu muista kuin strategisesti tärkeän toiminnan tiloista, vaikuttaa myös kulttuuripalveluihin.

Taiteen integrointi kaupunkisuunnitteluun näkyy palveluverkkosuunnitelman periaatteessa, jonka mukaan julkinen taide ja kulttuuriympäristöt huomioidaan osana alue- ja

kaupunkiympäristösuunnittelua erityisesti kasvualueilla. Tätä tavoitellaan yhteistyön kautta, ei vain kulttuuripalvelujen palvelutuantona.

Palveluverkkosuunnitelman periaatteet toteuttavat vision tavoitteita parhaiten saavutettavuuden ja saatavuuden periaatteiden konkretisoinnissa, fyysisessä saavutettavuudessa, yhdenvertaisuudessa ja tilaverkon kehittämisessä.

Palveluverkkosuunnittelun periaatteiden lisäksi taide- ja kulttuurivision kirjaukset ovat vaikuttaneet useisiin kaupungin strategioihin ja visioprosesseihin kuten alueellisten kulttuurikeskusten visiotyöhön ⁽⁷⁾ ja luovien alojen kasvuteot -selvitykseen ⁽⁸⁾.

Kansallinen Kulttuuripoliittinen selonteko 2023–24, sen toimeenpanosuunnitelma sekä Luovan talouden kasvustrategia 2025–2030

Helsingin kaupungin taide- ja kulttuurivision kaudella on valmistunut kaksi merkittävää valtakunnallista strategiaa, joissa on linjattu taide- ja kulttuuripoliittikkaa ja toisaalta luovien alojen kasvupotentiaalia. Molemmat strategiat seuraavat pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksia.

Valtakunnallisten strategioiden ja Helsingin taide- ja kulttuurivision tavoitteita ja toimenpiteitä tarkastellaan seuraavassa rinnakkain. Taide- ja kulttuurivisio on syntynyt ensimmäisenä. Tässä tarkastelussa ei kuitenkaan ajatella sen vaikuttaneen suoraan valtion strategioihin. Esimerkiksi Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelma syntyi laajan valmistelutyön kautta – osallistujia oli yli 1000 ja lausuntoja 280 – joten voidaan olettaa, että vaikutteita on saatu monelta

Valtakunnalliset strategiat

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisema Kulttuuripoliittinen selonteko on kulttuurialan tärkein valtakunnallinen strategia, joka ohjaa taide- ja kulttuuripoliittikkaa pitkällä aikavälillä aina 2040-luvulle saakka. Työ alkoi vuonna 2023, ja valtioneuvosto antoi selonteon eduskunnalle marraskuussa 2024. Selonteon toimeenpanosuunnitelmaa laadittiin laatimaan eduskunnan linjausten mukaisesti, ja se valmistui helmikuussa 2026.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä syntynyt Luovan talouden kasvustrategia 2025–2030 julkaistiin kesäkuussa 2025. Kasvustrategian vahvisti työ- ja elinkeinopoliittinen ministeriryhmä, ja sen toimeenpanoa seuraa Luovan talouden neuvottelukunta, jonka toimikausi ulottuu vuoteen 2030 asti.

Valtakunnalliset strategiat ovat yhteydessä toisiinsa siten, että Luovan talouden kasvustrategia sisältyy Kulttuuripoliittisen selonteon kirjauksiin. Se ei siis ole kulttuuripoliittinen ohjelma vaan kirjauksensa mukaisesti toimeenpanee Kulttuuripoliittiseen selontekoon kirjattuja luovan talouden liiketoiminnan kehittämiseen ja kansainvälistymiseen liittyviä tavoitteita. Tämän hierarkkisen suhteen vuoksi Luovan talouden kasvustrategiaa ei ole perusteltua lukea selonteosta täysin irrallisena dokumentina.

suunnalta samanaikaisesti ⁽⁹⁾.

Vaikka mahdolliset yhtäläisyydet painopisteissä ovat todennäköisesti pikemmin välillistä kuin suoraa vaikutusta, Helsingin taide- ja kulttuurivisio on noteerattu valtakunnallisessa strategiatyössä. Esimerkiksi Luovan talouden kasvustrategiassa Helsingin teettämä *Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvitys* tuodaan esiin myönteisenä inspiraationa muille kaupungeille. Kyseinen selvitys toteuttaa Helsingin taide- ja kulttuurivisiossa esitettyä viidettä painopistettä ”tiekartan laatimisesta luovien alojen mahdollisuuksien hyödyntämiseksi” ⁽¹⁰⁾.

Kulttuuripoliittisen selonteon toteutussuunnitelma tarkastelee kulttuuria systemisesti. Arvoketjussa kulttuuriperintöä ja

tietoa seuraavat luovuus ja tuotanto, joita puolestaan levitys ja markkinointi, joista päädytään kulttuurin kuluttamiseen ja osallistumiseen.

Kunnianhimoisimpana tavoitteena Kulttuuripoliittisen selonteon toteutussuunnitelma nostaa luovien alojen BKT-osuuden, joka halutaan kaksinkertaistaa 3,2 prosentista 6,4 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Aikajänne on huomattavasti pidempi kuin Helsingin visiossa ja keinot sangen täsmenmättömiä. Helsingin visiossa esitetään, että kulttuurimäärärahojen kasvun tulisi pysyä vähintään väestönkasvun ja kustannusten nousun tahdissa ⁽¹¹⁾.

Kulttuuripoliittinen selonteko ja Taide ja

kulttuuri Helsingissä 2030 -visio jakavat tavoitteita useissa teemoissa kuten yhdenvertaisuudessa sekä taiteen ja kulttuurin ulottamisessa laajasti yhteiskuntaan. Molemmat käsittelevät kulttuuria jokaisen oikeutena, painottavat lasten ja nuorten taidekasvatuksen merkitystä sekä näkevät kulttuurin osallisuuden hyvinvoinnin ja terveyden lähteenä. Samaten luovien alojen kasvupotentiaali, tekijöiden toimeentulon ongelmat sekä kansainvälistyminen nousevat molemmissa. Visiossa puhutaan segregaatoin ehkäisyä ja toimeenpanosuunnitelma väestöä menettävien alueiden kulttuuripalvelujen haasteista. Digitaalisten palveluiden mahdollistamat jakelun ratkaisut nousevat esiin molemmissa.

Erot painotuksissa selittyvät osin ajallisella etäisyydellä. Selonteon toimeenpanosuunnitelmaan on otettu mukaan useita sellaisia ilmiöitä, jotka eivät taide- ja kulttuurivision laatimisaikana olleet vielä tunnistettuja tai ajankohtaisia. Näistä voi mainita kokonaisturvallisuuden ja resilienssin sekä tekoälyn nopean kehityksen vaikutukset esimerkiksi tekijänoikeuksiin.

Kaupungit ovat lähellä elävää elämää ja tuottavat asukkailleen arjen palveluja, kun taas valtion toimet pysyvät usein etäämmällä ja rakenteiden tasolla. Tämä ero välittyy myös toimenpiteiden käytännönläheisyydestä. Vision kirjaukset ovat paikoin hyvinkin yksityiskohtaisia. Esimerkkeinä voi mainita kulttuurimäärärahojen sitomisen väestönkasvuun, erilaisten alueiden kehittäminen kulttuuritoimintaa varten ja mahdollisuuden käyttää kulttuuritapahtumaan osallistuessa ilmaista joukkoliikennettä tunnin ajan. Selonteon toimeenpanosuunnitelman ilmaiset ovat monessa kohdin yleisiä ja pysyvät etupäässä ministeriötasolla.

Ekologisuus on visiossa painokas ja myös konkreettiseen mittaamiseen haastava teema, esimerkkinä taidelaitosten hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Selonteon suunnitelmassa kestävä kehitys on oma erillinen osa-alueensa, mutta ei ole läsnä yhtä kokonaisvaltaisesti kuin Helsingin visiossa. Samaten monikielisyys näkyy Helsingin visiossa kaupungin rekrytointikäytäntöjen tasolla, kun taas selonteon toteutussuunnitelmassa mainitaan kansalliskielet ja kielivähemmistöt.

Visiossa taide halutaan osaksi kaupunkisuunnittelua sen kaikissa vaiheissa. Selonteon toteutussuunnitelmassa nostetaan kulttuuriympäristöt ja arkkitehtuuri, joiden yhteydessä mainitaan kyseisiin aiheisiin keskittyneet aiemmin valmistuneet strategiat, kuten valtakunnallinen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma eli ns. *APOLI 2020* ja vuonna 2023 julkaistu *Suomen kulttuuriperintöstrategia 2030*.

Luovan talouden kasvustrategia ja Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visio eroavat toisistaan sekä hallinnollisesti että sisällöllisesti painopisteiltään. Siinä missä visio on taiteen ja kulttuurin toimijoiden laatima kaupunkitalouden tulevaisuusasiakirja, jossa painottuvat toisaalta kaupunkilaisten ja toisaalta taiteen ja kulttuurin toimijoiden näkökulmat, Luovan talouden kasvustrategia on suorassa yhteydessä hallitusohjelman kirjauksiin ja keskittyy Suomen kasvuhakuihin ja -kykyisiin luovan alan yrityksiin.

Elinkeinopoliittisesta painotuksesta huolimatta Luovan talouden kasvustrategiassa on mukana myös kirjauksia taiteen merkityksestä. Taide tunnistetaan eräänlaisena luovan talouden alkutuotantona, jossa taidelähtöinen luova toiminta vaikuttaa

yritysten tuote- ja palvelukehitykseen eli ns. aineettomaan arvонуontiin. Aineettomalla arvонуonnilla nähdään yhteys myös kestävään kehitykseen. Helsingin visio ulottaa taidelähtöisyyden hyödyntämisen pidemmälle esittämällä, että taiteilijoiden osaaminen tulisi ottaa kattavammin koko kaupunkiorganisaation käyttöön, kuten sosiaali- ja terveyspalveluihin, kaupunkisuunnitteluun ja koulutukseen.

Yhtäläisyyksiä vision ja Luovan talouden kasvustrategian väliltä löytyy eniten luovien alojen kasvusta, kansainvälisyydestä ja digitalisaation mahdollisuuksien edistämisestä. Visio nostaa luovien alojen yrittäjyyden vahvistamisen yhtenä painopisteenä ja ehdottaa konkreettisia toimenpiteitä tiloista mikrorahoitukseen.

Luovan talouden kasvustrategiassa on yhteensä 24 toimenpidettä, jotka keskittyvät kuuteen eri teema-alueeseen, esimerkkeinä sääntely, rahoitus ja ekosysteeminen yhteistyö. Viimeksi mainittu sisältää luovan talouden kasvustrategiassa eniten toimenpiteitä, ja sen kirjaukset ovat myös hengeltään eniten samankaltaisia vision kanssa.

Valtioneuvoston Kulttuuripoliittinen selvitys ja sen toimeenpanosuunnitelma sekä Luovan talouden kasvustrategia ovat strategisia ohjausasiakirjoja, eivätkä näin ollen luo kunnille juridisia velvoitteita.

Kaupungit ja kunnat mainitaan usein yhteistyötahoina, harvoin vastuutahona. Lisäksi todetaan, että ”kunnilla ja kaupungeilla on rooleja kaikilla tasoilla”. Rooleja ei kuitenkaan yksilöidä, sillä kulttuuripoliittiset ratkaisut ovat kunkin paikallishallinnon omia päätöksiä.

Valtion tärkein käytännön ohjauskeino kuntiin on rahoitus eli valtionosuudet ja

avustukset. Suunnitelma ei sisällä lupauksia lisärahoituksesta kunnille kulttuuritehtävien toteuttamiseksi. Valtion kulttuuripoliittisissa strategioissa kaupunkoja pikemminkin kutsutaan kuin velvoitetaan yhteistyöhön. Jos siis Helsinki toteuttaa kansallisen tason tavoitteita, se tapahtuu Helsingin omien strategisten valintojen pohjalta.

Kuva: Kuvatoimisto Kuvio

Luku 4

Välitarkastelun tulokset: vision tavoitteet ja toimenpiteet viiden vuoden jälkeen

Visioon sisältyy sekä tavoitteita että toimenpide-ehdotuksia viiteen eri painopisteeseen jaoteltuna. Koska toimenpide-ehdotukset oli tarkoitettu suuntaa antaviksi, niiden toteutuminen liittyy keskeisesti kulttuuripalveluiden linjauksiin ja valintoihin. Ehdotuksista suuri osa on toteutunut tai on parhaillaan työn alla. Ensin mainituista painottuvat lapsiin ja asuinalueisiin liittyvät, ja jälkimmäisistä esimerkiksi tilojen käyttöä koskevat ehdotukset. Eniten kehitettävää on tunnistettu yhteistyön muodoissa sekä kaupungin sektoreiden välillä että ulkopuolisten kumppanien kanssa.

Visiosta jalostettiin ydintehtävät

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiossa asetettiin sekä tavoitteita että toimenpiteitä, joilla näitä toteutetaan. Lähtökohta on harvinainen: visioon eli tulevaisuuden pitkän tähtäimen tavoitteeseen harvoin yhdistetään suoria konkreettisia tekoja. Ne ilmaistaan usein strategiassa tai muussa vastaavassa dokumentissa.

Vision kolme tavoitetta ovat:

- Taide auttaa Helsinkiä kohtaamaan muutuneen todellisuuden
- Taide ja kulttuuri ovat Helsingin keskeisiä voimia

- Jokaisen helsinkiläisen elämä on osa yhteistä helsinkiläisyyttä.

Vision muodostaneen riippumattoman työryhmän puheenjohtaja, nykyisin Suomen Britannian ja Irlannin instituutin johtajana työskentelevä **Aleksi Malmberg** kertoo, että vision kolme tavoitetta nousivat orgaanisesti pitkästä prosessista moninaisten keskustelujen kautta. Malmberg itse arvioi, että ne ovat edelleen relevantteja siitä huolimatta, että visio laadittiin ennen "Covid19-pandemiaa, Ukrainan sota ja tekoälyn läpimurtoa".

Tavoitteiden lisäksi visio sisältää runsaasti isoja ja pieniä toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden toteuttamiseksi. Nämä 19 toimenpide-ehdotusta on jäsennelty viiteen painopisteeseen. Painopisteet liittyvät 1) asuinalueiden kulttuuriin 2) kaupungin rooliin alustana 3) kestäväyyteen ja ekologisuuteen 4) jokaisen helsinkiläisen elinikäiseen oikeuteen taiteeseen ja kulttuuriin sekä 5) luovien alojen potentiaaliin.

Kuten edellisessä luvussa todettiin, vision rooli ja merkitys ovat parhaimmillaan toteutuneet suunnan näyttämisessä ja painopisteiden osoittamisessa kulttuuripalveluiden toiminnalle.

Kulttuuripalvelut otti vision vuonna 2021 käsittelyyn prosessissa, johon osallistui koko henkilökunta. Visioon pohjautuen kulttuuripalveluille kiteytettiin kolme ydintehtävää, jotka resonoivat suoraan vision tavoitteisiin ja painopisteisiin:

1. toimia taiteen ja kulttuurin mahdollistajana ja yhteen kutsujana, joka varmistaa monipuolisen ammattimaisen taiteen ja kulttuurin olosuhteet Suomen pääkaupungissa
2. huolehtia että jokaisella helsinkiläisellä on yhteys taiteeseen ja kulttuuriin läpi elämän
3. vahvistaa taiteen ja kulttuurin keinoin asuinalueiden kukoistusta.

Palvelustrategiassa on linjattu, että näitä ydintehtäviä toteutetaan yhteistyössä taiteen ja kulttuurin ekosysteemin kanssa. Lisäksi palvelustrategiassa linjattiin, mihin suuntaan kussakin ydintehtävässä ollaan tulevaisuudessa suuntautumassa. Ensimmäisessä ydintehtävässä suunnattiin vuosikymmenen alussa asiakaskeskeisyyteen, toisessa lastenkulttuuriin ja moninaisuuteen, kolmannessa alueellisen työn painot-

tamiseen kulttuurikeskusten kautta.

Kaupungin kontekstissa vaikuttavuus tarkoittaa myös huomion ja puheenaiheen kohteeksi pääsemistä sekä erityisesti vaikutusta strategiaan dokumentteihin. Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision roolia kaupunkistrategiassa, kulttuuripalveluiden ydintehtävissä ja kulttuurin palvelustrategiassa käsiteltiin edellisessä luvussa. Todettakoon vielä, että näissä dokumenteissa visiotyö näkyy tavalla, joka kertoo yhteisen keskustelun kautta saavutetuista prioriteeteista.

Kulttuuri on uudella tavalla nostettu osaksi ratkaisuja. Se on merkittävä tulos.

Visiokauden puolivälissä näyttää siltä, että Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visio on saanut tuulta alleen tai tietynlaista ohjaavaa voimaa vision julkaisemisen jälkeisistä kehityssuunnista yhteiskunnassa.

Visiotyö nosti keskusteluun teemoja ja toimenpiteitä, jotka ovat osoittautuneet relevanteiksi yhteiskunnallisten muutosten, kuten valtion tuen vähenemisen ja toisaalta myös segregaaion, alueellisen ja sosiaalisen eriytymisen nopean kehityksen myötä.

Yhteiskunnallisten muutosten merkitys nousi esiin välitarkastelun prosessin osallistavissa vaiheissa, haastatteluissa, pyöreän pöydän keskusteluissa ja myös verkkokokouksissa.

Pyöreän pöydän keskusteluissa pohdittiin Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision kolmea tavoitetta ja niiden määrittämisen suunnan toteutumista. Suurin osa keskusteluihin osallistuneista koki, että visio on vaikuttanut myönteisesti tapaan, jolla kaupungin rooliin kulttuurin mahdollistajana suhtaudutaan.

Visio on keskustelijoiden mukaan antanut suuntaa kulttuurin kehittämiseksi ja muuttanut myös ajattelua siitä, miten kaupunki voi kulttuuria edistää.

Keskustelijat toivat esiin, että visio on kaupungin sisällä laajasti tunnistettu tärkeäksi dokumentiksi, johon viitataan edelleen runsaasti. Visio on kasvattanut kaupungin sisällä “päättäväistä ja myönteistä suhtautumista kulttuuriin”.

Suunnan toteutumista arvioitiin myös verkkokyselyssä, joka toteutettiin Inclus-alustalla. Vastaajia pyydettiin pohtimaan ja kommentoimaan vision tavoitteita ja niiden relevanssia tässä ajassa.

Vastaajien mielestä vaikuttaa siltä, että vision kolmesta päätavoitteesta ensimmäinen on selkeimmin edistynyt: Taide auttaa Helsinkiä kohtaamaan muuttuneen todellisuuden. Vastaajat korostivat, että ymmärrys taiteen ja kulttuurin merkityksestä yhteiskunnallisissa murroskohdissa näyttää kasvaneen, vaikka konkreettisia tekoja vielä kaivataankin lisää.

“Kulttuurin merkitys kaupungin nykyisyyden ja tulevaisuuden voimavarana ymmärretään mielestäni nyt paremmin kuin vuosikymmenen alussa”, totesi yksi kyselyn vastaajista.

”Helsingin oma kulttuuripoliittinen tahtotila ja identiteetti alkavat syntyä ja näkyä. Hyvä! Lisää!”, huomautti toinen anonyymi vastaaja. Vision kolmas tavoite eli kaupunkilaisten osallisuuden kasvattaminen (Jokaisen helsinkiläisen elämä on osa yhteistä helsinkiläisyyttä) näytti vastaajien mielestä jopa heikentyneen, vaikka ansiokkaita toimenpiteitä tunnistettiin. Kokemus väestöryhmien sosiaalisesta ja alueellisesta eriytymisestä herätti kysymyksiä suunnan toteutumisesta ja toimenpiteiden riittävydestä.

“Helsinki näyttää 2020-luvun puolivälissä selvästi monimutkaisemmalta ja moniäänisemmältä kaupungilta kuin vuosikymmenen alussa. Taiteen ja kulttuurin merkitys on tunnistettu laajemmin osana hyvinvointia, kaupunkikehitystä ja tulevaisuuskeskustelua, mutta kaupunkilaisten toimijuus ja moninaisten identiteettien tunnistaminen eivät ole kehittyneet kaikilta osin samassa tahdissa”, todettiin yhdessä kommentissa.

Vision 19 toimenpide-ehdotusta tässä hetkessä

Tavoitteiden toteuttamista konkretisoitiin visiossa peräti 19 toimenpide-ehdotuksella, jotka on jäsennetty viiteen painopisteeseen. Lisäksi toimenpiteissä oli 17 alakohtaa, joista monet näyttäytyvät itsenäisinä lisätoimenpiteinä.

Sekä painopisteet että niiden toimenpide-ehdotukset ovat esillä edempänä tässä luvussa. Käsitlemme jokaista painopistettä erikseen.

Toimenpide-ehdotuksiin sisältyy isoja ja pieniä tekoja, osa hyvinkin konkreettisia ja osa enemmän tavoitteellisia.

Toimenpiteet ilmentävät vision kokonaisvaltaista kunnianhimoa. Työryhmän puheenjohtaja Aleks Malmberg totesikin haastattelussa, että jälkeinpäin tarkasteltuna toimenpiteet olisivat vaatineet priorisointia. Toisaalta, hän totesi, toimenpidelistasta ei tarkoitettu toimintasuunnitelmaksi. Siksi Malmbergista on hyvä, että kulttuuritoimi on tehnyt vision pohjalta omia suunnitelmia, kuten palvelustrategian.

Koska ehdotusten funktio on ollut suuntaa antava, ei niiden seuranta ole systemaattisesti toteutettu kaupunkiorganisaatiossa.

Kuva: Vesa Laitinen

Toimenpide-ehdotukset otettiin kuitenkin mukaan välitarkasteluun, jotta kokonaiskuva vision toteutumisesta piirtyisi selkeämmin esiin.

Toimenpide-ehdotuksia käsiteltiin välitarkastelun osallistavassa vaiheessa: haastatteluissa, verkkokyselyssä ja pyöreän pöydän keskusteluissa. Toteutuneita toimenpiteitä tunnistettiin kauttaaltaan runsaasti. Lisäksi useat haastateltavat toivat esiin erityisesti kulttuurijohtaja Mari Männistön tapaa kuljettaa visiota mukana johtamis- ja suunnittelutyössä. Tätä pidettiin merkittävänä sekä suunnan että toteutumisen kannalta.

Inclus-alustalla toteutetun verkkokyselyn vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että useat visiossa mainitut toimenpiteet ovat menneet eteenpäin, mutta yhtä lailla monet ovat vielä toteutumatta tai eivät etene. Toimenpiteitä pidettiin kuitenkin yhä relevantteina ja niiden hyödyntämistä suunnittelussa tärkeänä, vaikka aika on olennaisesti erilainen kuin vuosikymmenen alussa visiokauden alkaessa.

Yksi kommentti kyselyssä kiteytti eron näin: “Kun taistellaan olemassaolosta, jotkin asiat ovat akuutimpia ja painavampia kuin toiset.” Synkkiä tilannekuvia nousi esiin muistakin kommenteista: “Monet toimenpiteet etenevät, mutta eivät täysin kohtaa enää taiteen tekijöiden ja kuluttajien todellisuutta, joka on todellakin muuttunut (huonompaan suuntaan).”

Keskusteluissa ja kyselyssä pidettiin erityisen merkittävänä, että Helsingin kaupunki on tehnyt pitkäjänteistä kulttuuripolitiikkaa kulttuurin rahoituksen osalta eli lisännyt taiteen ja kulttuurin rahoitusta samalla kun valtio on leikannut tukeaan.

Eniten kyselyn vastaajat kiittivät elämänikäi-

sen taide- ja kulttuuriyhteyden mahdollistamista, eli toimenpide-ehdotuksen neljännen painopisteen toteutumista. Ansiokkaana ja näkyvänä toteutuneena toimenpiteenä nostettiin esiin Kulttuurin kummilapset -ohjelma vauvoille ja alle kouluikäisille. Eri ikäryhmiä otetaan muutenkin hyvin huomioon kulttuuripalveluissa, kyselyn vastauksissa todettiin.

Pyöreän pöydän keskusteluissa nousi vahvasti esiin myös osallisuuden kasvattaminen eri kaupunginosissa. Eniten tämä näkyy alueellisten kulttuurikeskusten tavoitteellisessa kehittämisessä. Kulttuurikeskus Stoaan tuleva laajennus ja perusparannus sai monia mainintoja.

Yhteistyö kaupungin elinkeino-osaston kanssa luovien alojen kasvun edistämisen teoissa ja suunnitelmissa on noteerattu laajasti. Tämä liittyi vision toimenpide-ehdotusten viidennen painopisteen toteuttamiseen.

Eniten kriittisiä kommentteja osallistamisvaiheessa (kyselyssä, keskusteluissa ja haastatteluissa) saivat kaupungin ponnistellut erilaisten kaupungin hallussa olevien tilojen hyödyntämiseen kulttuurin ja taiteen hyväksi. Tilat koetaan liian kalliina tai muuten epäsovivina alan tekijöiden tarpeisiin. Käsittelemme tilakysymyksiä edempänä tässä luvussa.

Kritiikkiä sai myös kokemus ketteryyspuutteesta ja kaupunkiorganisaation siiloutumisesta. Yksi haastateltava totesi, että “kaupunki on niin valtava toimija, että yhteistyö kentän kanssa on kankeaa ja asiat muuttuvat helposti toimintaohjelmiksi projektipäällikköineen.” Tästä seuraa mm. että “uusia, orastavia asioita on vaikea saada liikkeelle”. Sisäinen koordinaatio vie liikaa aikaa ja kapasiteettia.

Negatiiviseksi koettu sisäänpäinkään-

tyneisyys nousi esiin sekä haastatteluissa, kyselyssä että keskusteluissa. Seuraavassa tarkastelemme lyhyesti jokaista viittä painopistettä sekä niihin liitettyjä toimenpide-ehdotuksia enemmän yleisellä tasolla kuin toteutunut-ei toteutunut -akselilla. Koska vision toimenpide-ehdotukset ovat jalostuneet ensin palvelustrategiaksi ja siitä valintojen kautta toimintasuunnitelmiksi, niiden seikkaperäinen mittarointi ei ole tarkoituksenmukaista eikä kattavasti mahdollista. Tarkastelun pohjana on kaupunkiorganisaation luovuttama data.

1. Painopiste: Helsinki tukee omaleimaista asukaslähtöistä kulttuuria asuinalueilla

Ensimmäisen painopisteen toimenpide-ehdotukset liittyvät mahdollisuuksiin kokea ja tehdä taidetta ja kulttuuria eri kaupunginosissa.

Toimenpiteissä ehdotetaan erilaisia tekoja asukkaiden yhteisen, omaehtoisen toiminnan mahdollistamiseen, ja toisaalta kehoitetaan kulttuurilaitoksia jalkautumaan alueille ja tekemään yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti toimialana palveluverkkosuunnittelun periaatteet vuoden 2025 alussa. Periaatteiden mukaan palveluverkkoa suunnitellaan ja toteutetaan asukaslähtöisesti, saavutettavasti ja dynaamisesti. Tavoitteena on, että julkinen taide ja taide- ja kulttuuriharrastaminen voisivat toteutua lähipalveluna.

Helsingin kaupunki on määritellyt, että jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla kirjasto 15 minuutin kävely- tai pyörämatkan päässä. Kaupungin kirjastoverkkoa on korjattu ja laajennettu tällä vuosikymmenellä. Uutena on avattu Kalasataman kirjasto.

Kulttuuripalvelut on visiokauden ensimmäisellä puoliskolla tehnyt merkittäviä panostuksia alueellisiin kulttuurikeskuksiin. Kanneltalolle, Malmitalolle, Stoalle ja Vuotalolle tehtiin visiotyö asukkaita, alueen toimijoita ja taiteen ja kulttuurin ammattilaisia osallistavan prosessin kautta vuonna 2025. Kullekin talolle on tehty myös vision toimeenpanosuunnitelma. Tämän tuloksena esimerkiksi jokaiselle kulttuurikeskukselle on palkattu yhteisötuottaja, jonka tehtävä on pitää yhteyttä asukkaisiin ja alueen järjestöihin ja sitä kautta rakentaa keskuksista asukkaille merkityksellisempiä.

Lasten ja nuorten taidekeskus Annantalosta ja kulttuurikeskus Caisasta on päätetty tehdä osaamiskeskuksia, jotka vahvistavat systemaattisesti lastenkulttuuria ja moninaisuutta sekä inklusiota koko kulttuuripalvelukokonaisuudessa.

Kaupunki on myös tehnyt päätöksiä Stoaan peruskorjauksesta ja laajennuksesta. Hanke on mittakaavaltaan valtava: investointisuunnitelmassa sille on tällä hetkellä varattu yli 100 M€. Välitarkastelun kirjoitushetkellä Stoaan arkkitehtuurikilpailu on käynnissä. Tavoitteena on nykyistä toimivampi, avoimempi ja monipuolisempi kulttuurikeskus.

Stadin yhteisötalot ovat kaupungin ylläpitämiä kaikille avoimia harrastus- ja kohtaamispaikkoja. Ne siirtyvät kaupunginkansliasta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle vuonna 2027. Tilojen käyttöä on kehitetty vuonna 2023 palvelumuotoiluprojektissa, ja tiloja voi varata kaupunkilaiskäyttöön varaamo.fi-palvelun kautta. Tämä avanee uusia mahdollisuuksia myös alueelliselle taide- ja kulttuuritoiminnalle lähellä kaupunkilaisten koteja.

Helsingin malli on jo ennen visiotyötä kehitetty osallistavan ja alueellisen työn

Kuva: Vesa Laitinen

kulttuurimalli, joka kannustaa taidelaitoksia ja taiteen ammattilaisia toimimaan eri kaupunginosissa yhteistyössä asukkaiden ja paikallisyhteisöjen kanssa.

Taiteen ammattilaiset ohjaavat eri alueilla taideprojekteja, joissa alueen asukkaat ovat sekä tekijöinä että kokijoina. Mallissa ovat 2020-luvulla olleet mukana mm. Helsingin kaupunginteatteri, Kansallisteatteri ja Q-teatteri, sekä nykytanssin keskus Zodiak, Helsinki Urban Art ja Suomalainen barokkiorkesteri.

Helsingin malli on vakiintunut pysyväksi osaksi Helsingin taide- ja kulttuuriavustamista ja kulttuuritarjontaa.

Toimenpide-ehdotuksissa mainittua mikrorahoitusta on myös kokeiltu, mutta kokeilua ei eri syistä jatkettu.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että alueellinen osallisuus kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen on selvästi edistynyt Helsingissä visiokauden alkupuolella. Kiitettävää on, että suunnitelmat näkyvät myös konkreettisina tekoina. Nykyinen kaupunkistrategia painottaa naapurustojen kehittämistä ja hyvinvointia, joten alueellisen saavutettavuuden merkitys kasvaa entisestään. Kulttuuripalvelujen avaukset kuten segregaatien ehkäisyyn keskittyvä avustuslaji ovat käytännön toimenpiteinä esimerkillisiä.

Lisätietoja:

Toimenpide-ehdotukset:

1.1 Helsingin kaupunki varmistaa, että asukkaiden yhteisen toiminnan mahdollistavia, avoimia kohtaamisen ja tekemisen tiloja on kaikkialla kaupungissa. Helsingin lähikirjastot muodostavat kansainvälisesti ainutlaatuisen pohjan tilojen verkolle. Kirjastot ja kulttuurikeskukset tukevat asukkaiden kohtaamisia ja kulttuuritoimintaa yhdessä mm. nuorisotalojen ja asukastilojen kanssa.

1.2 Kannustetaan taidelaitoksia jalkautumaan tietyille kaupungin alueille tekemään pitkäjänteistä yhteistyötä paikallistoimijoiden kanssa. Tässä työssä hyödynnetään alueellisen kulttuurityön Helsinki-mallin kokemuksia.

1.3 Alueilta nousevaa yhteisöllistä ja luovaa toimintaa edistetään lähestyttävällä ja nopealla mikrorahoituskonseptilla.

Välitarkastelu:

Toimenpide omaleimaisen asukaslähtöisen kulttuurin tukemisesta asuinalueilla on laajuudessaan arvioinnille haastava. ”Asukaslähtöisyys” ei ole yksiselitteinen käsite, eikä edes ”tukeminen”. Jälkimmäinen tulkitaan usein taloudelliseksi tueksi eli suoriksi avustuksiksi tai vastaaviksi rahoitusmuodoiksi. Alatoimenpiteissä jälkimmäiseen esitetään tosin yksittäistä toimenpidettä.

Asukaslähtöisyys välittyy useista kaupungin aineistoista. Tärkeimpänä niistä voidaan pitää kaupunkiyhteistä palveluverkkosuunnittelua, jonka laatiminen alkoi vuonna 2022. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti toimialana palveluverkkosuunnittelun periaatteet vuoden 2025 alussa. Nämä periaatteet ohjaavat palvelujen pitkän aikavälin kehittämistä. Tavoitteena on varmistaa, että asukkaat saavat palvelut oikeassa paikassa, oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla. Linjattujen periaatteiden mukaan tiloja suunnitellaan asukaslähtöisiksi ja saavutettaviksi ja arvioidaan taloudellista ja toiminnallista tehokkuutta, monikäyttöisyyttä ja ekologista kestävyyttä sekä palvelujen dynaamisuutta. Kirjauksissa korostuu palvelujen ja tilojen merkitys asuinalueiden yhteisöllisyyden, osallisuuden ja arjen kohtaamisen mahdollistajina. Palveluita suunniteltaessa pyritään tunnistamaan erityisesti katvealueet ja ryhmät, joita nykyiset palvelut eivät tavoita. Eri väestöryhmien tarpeet ja kaupunginosien ominaispiirteet tulee huomioida (1.1.).

Kirjastot nähdään lähipalveluina, ja mitattavaksi yksiköksi kaupunki on määritellyt sen, että jokaisella kaupunkilaisella tulisi olla kirjasto ja nuorisopalvelu 15 minuutin kävely- tai pyörämatkan päässä. Kattavuus on siis ilmaistu keskeisenä tavoitteena. Kulttuuripalveluiden osalta tavoitteena on, että julkinen taide ja lasten ja nuorten taide- ja kulttuuriharrastaminen voisivat toteutua lähipalveluna.

Asukkaiden yhteisen toiminnan mahdollistavat, avoimen kohtaamisen ja tekemisen tilat ulottuvat aineiston perusteella laajasti eri asuinalueille. Helsingissä on palvelukeskuksia, yhteisötiloja, kulttuurikeskuksia ja kirjastoja ympäri kaupunkia. Lisäksi Helsingin kaupunki myöntää asukasosallisuuden avustuksia mm. asukastilojen ylläpitämiseen. (1.2.) Kaupun-

gin yhteisöalat ja asukastilat siirtyvät kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluksi vuodesta 2027 lähtien. (1.3.)

Visiossa ilmaistu lähikirjastojen kansainvälisesti ainutlaatuinen verkosto on toimenpidekirjauksena pikemmin tavoitetta ilmaiseva kuin tarkasti mitattavissa oleva. Aineistoista ei käy ilmi, vertaako Helsinki kirjastoverkkoaan muihin maailman kaupunkeihin ja millä tarkkuudella. Kirjastoverkko on saanut huomiota mm. kansainväliseltä medialta: kaupunki on esitellyt kirjastotoimintaansa kansainvälisillä foorumeilla, kuten erilaisissa seminaareissa.

Kirjastoverkostoon on kohdistettu korjaus- ja laajennuspanostuksia vuosina 2020–2030. Lisäksi esimerkiksi Rikhardinkadun ja Stoassa sijaitsevan Itäkeskuksen kirjastojen osalta on tehty tarveselvityksiä ja palvelumuotoiluraportteja. (1.4.) Kalasataman kirjasto avattiin 2024.

Kirjastojen kehittämisessä painotetaan merkityksellisyyttä kaupunkilaisten kohtaamispaikkana ja demokratian vapaana tilana.

Kulttuurikeskukset täyttävät monipuolisesti eri tehtäviä kaupungeissa. Niissä on kulttuuripalveluiden lisäksi kirjasto, työväenopisto ja nuorisotilat tai -palveluita. Alueellisille kulttuurikeskuksille eli Kanneltalolle, Malmitalolle, Stoalle ja Vuotalolle laadittiin vuonna 2025 vuorovaikutteisen prosessin kautta yhteinen visio ”Tehdään yhdessä elämäsi keskus”, joka ulottuu vuoteen 2030.

Visiotyön tuloksena jokaiseen kulttuuritaloon palkattiin vuoden 2025 lopussa yhteisötuottajat, joiden tarkoitus on tehdä taloista yhä vahvemmin alueelle merkityksellisiä paikkoja. Tuottajat ovat yhteydessä alueen asukkaisiin, järjestöihin ja muihin kumppaneihin. Kaupunkilaiset otetaan mukaan talojen ohjelman ideointiin. Lisäksi kulttuurikeskukset avasivat 2025 vuoden lopulla avoimen residenssi- ja teoshaun taiteen ammattilaisille. Rahoituksen tuella toteutettujen teosten on määrä saada ensi-iltaansa esityskaudella 2026–2027.

Konkreettisena suurhankkeena voidaan nostaa Itäkeskuksessa valmisteilla oleva Stoaan peruskorjaus ja laajennus. Kaupungin tämän hetkisessä investointiohjelmassa sille on varattu noin 104,5 miljoonaa euroa, ja hankkeen tavoitteena on päivittää ja laajentaa kulttuurikeskuksen tilat vastaamaan Itä-Helsingin kasvaneita palvelutarpeita. (1.5.)

Kulttuurikeskuksiin voidaan lukea myös Helsingin kantakaupungissa sijaitsevat lasten ja nuorten taidekeskus Annantalo ja kulttuurikeskus Caisa. Vision kannustamana Annantalolle ja Caisalle valittiin suunnat, joissa niitä päätettiin kehittää osaamiskeskuksina, jotka tukevat toimimista paitsi tiloina ja palveluina myös laajemmin lastenkulttuurin sekä moninaisuuden ja inklusion vahvistamisessa. Muita valittuja kulttuuripalveluiden kehityssuuntia ovat tilojen käytön kehittäminen, kaupunki alustana ja koollekutsujana sekä alueiden kehittäminen taiteen ja kulttuurin keinoin.

Merkittävänä linjauksena voi mainita kulttuuripalvelujen moninaisuusvision vuodelta 2021. Kulttuuripalvelukokonaisuus teki henkilöstöä osallistavassa prosessissa kulttuuripalvelujen yhteisen moninaisuuden edistämisen määritelmän ja moninaisuusvision yhteiseksi palvelujen kehittämisen tueksi. Nämä tukevat osaltaan kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja toimialan osallisuussuunnitelman toteuttamista. Tarkastelun kohteena oli inklusiivisuuden toteutuminen

vieraskielisten, vammaisryhmien, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen, neurokirjolla olevien ja muiden etnisten vähemmistöjen kohdalla sekä huomioiden kehollisen moninaisuuden näkökulmat.

Stadin yhteisöalojen palvelumuotoilua tarkasteltiin vuonna 2023. Yhteisöalat siirtyvät kaupunginkansliasta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluiden piiriin vuonna 2027. Kulttuuripalvelut tekevät aktiivista yhteistyötä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa sote-uudistuksen jälkeen kaupungin vastuulle kuuluvassa roolissa eli ennaltaehkäisevänä kulttuurihyvinvointityönä palvelukeskusten kanssa.

Helsingin kaupunki ylläpitää yhteensä 15 palvelukeskusta eri puolilla kaupunkia, joiden palvelut suunnataan erityisesti helsinkiläisille eläkeläisille ja työttömille sekä niille, jotka kaipaavat sosiaalista yhteydenpitoa. Osassa palvelukeskuksista on Helsingin kaupunginkirjaston palvelupisteitä tai palvelukeskusten omia kirjastoja. Ryhmätoiminta liittyy esimerkiksi musiikkiin, kädentaitoihin, kirjallisuuteen, kieliin ja laajemmin monikulttuurisuuteen. (1.6.) Palvelukeskukset, samoin kuin yhteisöalat ja asukastilat ovat ns. vapaan hakeutumisen palveluita ja voivat toimia alustana myös kulttuurille, kaupunkilaislähtöiselle tekemiselle ja taiteen ja kulttuurin kokemiselle.

Helsingin malli -nimellä alkanut toiminta käynnistyi ennen vision laatimista vuosina 2016–2018. Pilottikauden jälkeen toimintamalli on vakiinnutettu osaksi eri osapuolten välistä yhteistyötä, jossa kaupunki toimii yhdistäjänä ja tiedontuottajana sekä mahdollistaa toiminnan avustusjärjestelmänsä kautta. Helsingin mallilla tarkoitetaan vuonna 2016 alkanutta osallistavan alueellisen kulttuurityön mallia, jossa taidelaitoksia ja taiteen ammattilaisryhmiä kannustetaan toimimaan eri kaupunginosissa yhteistyössä alueen asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. Vision toimenpiteessä esitetään samankaltaista taidelaitosten jalkautumista jatkettavan Helsingin mallista saatuihin kokemuksiin pohjautuen. Tarkalleen millaisesta toiminnasta olisi kyse, jää kirjauksessa auki. Kaupunki on jatkanut Helsinki-mallia kaudella 2025–27. Mallin vaikuttavuutta on arvioitu, ja sen pohjalta mallia on sekä jatkettu että sen avustusmäärärahoja kasvatettu. (1.7.)

Mikrorahoituskonseptia on kokeiltu pienimuotoisesti, ja toteutuksilla saatiin edistettyä pienimuotoista kulttuuritoimintaa. Konsepti havaittiin kuitenkin byrokraattiseksi ja sangen kalliiksi, eikä sitä siksi jatkettu. Välitarkastelun haastattelussa entinen toimialajohtaja Tommi Laitio arvioi muiden kaupunkien kokemuksen perusteella, että mikrorahoituskonsepti saattaisi soveltua paremmin muiden kuin kaupungin kaltaisten toimijoiden hallinnoimaksi. (1.8.)

Mikrorahoituskonseptin kokeiluista saatujen tulosten perusteella olemassa oleva avustusjärjestelmä toimii tehokkaammin mikrorahoitustarpeisiin.

Helsingin kaupunki myöntää vuosittain avustuksia asukastilojen ylläpitämiseen ja niiden toiminnan koordinoointiin. Avustuskriteerit päivitettiin vuorovaikutuksessa järjestöjen kanssa vuonna 2025. Kriteereitä kehitettiin tuolloin avoimessa järjestötilaisuudessa sekä sähköisellä alustalla. Tarkempaa tietoa vaikutuksista ei ole vielä saatavilla.

2. Painopiste: Helsinki vahvistaa rooliaan kulttuurin alustana, mahdollistajana ja yhteen kutsujana

Toisen painopisteen toimenpide-ehdotukset liittyvät korostetusti tilojen ja paikkojen tuomiseen yhä tehokkaammin taiteen ja kulttuurin toimijoiden käyttöön. Tilojen ja paikkojen lisäksi ehdotetaan taiteen ja kulttuurin resursointia ja rahoituksen kehittämistä eri näkökulmista. Myös taidelaitosten organisaatiomallia ehdotetaan tarkasteltavaksi.

Todettakoon, että välitarkastelun prosessin aikana on muodostunut käsitys, että tyhjillään olevien tilojen saattaminen kulttuurikäyttöön on kaupungin pitkäaikainen pyrkimys ja alan toimijoiden jatkuvan tyytymättömyyden aihe. Kaupungin omistamien tilojen väliaikaiskäytön helpottamiseksi perustettiin Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan ja kaupunkiympäristön toimialojen yhteinen asiantuntijatehtävä elokuusta 2024 alkaen. Välitarkastelun ajankohtaan mennessä on kartoitettu kulttuurin toimijoiden toiveita ja kokemuksia, tehty pilottihankkeita sekä laadittu toimitasuunnitelma jatkoon. Esimerkiksi vuonna 2024 kaupunkiympäristön ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialat toteuttivat laajan tilatarpeita koskevan kyselyn kulttuuritoimijoiden ja järjestöjen keskuudessa.

Kokeiluista mainittakoon tyhjien kivijalkatilojen hyötykäyttö kaupunkikehitysalueilla. Vuokratarjouspilottihanke toteutettiin keväällä 2025 Malminkartanossa, Kannelmäessä, Malmilla, Mellunkylässä ja Meri-Rastilassa. Malli osoittautui toimivaksi, ja sitä on sittemmin laajennettu muihin kaupunginosiin. Tarjouskilpailuja toteutetaan neljä kertaa vuodessa.

Selvityksissä ja vuoropuhelussa kult-

tuuritoimijoiden kanssa on käynyt ilmi, että kaupungin laajasta tilakannasta huolimatta tilat eivät aina ole soveltuvia taide- ja kulttuurikäyttöön. Toisaalta monet toimijat eivät ole tietoisia tarjolla olevista tiloista ja edullisen vuokrauksen mahdollisuuksista.

Kaikesta päätellen työ tilojen suhteen on vaikeaa ja tarkasteluvaiheessa sangen kesken suhteessa tavoitteisiin, vaikka pohjustavaa työtä ja kokeiluja onkin tehty runsaasti. Uusi kaupunkistrategia nostaa taiteen, kulttuurin, luovien alojen ja kolmannen sektorin tilakysymykset vahvasti esiin, joten poliittinen tahtotila tukee vision tavoitteen toteutumista.

Helsingin tuki taiteelle ja kulttuurille avustuksina, mukaan lukien kulttuurin laitosa-vustukset ja valtionperinnöistä rahoitettavat ikääntyneiden kulttuuritoiminnan avustukset, on kasvanut vuodesta 2020 vuoteen 2026 yhteensä 11 prosenttia, mikä ylittää selvästi kaupungin väkiluvun kasvun samalla ajanjaksolla (n. 4–4,3 prosenttia). Ainoana poikkeuksena oli vuosi 2022, jolloin kokonaissumma pysyi ennallaan – osittain siksi, että edellisvuoden lukuun sisältyi 600 000 euron koronaerityisavustus. Avustukset kattavat toiminta- ja projektiavustukset, taiteen perusopetuksen avustukset sekä kohden-netut ja kehittämisavustukset. Uudistettu esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmä otettiin käyttöön 2022. Valtionosuusjärjestelmän piirissä oleville kaupungin avustamille toimijoille kuntarahoituksen tavoitetasoksi linjattiin Helsingissä ensi vaiheessa 15 prosenttia toimintayksikön toteutuneista kuluista, joskin kulttuuripoliittiset painotukset voivat vaikuttaa jakoon. Pitkän tähtäimen tavoitteena on ollut lisätä kaupungin rahoitusosuutta.

Monivuotiset avustukset on rajattu yksin-

omaan esittävän taiteen valtionosuuden piirissä oleville toimijoille.

Taide- ja kulttuuriavustusten osalta vision tavoitteiden toteutuminen on selvästi plussan puolella, vaikka vision kunnianhimoinen toimenpide-ehdotus määrärahojen sitomisesta väkiluvun kasvuun ja kustannusten nousuun ei olekaan toteutunut.

Kuva: Brahma Wijaya

Lisätietoja:**Toimenpide-ehdotukset:**

2.1 Helsinki laatii toimialayhteisen kulttuurin ja luovien alojen tilaohjelman.

- Edistetään tyhjiillään olevien kaupungin tilojen kulttuurikäyttöä, esimerkiksi tarjoamalla niitä alennetulla hinnalla työskentelyyn ja esittämiseen.
- Yksityisten tahojen ja kolmannen sektorin kanssa kehitetään uusia toimintamalleja tilojen käyttöön ja hyödyntämiseen.
- Kaupunki varmistaa tilat ja toimintamahdollisuudet konserteille sekä tapahtumille osana elävää kaupunkikulttuuria. Suvilahden alueesta kehitetään ympärivuotinen tapahtuma-alue.

2.2 Helsinki varmistaa kulttuurin ja taiteen resurssit kaupungin kasvaessa.

- Helsingin kaupunki sitoo kulttuurin toiminta- ja avustusrahojen kasvun vastaamaan
- vähintään väkiluvun kasvua ja kustannusten nousua.
- Puretaan esteitä kaupungin taidelaitosten ja kulttuurin yksityisen sektorin rahoituksen
- moninaistumiselle.
- Huolehditaan siitä, että esittävien taiteiden valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa Helsingin valtionosuustoimijat ovat kansallisesti kilpailukykyisessä kunnossa. Lisäksi tuetaan järjestelmän ulkopuolisen toimijakentän kehittämistä.

2.3 Helsinki selvittää kaupungin taidelaitosten vaihtoehtoisten organisaatiomallien edut ja haitat. Selvityksessä tarkastellaan taidelaitosten roolia, hallinnollista muotoa ja ohjausta osana kaupunkikonsernia ja kaupungin kulttuurielämän kokonaisuutena.

Välitarkastelu:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala ovat vahvistaneet toimialojen välistä yhteistyötä ainakin vuodesta 2021. Kaupungilla on myös kulttuuripalveluita ohjaava toimintastrategia, jonka periaatteen mukaan kaupunki sopeuttaa rakennuskantaansa palvelutarpeisiinsa. Varsinaista kulttuuripalvelujen omaa tilaohjelmaa ei ole laadittu, vaan työtä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen tilojen edistämiseksi on tehty iteratiivisesti, aineistoista saadun sanamuodon mukaisesti. Fokuksessa ovat olleet väliaikaiskäytön edistäminen ja kulttuurin palveluverkkotyö.

Kaupungin omistamien tilojen väliaikaiskäytön helpottamiseksi perustettiin kulttuurin ja vapaa-ajan ja kaupunkiympäristön toimialojen yhteinen asiantuntijatehtävä elokuusta 2024 alkaen. Asiantuntijan työtä tukee poikkihallinnollinen työryhmä. Yhteistyömalli on vahvistanut tilojen vuokraukseen liittyvien tarpeiden, haasteiden ja odotusten tunnistamista aiempaa vahvemmassa vuoropuhelussa taiteen ja kulttuurin kentän toimijoiden kanssa sekä kaupunkiorganisaation sisällä.

Syksyllä 2024 kaupunkiympäristön ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialat toteuttivat laajan tilatarpeita koskevan kyselyn taiteen ja kulttuurin toimijoille sekä kolmannen sekto-

rin edustajille. Keskusteluyhteyksiä on vahvistettu myös alalla toimivien operaattorien kanssa sekä taide- ja kulttuurialalla toimivien avaintahojen kanssa, ml. asiantuntijat, kollektiivit, yhdistykset, etujärjestöt, säätiöt ja oppilaitokset. Myös kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja elinkeino-osaston (Business Helsinki) kanssa yhteistyössä tehty, keväällä 2025 julkistettu Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvitys nostaa tilat keskeiseen rooliin "9 kasvuteon" joukossa.

Tilojen käytön edistämiseen malleja on haettu eri kaupungeista, kuten Tampereelta, Tukholmasta ja Amsterdamista, ja lisäksi on vahvistettu yhteistyötä pääkaupunkiseudun ja muiden suomalaisten kaupunkien kanssa tilavuokraustoiminnan parantamiseksi. (2.1.)

Tilojen kohdalla voidaan nähdä kohtaanto-ongelmaa sekä tiloista itsestään johtuvista syistä että viestinnällisistä. Mittavasta tilakannasta huolimatta kaupungin tarjoamat tilat eivät aina ole olleet soveltuvia taide- ja kulttuurikäyttöön, ja toisaalta monet taiteen ja kulttuurin toimijat eivät ole tietoisia tilojen edullisen vuokrauksen mahdollisuuksista. Näin voidaan päätellä siitä, että tilakysymys korostui välitarkastelun aikana tehdyissä haastatteluissa, verkkokyselyssä ja pyöreän pöydän keskusteluissa. Vuonna 2026 otettiin käyttöön työkaluja myös markkinoinnin kehittämiseksi. Työ tilojen mahdollistamiseksi on välitarkastelun tekohetkellä vielä kesken. Nykyinen kaupunkistrategia nostaa tilakysymyksen vahvasti esiin, joten poliittinen tahtotila tukee vision tavoitteen toteutumista.

Uusia tilojen käytön toimintamalleja on kartoitettu ja kokeiltu mm. ns. operaattorimallilla, jossa kaupunki kilpailutti operaattorin edelleenvuokraamaan tilojaan siten, että operaattori vuokrasi tiloja tavoitelluille kohderyhmille lyhytaikaisesti, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Kokeilussa mukana ollut operaattori vetäytyi Suomen markkinasta vuoden 2024 lopulla, joten toimintamallia ei ole vakinaistettu, mutta kokemusta on hyödynnetty jatkosuunnittelussa.

Kaupunkiuudistusalueilla käynnistettiin kokeilu tyhjen kivitallikallio-tilojen hyödyntämiseksi. Vuokratarkastelun pilotti toteutettiin keväällä 2025 Malminkartanossa, Kannelmäessä, Malmilla, Mellunkylässä ja Meri-Rastilassa. Pilotti osoitti mallin toimivan pitkään tyhjiillään olevien tilojen vuokraamiseen kulttuuritoimijoille ja järjestöille, minkä seurauksena mallia laajennettiin muihin kaupunginosiin. Tarjouskilpailu toteutetaan neljä kertaa vuodessa. (2.2)

Lupakäytäntöjä on kehitetty kaupungissa vuosien ajan. Tapahtumien osalta nykyisin voidaan toteuttaa kolme kuukautta paikallaan pidettäviä tapahtumarakenteita ilman rakennuslupaa, kun aikaraja oli aiemmin 14 vuorokautta. Haastatteluissa nostetaan esiin kuitenkin pullonkauloja lähtien sähkönsaamisesta tapahtuman järjestämisestä varten. Suvilahden aluetta kehitetään parhaillaan, ja esimerkiksi kesäkuussa 2026 entisen Hanasaaren voimalan alueella on aloitettu väliaikaiskäyttö. (2.3.)

Helsinki on lisännyt taide- ja kulttuuriavustuksia tarkastelujaksolla. Vuosina 2021–2025 rajatusti suoraan taide- ja kulttuuriavustuksiin käytetyt määrärahat kasvoivat 24 prosenttia (17 milj. 2021 ja n. 21 milj. 2025). Kun vertaillaan laajemmin kaikkia

taiteelle ja kulttuurille kohdennettuja avustuksia samalla ajanjaksolla kasvua oli 12 prosenttia. Tässä jälkimmäisessä tarkastelussa on otettu huomioon myös kulttuurin laitosavustukset sekä kulttuurin käyttöön osoitettavat valtionperintörahat (vertailuluvut: 42,9 milj. 2021 ja 47,9 milj. 2025). Helsingin väkiluku vuodesta 2020 vuoteen 2024 on kasvanut n. 4,3 prosenttia. Samana ajanjaksona taide- ja kulttuuriavustukset kasvoivat 12,7 prosenttia eli huomattavasti väkilukua enemmän.

Taide- ja kulttuuriavustusten selkeä kasvu ei ole ollut suoraan sidoksissa kaupungin väkiluvun kasvuun tai indeksiin, vaan vuosittaisiin talousarvio päätöksiin. Tarkasteluvuosina taiteen ja kulttuurin rahoituskysymykset ovat olleet poikkeuksellisen näkyvästi esillä myös julkisuudessa, erityisesti valtion toteuttamista taiteen ja kulttuurin alan leikkauksista johtuen. Helsingin kaupunki on puolestaan jatkanut pitkäjänteistä kulttuuripolitiikkaansa myös rahoituksen osalta, millä on ollut tasaavaa vaikutusta pääkaupungin kulttuurin ja taiteen tarjonnan toimintaedellytyksiin. (2.4.)

Kaupungin ja kulttuuria rahoittavan yksityisen sektorin yhteiselle rahoitukselle on visiossa tunnistettuja esteitä. Esteitä ei ole kuitenkaan yksilöity, joten niiden purkamisen arviointi jää vajaan käytössä olevan aineiston pohjalta.

Rahoituksen moninaistumiseen liittyen on kuitenkin tehty merkittäviä avauksia, joista saatuja kokemuksia voidaan jatkossa hyödyntää. Esimerkiksi HAM Helsingin kaupungin taidemuseon säätiöiminen vuoden 2023 alusta mahdollistaa museolle joustavammin laajemman rahoituspohjan kehittämisen. Myös Arkkitehtuuri- ja designmuseon Suomen oloissa uudenlainen rahoitusmalli on osunut visiokauden alkuun. 2022 avattu Tanssin talo mahdollistui niin ikään yhdistämällä julkista ja yksityistä rahoitusta. (2.5.)

Kaupunki on selkiyttänyt ja yhtenäistänyt taide- ja kulttuuriavustusten ehtoja visiokauden aikana. Merkittävä osa näistä avustuksista suunnataan taiteeseen ja kulttuuriin, jossa taide-esitys koetaan yhteisesti ja yhteisöllisesti. Yhtenä merkittävänä osana avustuksia on esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän (VOS) piirissä olevien toimijoiden tukeminen. Näitä avustuksia on kehitetty pitkäjänteisemmiksi: avustukset ovat monivuotisia ja kaupungin rahoitusosuuksia tasoitetaan. Monivuotisia toiminta-avustuksia voidaan myöntää helsinkiläisille rekisteröityneille valtionosuusjärjestelmän piirissä oleville taide- ja kulttuuriyhteisöille nelivuotiskaudeksi 2023–2026. Toiminta-avustuksen kokoluokan arviointi perustuu toimintayksikön toteutuneisiin kuluihin ja kuntarahoituksen tasoon. Helsingissä kuntarahoituksen tavoitetasona on 15 prosenttia toteutuneista kuluista, mutta erilaisia painotuksia on mahdollista tehdä esimerkiksi kulttuuripoliittisin perustein. Monivuotinen avustus riippuu siis VOS-asetuksesta, eli jos opetus- ja kulttuuriministeriö peruuttaa esittävän taiteen toimintayksikön hyväksymisen valtionosuuteen oikeutetuksi, katkeaa monivuotinen avustuskauti ja toimintayksikön tulee hakea yksivuotista toiminta-avustusta.

VOSin ulkopuolisille toimijoille on kehitetty edelleen yksivuotisia ja muita avustusmuotoja. Monivuotisuudella on

aineiston perusteella saatu selkeytettyä rahoitusta ja vahvistettua ennakoitavuutta. (2.6.)

Kaupunki on selvittänyt visiokaudella HAM Helsingin kaupungin taidemuseon ja Helsingin kaupunginorkesterin (HKO) hallintomalleja ja niiden yhteydessä erilaisten ratkaisujen vahvuuksia ja heikkouksia. Tavoitteena on ollut löytää tarkoituksenmukaisin tapa tuottaa näitä palveluita. Museon pitkän tähtäimen sisältösuunnittelu, markkinointitarpeet ja mahdollisuudet rahoituspohjan laajentamiseen ovat haastavia toteuttaa kaupungin palveluiden tuottamisen rakenteessa, joten toiminnan säätiöiminen 2023 vuoden alusta oli perusteltua. HAM vastaa edelleen asiantuntijana kaupungin taidekokouksesta, johon sisältyy myös julkinen taide. HKO:n hallintomallin tarkastelussa säätiöimisen sijaan päädyttiin kehittämään edelleen orkesterin toimintaedellytyksiä osana kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa. (2.7.)

Savoy-teatterin kohdalla Helsingin kaupunki selvitti vuonna 2022 mahdollista uutta hallintomallia suhteessa tapahtumamarkkinan toimintaympäristöön ja kokonaisvaltaisempaan asiakaskokemukseen. Tarkastelun pohjalta jatkoselvitettyä valittiin public-private -malli, jossa toiminta perustuu julkisen ja yksityisen toimijan kumppanuuteen. Prosessin aikana ei kuitenkaan löytynyt sopivaa yksityistä kumppania, ja lopputuloksena kaupunki jatkaa Savoy-teatterin kehittämistä osana kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa. (2.8.)

Myös Annantalon, Caisan sekä Helsingin kaupunginmuseon tehtäviä tarkasteltiin ja kirkastettiin, vaikka niiden hallintomallia ei ole tarkasteltu.

3. Painopiste: Helsinki auttaa taide- ja kulttuuritoimijoita pienentämään ekologista jalanjälkeään ja varmistamaan toimintansa kestävyys

Kolmannen painopisteen molempien toimenpide-ehdotusten voi katsoa toteutuneen – ainakin kattotasolla. Visio ehdottaa, että kaupunki auttaa taide- ja kulttuuritoimijoita seuraamaan hiilijalanjälkeään ja haastaa taide- ja kulttuurikentän toimijoita hiilineutraaliuteen. Kulttuuripalvelut on visiotyön julkaisemisen jälkeen hankkinut Ekokompassi-sertifikaatin ja rakentanut ympäristöohjelman sen mukaan. Keväällä 2026 kulttuuripalvelut julkisti ympäristöohjelmansa myös taiteellisen manifestin muodossa.

Tapahtumatoimijoita kannustetaan käyttämään kaupungin tarjoamaa hiilijalanjälkilaskuria. Kestävyys on myös nykyisin yksi mittari kaupungin avustusten arviointiperiaatteissa.

Toisessa ehdotuksessa edellytetään, että Helsinki toteuttaa YK:n Agenda 2030 -ohjelman tavoitteita. Vuonna 2015 YK:ssa hyväksytty Agenda 2030 on kestävä kehityksen toimintaohjelma, jonka tavoitteena on poistaa äärimmäinen köyhyys ja luoda mahdollisuuksia kestäväälle kehitykselle. Helsingin kaupunki on sitoutunut ohjelman tavoitteisiin ja toimittaa vuosittain sangen seikkaperäisen raportin tavoitteiden toteutamisesta. Helsinki on New Yorkin ohella ainoa kaupunki, joka raportoi agendaan liittyviä teemoja tässä laajuudessa, ja myös edelläkävijä kulttuurisen kestävyuden teeman raportoinnissa.

Lisätietoja

Toimenpide-ehdotukset

3.1 Helsingin kaupunki auttaa taide- ja kulttuuritoimijoita seuraamaan hiilijalanjälkeään, tukee sen pienentämisessä ja haastaa taide- ja kulttuurikentän toimijoita toimimaan hiilineutraalisti vuoteen 2030 mennessä.

3.2 Helsinki toteuttaa YK:n Agenda 2030 -tavoitteita.

Välitarkastelu:

Helsingin kulttuuripalvelut on saanut Ekokompassi-sertifikaatin ja sitoutunut ympäristöjärjestelmän tavoitteisiin. Lisäksi kulttuuripalveluiden vuosien 2025–2027 ympäristöohjelma on rakennettu Ekokompassin mukaan. Ympäristöohjelman ympäristölupaus ei suoraan viittaa vision toimenpiteisiin, vaan se tukee “kaupunkilaisten valmiuksia toimia ekologisesti kestävästi vahvistamalla luontoyhteyttä, ympäristömyönteisiä arvoja ja ympäristökanalaisuutta taiteellisten ohjelmasisältöjen ja taideperustaisen ympäristökasvatuksen keinoin.” (3.1.)

Ympäristöohjelma julkistettiin keväällä 2026 taiteellisen manifestin muodossa (3.2.). Manifestin kirjoitti kirjailija Anni Kytömäki ja kuvitti graafikko Anni Lius. Julkistuspäivänä manifesti kuljetettiin läpi Helsingin ja sen lukivat mm. näyttelijät Seela Sella ja Elsi Sloan. “Eliökuntalaisten manifesti” rohkaisee kokemaan luontoa ja taidetta, joka puhuu luonnon puolesta.

Ympäristöohjelmassa on neljä painopistettä: vaikuttaminen, viestintä, hankinnat, liikkuminen ja logistiikka. Kullakin painopisteellä on tavoitteet ja mittarit. Suora viittaus vision toimenpiteisiin löytyy vaikuttamisen tavoitteista: avustusten saajille ja muille yhteistyökumppaneille on koottu tietoa ympäristövastuullisesta taide- ja kulttuurityöstä ja hankinnoille luodaan yhteinen kriteeristö ympäristövastuullisuuden todentamiseen.

Avustusten arviointiperiaatteissa on vuodesta 2022 arvioitu ekologisuuksi toiminnan järjestämisessä (3.3.). Helsingin kaupunki on kehittännyt tapahtumien hiilijalanjälkilaskurin ja kannustaa kaikkia tapahtumajärjestäjiä vastuullisuuteen.

Helsingin kaupunki on sitoutunut YK:n Agenda 2030 -tavoitteisiin ja raportoi tavoitteiden toteutumista vuosittain. Viimeisin raportti on vuodelta 2025. (3.4.) Raportointiin on liitetty myös taide ja kulttuuri, erityisesti kulttuurisen yhdenvertaisuuden, moninaisuuden ja nk. ikäystävällisyyden näkökulmasta, kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä unohtamatta.

Raportissa mainitaan, että kaupunki on tunnistanut etenkin lapset ja ikäihmiset sekä haavoittuvassa asemassa olevat helsinkiläiset ryhmiä, joiden kulttuuristen oikeuksien eteen työskennellään. YK:lle toimitetussa raportissa kerrotaan mm. Helsingin kirjastoverkosta, kaupunginosien kulttuuritarjontaa vahvistavasta Helsingin mallista ja Kulttuurin kummilapset -toiminnasta.

Kehityskohteena mainitaan, että “moninaiset kulttuuritaustat huomioon ottavan taide- ja kulttuurikasvatuksen sekä muun kulttuuritoiminnan periaatteista tarvitaan lisää keskustelua” ja että inklusion kysymyksissä tarvitaan myös osaamisen kehittämistä.

Taide- ja kulttuurivisio huomioi myös tulevaisuuden kulttuuriperinnön. Merkittävimpänä toimenpiteenä kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin kulttuuriympäristöohjelman vuosille 2023–2028 ja tavoitteena on, että kulttuuriympäristöt voivat toimia voimavarana nykyisille ja tuleville helsinkiläisille.

4. Painopiste: Helsinki mahdollistaa jokaiselle helsinkiläiselle elämäikäisen yhteyden taiteeseen ja kulttuuriin

Neljannen painopisteen kokonaisuus vaikuttaa edenneen painopisteistä systemaattisimmin ja selkeimmin todennettavin teoin ja tuloksin. Painopisteen toimenpide-ehdotukset liittyvät monipuolisesti kaikenikäisten yhteyteen taiteeseen ja kulttuuriin.

Kulttuurin kummilapset -toimintaa oli pienimuotoisemmin käynnissä jo ennen kulttuurivisiota, mutta se laajeni merkittävästi vuonna 2020 Jane ja Aatos Erkon säätiön tuella. Vuoden 2026 lopussa säätiön tuki lakkaa, ja kummilapsiohjelma on vakiinnutettu kaupunkistrategiassa pysyväksi toimintamalliksi. Sen mukaan 0–6-vuotiaat helsinkiläislapset kutsutaan vuosittain kahteen maksuttomaan kulttuuritapahtumaan lähiaikuisen kanssa. Mukaan saa tulla myös sisaruksia. Sisälöntuottajina ja kummitoimijoina on laaja ja edelleen kasvava joukko taide- ja kulttuuritoimijoita. Kaupunginmuseo ja kaupunginorkesteri toteuttavat kummilapsitoimintaa osana normaalia toimintaansa.

Lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen (TPO) tarjonta on Helsingissä erittäin laajaa: tarjolla on opetusta kaikissa taiteenlajeissa arkkitehtuurista sirkukseen. TPO-toiminnan avustamisen lisäksi vuonna 2025 tehtiin päätös avustaa 300 000 eurolla myös TPO:n kehittämishankkeita. 2025 aloitettiin myös kolmivuotinen segregaaation ehkäisyyn kohdennettu lasten ja nuorten harrastamisen erillisavustus, josta taide- ja kulttuuriharrastamisen osuus on 300 000 euroa. Vuonna 2026 päätettiin kohdentaa valtuustokauden ajan vuosittain 500 000 euron lisämääräraha lasten ja nuorten harrastamiseen, erityisesti harrastamattomien tavoittamiseksi ja Suomen harrastamisen mallin laa-

jentamiseksi. Harrastamisen Suomen mallin ajatus on, että jokaiselle 3.–9.-luokkalaiselle tarjotaan koulupäivän yhteydessä “mieluisaa ja maksutonta” harrastustoimintaa. Lyhytkursseja tarjoava, nuorisotoimen organisoima Pulssi on laajentunut, ja taide- ja kulttuuriteemaisten kurssien määrä on lisääntynyt 2020-luvulla.

lääkkäiden kulttuuripalveluihin on tällä vuosikymmenellä saatu lisää resursseja ja sitä kautta lisää tarjontaa. Kaupungin keskeisiin tavoitteisiin kuuluu tehdä nykyisistä palveluista ikäystävällisempiä. Lisäksi Helsingin kaupunki on kohdentanut vuodesta 2020 alkaen nk. valtionperintörahoja avustuksina kaksi miljoonaa euroa vuodessa ikäihmisille suunnattuihin kulttuurin (1,3 milj. euroa) ja liikunnan (0,7 milj. euroa) hankkeisiin. Merkittävä määräraha on mahdollistanut monia kulttuurihankkeita, jotka ovat tukeneet ikääntyneiden hyvinvointia ja osallisuutta. Esimerkiksi vuosina 2023 ja 2024 kaupunki tuki 29:ää eri ikääntyneille suunnattua kulttuurihanketta.

Vuonna 2026 on avattu erillisavustushaku hankkeille, joiden tavoitteena on kasvattaa kotona asuvien ikääntyvien kaupunkilaisten toimijuutta ja osallisuutta.

Eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuudet harrastaa kulttuuria ja kokea osallisuutta kulttuuripalveluihin näyttävät aineiston valossa toteutuneen sängen hyvin.

Toimenpide-ehdotuksissa on mainittu myös taideaineiden tuntimäärän lisääminen kouluissa, mistä emme saaneet kattavaa dataa. Kulttuuripalveluiden saavutettavuuden muihin ehdotuksiin kuuluu kulttuurin tarjonnan digitaalisten ja virtuaalisten palveluiden kehittäminen. Näitä samoin kuin ehdotettua ilmaista lippua HSL:n palveluissa ennen ja jälkeen kulttuuritapahtuman on kokeiltu, mutta ei otettu laajempaan käyttöön.

Lisätietoja

Toimenpide-ehdotukset:

4.1 Vauvoille ja alle kouluikäisille suunnattu Kulttuurin kummilapset -toiminta luo pohjan elinikäiselle suhteelle taiteeseen ja kulttuuriin. Vastasyntyneet vauvat saavat lastenneuvolassa kutsun Kulttuurin kummilapset -ohjelmaan, joka takaa kouluikänsä asti jokaiselle vähintään kaksi maksutonta kulttuuritapahtumaa vuosittain. Ohjelmaan ilmoittautuvat lapset saavat kummikseen kulttuuritoimijan.

4.2 Lasten ja nuorten taidekasvatusta ja kulttuurin harrastamista vahvistetaan.

- Kaupunki tukee taiteen perusopetusta tarjoavia tahoja kehittämään toimintaansa, yhteistyötään ja rakenteitaan palvelemaan helsinkiläisiä entistä laaja-alaisemmin ja yhdenvertaisemmin.
- Helsinki lisää taideaineiden tuntimäärää kouluissaan.
- Kaupunki tukee monialaisena yhteistyönä lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastamista taiteen ja kulttuurin alueilla koulupäivän sisällä ja sen ulkopuolella. Yhtenä toimintamuotona laajennetaan koko kaupungin kattavaksi Puls-si-tyyppinen toiminta, jossa nuoret ideoivat, suunnittelevat ja toteuttavat kursseja, työpajoja ja tapahtumia ammattilaisten tukemana.

4.3 Kaikenikäisten kaupunkilaisten osallistumista taide- ja kulttuurielämään tuetaan vahvistamalla käytäntöjä, jotka lisäävät taiteen monimuotoisuutta ja saavutettavuutta.

- Helpotetaan taide- ja kulttuuritapahtumiin osallistumista esimerkiksi siten, että pääsylipulla taidetapahtumaan saa tunnin ilmaista matkustusaikaa Helsingin seudun julkisessa liikenteessä ennen ja jälkeen tapahtuman.
- Helsinki kehittää mallin virtuaalisille kulttuuripalveluille. Virtuaalinen Helsinki on elämyksellinen taiteen ja kulttuurin kokemisen ja tekemisen paikka.
- Kulttuuritoimijoiden toimintasuunnitelmissa otetaan huomioon, että kaupunki on entistä monimuotoisempi ja monikielisempi.
- Kaupungin rekrytointin kielivaatimuksia tarkastellaan kulttuurialoilla moninaisuuden edistämisen näkökulmasta.

4.4 Ikäihmisille tarjottavia palveluja ja kulttuurisen vanhustyön resursseja lisätään vastaamaan kasvavaa ikääntyneiden määrää.

- Edistetään eri tavoin palveluiden tarjonnan kohdentamista ja saavutettavuutta mm. teknologiaa hyödyntämällä.

Välitarkastelu:

Kulttuurin kummilapset -toiminta on Helsingin kaupungin uudessa strategiassa päätetty vakiinnuttaa vuodesta 2027 alkaen kaupungin koordinoimaksi pysyväksi ja osallistujille maksuttomaksi toiminnaksi. Toiminta on tarkoitettu kaikille Helsingissä asuville 0–6-vuotiaille sekä heidän lähiäikuisilleen.

Kulttuurin kummilapsi -hanke sai alkunsa Helsingin kaupunginorkesterin kummilapsitoiminnasta, joka alkoi vuonna 2000. Helsingin kaupunki aloitti vuonna 2020 kaikkien syntyneiden lasten kulttuurikummitoiminnan Jane ja Aatos Erkon säätiön

tuella. Kevääseen 2026 mennessä hankkeeseen on rekisteröity 17 500 helsinkiläislasta.

Hankkeeseen on 2020-luvulla osallistunut noin 30 eri kulttuuri- ja taideinstituutiota, kuten viime vuonna mm. Kansallislageria ja HAM Helsingin kaupungin taidemuseo sekä UMO Helsinki Jazz Orchestra ja Sointi Jazz Orchestra. Vuonna 2026 mukana ovat mm. Tanssin talo, Kansallisooppera ja -baletti. Uusia toimijoita on tullut mukaan joka vuosi (4.1.).

Jane ja Aatos Erkon säätiön tuki hankkeelle loppuu 2026. Kaupungin tuore strategia linjaa, että hankemuotoinen kulttuurin kummilapsitoiminta vakiinnutetaan vuoden 2027 alusta. Vakinaisen toimintamallin kehittämisessä on hyödynnetty hankekauden oppeja. Tavoitteena on, että jokainen helsinkiläinen lapsi syntymästä koulutien alkuun pääsee osalliseksi räätälöidyistä kulttuuritapahtumista. Helsinkiläislapsia kutsutaan vuosittain vähintään kahteen maksuttomaan kulttuuritapahtumaan. Mukaan voi tulla lapsen sisarus, eivätkä kaikki tapahtumat vaadi rekisteröitymistä.

Kaupunki valitsi avoimella haulla kulttuurin kummilapsitoiminnan kumppaniyhteisöt kolmivuotiskaudelle 2027–2029. Nämä yhteisöt tulevat saamaan tuotantoihinsa kaupungin avustusta. Tämän lisäksi kaupungin omat palvelut, kuten kaupunginmuseo ja kaupunginorkesteri tulevat jatkamaan kummilapsitoimintaa osana omaa palvelutuotantoaan.

Taiteen perusopetus on tasolta toiselle etenevää lakiin perustuvaa vapaa-ajan taidekasvatusta. Taiteen perusopetuksen tarjonta on Helsingissä erittäin laajaa: tarjolla on perusopetusta kaikista taiteenlajeista arkkitehtuurista sirkukseen.

Hallitus on antanut eduskunnalle (kesäkuu 2026) lakiesityksen taiteen perusopetuslain uudistamiseksi. Esityksessä taiteen perusopetusta ehdotetaan opetettavan jatkossa kahden oppimäärän sijaan yhden, 50 opintopisteen laajuisen oppimäärän mukaan. Uudistettu laki tulisi voimaan 1.8.2027. Helsingissä on valtakunnan laajin taiteen perusopetuksen tarjonta, jonka kunnat rahoitusta on kehitetty taide- ja kulttuurivision hengessä. Helsinki tulee jatkossakin huolehtimaan osaltaan valtion opetusluvalla toimivien taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten rahoitusosuudesta. Lakiuudistuksen toteutus tarkoittaa myös, että yleisen oppimäärän mukaiset kaupungin myöntämät opetusluvut lakkautetaan. Uudistettavan lain mukaisesti Helsinki valmistautuu kunnan järjestämisvastuulla olevaan taiteen perusopetuksen mahdollistamiseen kaupungissa.

Lasten ja nuorten harrastustoiminta on saanut lisää määrärahaa kuluvalle strategiakaudella erityisesti taiteen perusopetuksen kehittämiseen, segregaatoin ehkäisyyn harrastamisen keinoin, harrastamattomien tavoittamiseen etsivällä harrastustoiminnalla ja Harrastamisen Suomen mallin harrastusryhmien määrän lisäämiseen. Harrastamisen Suomen mallin ajatus on, että jokaiselle 3.-9.-luokkalaistalle tarjotaan koulupäivän yhteydessä ”mieluisaa ja maksutonta” harrastustoimintaa. Helsingin omarahoitusosuus mallissa on nyt noin 700 000 euroa. Määrärahalla halutaan kasvat-

taa harrastusryhmien määrää. (4.2.)

Matalan kynnyksen harrastamista nuorille on tuettu Operaatio Pulssi -toimintamuodolla jo yli kymmenen vuoden ajan. Siinä nuorilta kerätään ideoita kaupunginosissa toteutettaviin lyhytkursseihin. Nykyisin toiminta on laajentunut kattamaan Pohjois-, Itä- ja Länsi-Helsingin, ja kurssitoimintaa organisoidaan nuorisotoimen palveluissa. Nuorisotoimen mukaan eri toimialojen yhteistyö on keskeistä Pulssin toiminnassa, ja taide- ja kulttuuriteemaisten lyhytkurssien määrä on kasvanut 2020-luvulla (4.3.).

Kaikenikäisten kaupunkilaisten osallisuutta kulttuuripalveluihin, kulttuuripalveluiden moninaisuutta ja saatavuutta lisäävistä toimenpiteistä on käytettävissä niukasti dataa ja lähteitä. Toimenpiteissä mainittua Virtuaalinen Helsinki -palvelua ei ole toteutettu, mutta Helsingin kaupunki on ollut useissa digitaalisten kulttuuripalveluiden kehityshankkeissa mukana. Järkevän jakelun kehittäminen koetaan edelleen vaikeaksi ja kestävätkä liiketoimintamallit puuttuvat. Parhailaan Helsinki on mukana usean kaupungin yhteisessä Kulttuuripankki-hankkeessa, joka on taiteen ja kulttuurin tekijät ja hankkijat yhdistävä verkkosivusto eli alusta.

Kulttuuripalvelut on laatinut myös moninaisuuden vision ja moninaisuuden edistämisen määritelmän, jossa todetaan, että moninaisuuden edistämiseksi ”tunnistetaan ihmisten tarpeet, ominaisuudet ja rooli sekä niiden päällekkäisyydet ja poistetaan esteitä osallistumiselta... Moninaisuuden edistäminen on ymmärtämistä, kuuntelemista, näkymättömän näkyväksi tekemistä, erilaisuuden hyväksymistä ja huomioon ottamista. Moninaisuuteen kuuluvat mm. kulttuurit, uskonnot, kielet ja etnisuus, sukupuolet ja seksuaalinen identiteetti, vammaisuus ja neuroepätyypillisuus, sosioekonomiset tilanteet ja elämäntien vaiheet.” (4.4.)

Kuten aiemmin kerrottiin, kulttuuripalvelut valitsi moninaisuuden yhdeksi viidestä painopisteestään, ja perusti (tällekin) teemalle kehitysryhmän. Moninaisuutta käsitellyt kehitysryhmä tilasi Futurice Oy:ltä selvityksen moninaisuuden nykytilasta. Sen pohjalta laadittiin moninaisuuden edistämisen toimintasuunnitelmat sekä palkattiin erityissuunnittelija toteuttamaan niitä yhteistyössä palveluiden kanssa. (4.5.)

Kulttuuripalveluiden palvelustrategian liitteessä todetaan, että kaupungin panostusta suunnataan enemmän yhdenvertaisuuden, inklusion ja moninaisuuden vahvistamiseen. Kulttuurikeskuksilla on moninaisuuden kehittämisessä keskeinen rooli, mitä käsiteltiin edellä.

Kulttuurikeskus Caisan näyttelyiden, tapahtumien ja esitysten suunnittelussa painottuu moninaisuus ja inklusio. Caisaa kehitetään osaamiskeskukseksi, joka tukee kaikkia kulttuuripalveluita kulttuuritarjonnan kehittämisessä inklusiivisemmaksi.

Taiteen saavutettavuuden eteen visiotyössä on ehdotettu toimenpide julkisen liikenteen maksuttomuudesta kulttuuritapahtumien yhteydessä. Savoy-teatteri ja HSL pilotoivat mallia, jossa konserttilipun mukana sai yhden HSL-lipun Jazzfest 2025-tapahtuman yhteydessä. Kokeilua ei jatkettu.

Kielivaatimusten höllentäminen tuodaan esiin toimenpide-ehdotuksissa moninaisuuden edistämiseksi. Helsinki on julkaissut kesällä 2025 kieliperiaatteet kaupungin työyhteisölle. Kieliperiaatteiden tavoitteena on madaltaa kynnystä hakea kaupungille töihin, vaikka suomen tai ruotsin kielen taito olisi vasta kehittymässä. Muodollisia tai tiukkoja kielivaatimuksia tulisi asettaa vain niihin tehtäviin, joissa se on lainsäädännön tai asiakaspalvelun vuoksi

välttämätöntä (4.6.).

Kulttuuripalveluiden henkilökunnassa erikielisten työntekijöiden määrä on jonkin verran lisääntynyt 2020-luvulla (4.7.).

lääkkäiden huomioiminen kulttuuripalveluissa on saanut tällä vuosikymmenellä sekä resursseja että huomiota: palveluita on kehitetty ja hyviä käytäntöjä on jaettu. Tämän myötä käsitys ikääntyneiden tarpeista on kasvanut. Myös sanallistaminen on muuttunut: nykyisin puhutaan ikäystävällisistä kulttuuripalveluista ja kulttuuripalveluiden roolissa painottuu ennaltaehkäisevä hyvinvointi. (4.8.)

Helsingin kaupunki on kohdentanut vuodesta 2020 alkaen kaupungin käyttöön saatuja valtionperintörahoja ikääntyvien kulttuuritoiminnan ja liikkumisen edistämiseen 2 M€ vuositasolla. Merkittävä määräraha on mahdollistanut lukuisia taide- ja kulttuurihankkeita, jotka ovat tukeneet ikääntyneiden hyvinvointia ja osallisuutta.

Esimerkiksi vuosina 2023 ja 2024 kaupunki tuki yhteensä 29:ää eri kulttuurihanketta, kuten esimerkiksi Taidetta ikääntyneiden koteihin -hanketta ja Kulttuurilla parempaa vanhuutta -hanketta. Suurin osa hankkeista kohdentui kaupunkilaisille, joiden toimintakyky oli hyvä, mutta mahdollisuudet osallistua olivat heikentyneet. Hankkeiden vaikutuksia kartoittaneessa selvityksessä todettiin, että osallistujat olivat kokeneet merkityksellisyyttä ja arjen rikastumista. (4.9.)

Helsingin kaupungin keskeisiin tavoitteisiin kuuluu tehdä nykyisistä palveluista aiempaa ikäystävällisempiä. Lääkkäiden kaupunkilaisten mahdollisuuksia tehdä ja kokea kulttuuria on kasvatettu vuonna 2026 avatulla erillisavustushaulla. Tavoitteena on lisätä erityisesti kotona asuvien ikääntyvien toimijuutta ja osallisuutta. Yhtenä esimerkkinä on tavoitteissa mainittu mm. digitaalisen ja etänä toteutettavan kulttuuritoiminnan tukeminen sekä erityisesti Malmin ja Vuosaaren alueella toteutettavat hankkeet. Helsinki tarjoaa myös puhelinpalvelua senioreille sopivan harrastuksen tai kulttuuripalvelun löytämiseen sekä kuljetustukea liikuntarajoitteisille senioreille (4.10.).

5. Painopiste: Helsinki tekee luovan Helsingin tiekartan taiteen ja luovien alojen mahdollisuuksien hyödyntämiseksi koko kaupungin kehittämisessä

Viimeisen painopisteen merkitys on kasvanut kohisten visiokaudella. Painopisteen otsikossa mainittu tiekartta on toteutettu ja julkistettu näyttävästi vuonna 2025 nimellä *Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvitys* alan näkemyksistä kasvuteoiksi Helsingissä.*

Selvitykseen osallistettiin keskustelu- ja haastattelu- lähes sata luovien alojen asiantuntijaa ja ammattilaista: yrittäjiä, taiteilijoita, tutkijoita, etujärjestötoimijoita ja tuottajia. Selvityksessä haluttiin ymmärtää paremmin luovien alojen kasvupotentiaalia sekä määrittellä kaupungin roolia luovien alojen kasvun vahvistamisessa ja kiihdyttämisessä. Selvityksessä suositeltiin sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimenpiteitä, jotka tukevat luovien alojen työllisyyttä, yrittäjyyttä ja ekosysteemin kehittymistä.

Luovat alat huomioidaan myös Helsingin kaupungin strategiassa 2025–2029 sekä tarkemmin Helsingin kaupungin kasvun, osaamisen ja elinvoiman tavoitteet -ohjelmassa. Tässä luovat alat on yksi viidestä kasvualueesta, joihin suunnataan erityisiä panostuksia. Ohjelmassa luetellaan viisi toimenpidettä, joilla Helsingistä rakennetaan ”kilpailukykyinen alusta luoville aloille”. Vastuullisina toteuttajatahoina mainitaan kaupunginkanslia, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala sekä kaupunkikonsernin keskeiset yhtiöt ⁽¹²⁾.

Erilaiset luovien alojen kasvua hyödyntävät konkreettiset toimenpiteet ovat saaneet

vauhtia myös luovien alojen johtavan asiantuntijan palkkaamisesta kulttuuritoimen ja elinkeinotoimen yhteiseksi resurssiksi vuonna 2025. Toiminnan suunnittelu on välitarkastelun kirjoitushetkellä jo pitkällä, ja konkreettisia hankkeita on saatettu alkuun.

Vision toimenpide-ehdotuksissa kehoitettiin taiteen tekijöiden osaamisen ja taiteen menetelmien hyödyntämiseen kaupungin kehittämisessä ja kaupunkisuunnittelussa läpi toimialojen. Lisäksi ehdotettiin, että Helsinki ottaa taiteen osaksi hoitotyötä ja sosiaali- ja terveydenhuollon hoitosuunnitelmia.

Taidelähtöisten menetelmien käyttöön-otto näyttää välitarkastelun datalähteiden valossa vakiintuneen toistaiseksi vain kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla. Erityisesti kaupunkilaisten osallistamisessa suunnittelutyöhön on hyödynnetty näitä menetelmiä, esimerkiksi alueellisten kulttuurikeskusten visiotyössä vuonna 2024. Kokeiluja on toteutettu myös kasvatus- ja koulutustoimialan kanssa esimerkiksi Taiderata- ja Kaikkien koulu -hankkeissa. Kaupunkiympäristön toimiala on hyödyntänyt taidelähtöisiä menetelmiä asukkaiden osallistamiseen kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusprosesseissa.

Yksittäisenä kohteena vision ehdotuksissa nostettiin Hanasaaren alueen kehitys. Visiossa tavoitteeksi asetettiin rakentaa Hanasaaresta ”elävän kaupunkikulttuurin, teknologian ja kestäväen kehityksen keskus”. Tässäkin ratkaiseva edistysaskel on otettu, mutta vasta periaatepäätösten tasolla. Kaupunginhallitus päätti keväällä 2026 toteuttaa Hanasaaren alueelle idea- ja toteutuskilpailun. Alueen kokeileva väliaikaiskäyttö on aloitettu kesäkuussa 2026.

*Huomioitakoon, että Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvityksen tekijät ovat samat kuin tämän välitarkastelun.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision luoviin aloihin liittyvä viides painopiste on antanut merkittäväällä tavalla suuntaa suuren mittakaavan kokonaisuuksille, joista kaupunki on tehnyt strategisia linjauksia, ohjelmia ja toimintasuunnitelmia. Ne näyttävät, että Helsinki on sitoutunut luovien alojen kehittämiseen pitkällä aikajänteellä ja tunnistaa niiden potentiaalin. Koska suunnitelmat ovat monessa mielessä jo pitkällä, vision loppukaudella voi odottaa paljon näkyviä tuloksia.

Lisätietoja

Toimenpide-ehdotukset

5.1 Helsingin kaupunki ottaa käyttöön taiteen tekijöiden osaamisen ja taidelähtöisten menetelmien hyödyntämisen kaupungin kehittämisessä läpi toimialojen.

5.2 Helsinki ottaa taiteen osaksi hoitotyötä ja sosiaali- ja terveydenhuollon hoitosuunnitelmia WHO:n vuonna 2019 antamien suositusten pohjalta.

5.3 Taide ja kulttuuri tuodaan kiinteäksi osaksi kaupunkisuunnittelua ja kaupungin rakentamista niiden kaikissa vaiheissa.

5.4 Helsinki tukee uutta liiketoimintaa luovilla aloilla.

- Kaupunki kehittää keinoja luovan sektorin yritysten tukemiseen joustavasti, mm. mahdollistamalla tiloja, tarjoamalla alkurahoitusta, vahvistamalla välittäjäorganisaatioita ja järjestämällä hubeja.
- Haetaan kannustinmalleja mm. elokuvien, sarjojen ja pelien tuotannon edistämiseksi Helsingissä.

5.5 Helsinki tiivistää yhteistyötään taide- ja kulttuurialan koulutustahojen kanssa.

- Yhteistyön avulla haetaan ratkaisuja kaupungin haasteisiin ja samalla Helsinki voi toimia elävänä alustana taiteen tutkimuksessa, koulutuksessa ja tekemisessä.

5.6 Hanasaaren voimalaitoksesta rakennetaan kulttuurin, teknologian ja kestävä kehityksen keskus. Liike-elämän, oppilaitosten ja kulttuuritoimijoiden yhteistyönä toteutettava keskus tuo yhteen elävän kaupunkikulttuurin, taiteellisen esitys- ja museo-toiminnan, kestävä kehityksen sekä teknologisen osaamisen ja tutkimuksen.

5.7 Helsingin kaupunki seuraa asemaansa Euroopan komission Cultural and Creative Cities Monitorissa yhtenä strategisena mittarina.

Välitarkastelu:

Viidennen painopisteen otsikossa mainittu toimenpide on toteutunut. Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvitys alan näkemyksestä kasvuteoiksi Helsingissä julkaistiin maaliskuussa 2025, ja se sisälsi sekä toimenpide-ehdotuksia että lukuisia kansainvälisiä esimerkkejä ja vertailukohtia kaupunkien onnistumisesta. Selvityksen tilasivat kaupungin elinkeino-osasto ja kulttuuripalvelut. Selvityksessä osallistettiin haastatteluun ja pyöreän pöydän keskusteluihin alan asiantuntijoita, toimijoita, tunti- ja muutamia tutkijoita sekä Helsingin kaupungin työntekijöitä, ja näiden sekä tekijöiden oman taustatyön ja aiemman perehtymisen pohjalta luotiin yhdeksän eri toiminta-aihiota. Nämä toiminnan aihiot sisälsivät sekä kansainvälisiä benchmarkeja, suosituksia ensimmäisistä askelista että käsitteitä onnistumisen edellytyksistä Helsingin kontekstissa (5.1.).

Visiotyön toimenpide-ehdotuksista kohta 5.4 on rinnakkainen selvityksen muutamien ehdotusten kanssa. Yritystoiminnan tukemista erilaisilla keinoilla kuten hubeilla ja tilaratkaisuilla painotettiin myös selvityksessä. Lisäksi selvityksessä ehdotettiin

jo aiemmin esitetyn av-tuotannon tuotantokannustimen ottamista käyttöön.

Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvityksen julkaisun jälkeen luovat alat on valittu kaupunkistrategiassa yhdeksi kaupungin viidestä kasvualasta (5.2.), ja siihen liittyviä tavoitteita on tarkennettu kaupunginhallituksen toukokuussa 2026 hyväksymissä kaupungin kasvun, osaamisen ja elinvoiman tavoitteissa vuosille 2026–2029. Luovien alojen kasvun tavoitteena on ”rakentaa Helsingistä kilpailukykyinen alusta luoville aloille”. Toimenpiteinä mainitaan mm. launch-pad-palvelu, joka auttaa uusien liikeideoiden kehittymistä yritystoiminnaksi, uudenlainen tiloihin liittyvä kehitysympäristö sekä audiovisuaalisen (AV) alan tuotantokannustimen jatkovalmistelu. AV-alan tuotantokannustimen kehittämistä esitettiin jo vuonna 2019 osana elinkeinojaostolle esiteltyä elokuva- ja AV-alan kehittämis- ja toimenpidesuunnitelmaa (5.3.). Kaupunginvaltuusto hyväksyi maaliskuussa 2025 toivomusponnen, jossa edellytettiin selvittämään AV-alan tuotantokannustimen käyttöönottoa. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta tuki kannustimen käyttöönottoa talousarvioehdotuksessaan vuodelle 2026, ja kaupunginhallitus linjasi alkuvuonna 2026 valmistelun jatkamisesta siten, että arvioidaan Helsingille kokonaistaloudellisesti kannattavaa toteutusmallia. Tavoitteena on vahvistaa Helsingin vetovoimaa kansainvälisten AV-tuotantojen sijoittumiskohteena sekä edistää alan kasvua ja investointeja kaupungissa.

Syksyllä 2025 kulttuuripalvelut ja elinkeino-osasto yhdessä rekrytoivat luovien alojen johtavan asiantuntijan. Luovien alojen kasvun toimintasuunnitelman toimeenpano on alkanut keväällä 2026. (5.4.) Valmistelevalta selvityksen ja lupaavalta vaikuttavan toimintasuunnitelman myötä konkreettisiin toimenpiteisiin tarttuminen lienee jo paljon helpompaa kuin vision alkukaudella.

Kaupungin toimittamien datalähteiden perusteella vision toimenpide-ehdotus taidelähtöisten menetelmien käyttöönotosta on toistaiseksi vakiintunut vain kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla. Muutamissa hankkeissa menetelmiä on hyödynnetty myös kasvatus- ja koulutustoimen kanssa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteuttivat yhteistyössä Taiderata-aloitteen, jossa taidepedagogeja palkattiin palkkatukimallilla kahdeksaksi kuukaudeksi varhaiskasvatusyksikköön sekä leikkipuistoihin. Taidelähtöisten menetelmien avulla tuettiin esimerkiksi tunne- ja kaveritaitojen kehittämistä.

Palkkatukimalli koettiin kuitenkin joustamattomaksi ja lisäksi henkilövaihdokset vaikeuttivat toteuttamista.

Kaikkien koulu-hankkeessa taidelaitokset ja -yhteisöt tarjosivat luovia toimintamalleja kodin ja koulun väliseen vuorovaikutukseen.

Kaupunkiympäristön toimiala on hyödyntänyt taidelähtöisiä menetelmiä asukkaiden osallistamiseen kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusprosesseissa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala sekä kaupunkiympäristön toimiala perustivat työryhmän Vuotalon koordinoimaan työskentelyyn, jonka tavoitteena oli pohtia kulttuurin ja taiteen roolia ja sen kehittämistä asuinalueilla ja aluekeskuksissa.

WHO:n vuoden 2019 suosituksia taiteen ja kulttuurin keinojen hyödyntämisestä hoitotyössä on otettu käyttöön Helsingin ja Uudenmaan hyvinvointialueella ainakin jossain määrin, tosin kovin tarkkaa aineistoa ei ole käytettävissä. WHO:n raportissa todettiin akateemisiin lähteisiin tukeutuen, että taiteen ja kulttuurin kokeminen tai taidetoimintaan osallistuminen voi auttaa vahvistamaan

terveyttä ja hyvinvointia (5.5.).

Kulttuurihyvinvointi on terminä uudehko, ja käytännössä sitä on edistetty Helsingin hyvinvointi ja terveys -toiminnossa ns. puheeksiottamisella eli ottamalla esille kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia ja ohjaamalla ikäryhmille ja kohderyhmille sopivien pariin. Eri kohderyhmille suunnatut kulttuuripalvelut voidaan tuki laajassa mielessä ymmärtää hyvinvointia ja terveyttä edistävänä ja sairauksia ennaltaehkäisevänä toimintana, mutta vaikutusta on hankalaa ellei jopa mahdotonta todentaa, vaikka potentiaali on WHO:n raportissakin osoitettu. Konkreettisia toimintamalleja tarvitaan arjen työn tueksi. (5.6.)

Helsingillä on pitkään ollut yhteistyöhankkeita taide- ja kulttuuri-alan oppilaitosten kanssa, mutta kaupungin toimittaman datan perusteella näyttää siltä, että yhteistyön tiivistymistä on odotettavissa tulevina vuosina.

Kaupunki ja Taideyliopisto ovat solmineet ”sopimuksen yhteistyön syventämisestä sekä merkittävimmistä tutkimuksellisista ja toiminnallisista painopisteistä” vuonna 2026. Yhteistyö painottuu ”luovien alojen ja taide- ja kulttuuritoimijoiden työllisyyden ja yrittäjyyden sekä kasvukosysteemin vahvistamiseen” ja ”Helsingin kaupunkikulttuurin ja tapahtumallisuuden vahvistamiseen sekä kaupunkikuvan ja naapurustojen rakentamiseen”. Sopimus on voimassa vuoteen 2029 asti (5.7.).

Helsingin kaupungilla ja Aalto-yliopistolla oli yhteistyösopimus menneelle strategiakaudelle, ja sopimus on nyt uusittu vuosille 2026–2030. Uudessa sopimuksessa keskitytään elinvoimaan, innovaatioihin ja yrittäjyyteen, esimerkiksi luovien alojen yrittäjyyden, aineettoman pääoman, museoyhteistyön ja kulttuurisen vetovoiman teemojen alla. (5.8.)

Lisäksi Metropolian kanssa on suunnitteilla kulttuurituotannon koulutushanke, jonka tavoitteena on ”lisätä kulttuurialalle ja erityisesti kulttuurituotannon tehtäviin eri kulttuuritaustaisia osaajia”. Hankkeen toivotaan pitkällä aikavälillä moninaistavan kaupungin ja yleisesti taide- ja kulttuurialan henkilöstöä ja ehkäisevän segregatiota (5.9.).

Hanasaaren voimalaitoksen alueen kehitystyö on edennyt hitaammin kuin vielä vuosikymmenen vaihteessa visiossa hahmoteltiin. Alueen kehittäminen on vuonna 2025 hyväksytyssä kaupunkistrategiassa mainittu korkean profiilin kaupunkikehityshankkeena, ja siihen liittyvästä kansainvälisestä idea- ja toteutuskilpailusta päätettiin kaupunginhallituksessa loppukeväästä 2026. Rakentaminen alkaa 2030-luvulla.

Kesällä 2026 alue avataan kaupunkilaisille väliaikaiskäyttöön. Tontille rakennetaan skeittipaikka, kahvila, wc:t sekä kulkureittejä pyöräilijöille ja kävelijöille. Myöhemmin Hanasaaressa voidaan järjestää myös ulkoilmatapahtumia.

Onko Helsinki onnistunut toimimaan ”elävänä alustana taiteen tutkimuksessa, koulutuksessa ja tekemisessä” on kysymys, jonka arviointi tässä yhteydessä ei ole mahdollista. Kulttuuripalveluilla on käytössään monipuolisia mittareita toimintansa kehityksen seuraamiseen, mutta tällaisen kokonaisuuden arviointiin mittarit eivät sovellu. Myös kansainvälinen mittaristo puuttuu toistaiseksi. Helsingin kaupunki ei tällä hetkellä seuraa asemaansa Euroopan komission Cultural and Creative Cities Monitorin kautta, kuten vision toimenpiteissä ehdotettiin.

Kuva: Aleksi Poutanen

Kuva: Marjaana Malkamäki

Luku 5

Yhteiskunnan murros 2020-luvulla

Visio julkaistiin monin tavoin erilaisessa todellisuudessa kuin mitä nyt elämme. Vision loppukaudella on välttämätöntä huomioida niin geopolittisten jännitteiden vaikutukset kuin näköalattomuuden vaikutukset yhteiskunnassa. Vastakkainasettelun kärjistyminen, taiteen ja kulttuurin toimintaedellytysten vaikeutuminen, työttömyyden ja yksinäisyyden vaikutukset erityisesti nuoriin sekä tekoälyn murros luovat yhdessä haastavan mutta merkityksellisen viitekehyksen tuleville painopistevalinnoille.

Vuosikymmenen alun jälkeen Suomi ja Helsinki ovat kovin eri tilanteessa kuin visiota laadittaessa. Vuosikymmenen alussa oltiin pandemian kynnyksellä. Sen jälkeen geopolittiset jännitteet, Euroopan korkeimmalle kivunnut työttömyys ja oikeistopopulismien nousu ovat muokanneet suomalaista yhteiskuntaa tavalla, jota ei voi sivuuttaa vision jälkipuoliskolla. Ei ole liioiteltua väittää, että pandemiaa edeltävä aika oli monessa mielessä yhteiskunnallisesti seesteisempää aikaa: “monikriisin” aika oli vasta edessä.

Jos visiotyö aloitettaisiin nyt, välittyisikö siitä samanlainen, idealismin sävyttämä optimismi ja tulevaisuususkko kuin tarkasteltavasta dokumentista? Tästä näkökulmasta Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision voi ajatella

antavan yhteiskunnan kehittämiseen pitkäjänteisyyttä ja elinvoimaa.

2020-luvun alkupuoli on tuonut suomalaisen arkeen pitkäkestoisia, syvällisiä yhteiskuntaa muokkaavia murroksia.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä oikeistopopulististen puolueiden valtaannousu useissa länsimaissa ovat tuoneet uusia, vaikeasti ratkaistavia jännitteitä sekä kansalliseen että kansainväliseen politiikkaan ja vaikeuttaneet maiden välistä yhteistyötä.

Tämä heijastuu globaaliin talouteen epävarmuutena ja pörssikurssien heittelynä. Kauppajärjestö OECD ennustaa vuodelle 2026 2,9 prosentin talouskasvua, mutta kutsuu maailmantilannetta termillä “hauras vakaus”, millä viitataan yllättävien kriisien

potentiaalin merkittävään kasvuun (13).

Oikeistopopulismien nousu useissa Euroopan maissa liittyy kansalaisten käsityksiin siitä, että ”asiat ovat menossa väärään suuntaan”, eivätkä olemassa olevat puolueet kykene ratkaisemaan yhteiskunnallisia ongelmia.

”Visio on kirjoitettu ennen kahta suurta murrosta: pandemiaa ja muuttunutta globaalia turvallisuustilannetta (erityisesti Ukrainan sota). Nämä ovat muuttaneet ihmisten fokusta siten, että turvallisuushakuisuus on noussut etualalle. Näyttämötaiteet ajautuivat pandemiasta alkaneeseen vakavaan kriisiin, joka johti massatyöttömyyteen alalla. Turvallisuushakuisuuden myötä sekä yhteiskunnassa että taidemaailmassa on ajautettu konservatiivisempaan suuntaan. Katsotaan menneisyyteen, mikä heijastuu myös taideinstituutioihin. Se on huolestuttavaa sekä nuorten että tulevaisuuden taidekulttuurin kannalta.”

Jussi Lehtonen, Suomen Kansallisteatterin Yhteisöt ja osallisuus -osaston päällikkö

Jotkut tutkijat kutsuvat ilmiötä demokratian kriisiksi (14). Samalla EU-maiden kansalaisten usko tulevaisuuteen rapistuu (15).

Suomen tilanne on monessa mielessä huolestuttava: meillä on Euroopan Unionin alueella pahin työttömyys, ja talouden kasvu on jäänyt vuosi toisensa jälkeen toiveeksi (16).

Pidempikestoisten trendien vaikutus ei paranna tilannetta. Suomi ikääntyy nopeimmin EU-maista. Yli 70-vuotiaita oli vuonna 2025 jo lähes viidennes suomalaisista, seuraavalla vuosikymmenellä osuus on merkittävästi suurempi. Väestön enemmistön muodostavat tulevaisuudessa ikääntyneet (17). Kehityksen vaikutuksia on käsitelty lähinnä hoivakustannusten kautta. Huomiota ei ole toistaiseksi kiinnitetty esimerkiksi siihen, että toisin kuin aiemmin, suomalaisessa yhteiskunnassa toimii ja vaikuttaa kolme sukupolvea, joilla on kaikilla omat huolenaiheensa ja intressinsä (18).

Voimistuvista trendeistä yhä merkittävämäksi tulee kasvokkaisten kohtaamisten vähentyminen, millä on vaikutusta osallisuuden ja kuuluvuuden kokemukseen. Affection deficit eli läheisyyden puutostila on tutkijoiden tunnistama ilmiö, joka kertoo inhimillisten kontaktien vähentymisestä (19). Esimerkiksi Yhdysvalloissa nuorten kasvokkain viettämä aika on vähentynyt peräti 45 prosenttia vuosien 2003 ja 2022 välillä (20).

Suomessa vastaavaa kartoitusta ei tietävästi ole tehty, mutta tuoreen selvityksen mukaan yksinäisyys on lisääntynyt Suomessa: lähes kaksi kolmasosaa suomalaisista kokee ajoittain yksinäisyyttä. Suomen Punaisen Ristin julkaiseman selvityksen mukaan yksinäisimpiä ovat nuoret ja nuoret aikuiset. Yleisimpänä syynä pidetään ulkopuolisuuden ja erilaisuuden kokemusta (21).

Kysyimme välitarkastelun prosessin osallistavissa vaiheissa, haastatteluissa, Inklus-kyselyssä ja pyöreän pöydän keskusteluissa, mitkä murrokset vaikuttavat Helsingin taide- ja kulttuurivision toteuttamiseen eniten, ja mitkä muutosvoimat kulttuuripalveluiden toteuttajien tulisi huomioida vision loppukaudella.

”Vision julkaisemisen jälkeen kulttuurin ja taiteen toimintaympäristöä ovat muovanneet lisääntynyt epävarmuus ja nopeat yhteiskunnalliset muutokset. Geopoliittiset kriisit, taloudellinen epävarmuus, elinkustannusten nousu ja työttömyyden lisääntyminen ovat heikentäneet sekä taiteilijoiden että yleisöjen taloudellista ja henkistä turvaa. Samanaikaisesti nuorten pahoinvointi on lisääntynyt, mikä korostaa kulttuurin merkitystä osallisuuden, merkityksellisyyden ja toivon lähteenä. Yhteiskunnassa on nähtävissä myös uuskonservatismiin vahvistumista, sosiaalisen median kasvavaa vaikutusvaltaa sekä keskustelukulttuurin ja yhteiskunnan polarisoitumista. Nämä kehityskulut vaikuttavat suoraan siihen, millaisissa olosuhteissa taidetta tehdään, koetaan ja tulkitaan – ja millaisia yleisöjä taide tavoittaa tai jättää tavoittamatta.”

Vastaus Inclus-kyselyssä

Pyöreän pöydän keskusteluissa ja haastatteluissa yhteiskunnallisia murroksia koskeva kysymys oli avoin. Sitä ei taustoitettu eikä siihen annettu vaihtoehtoja. Yhteneväisyyksiä vastauksissa löytyi kuitenkin yllättävän paljon. Eniten huomiota sai segre-

gaatiokehitys, eli alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen.

Segregaatioon yhdistettiin kyselyssä ja keskusteluissa myös polarisaatio, ajattelun ja asenteiden etääntyminen ja vastakkainasettelujen kasvaminen. Tätä kutsutaan myös affektiivisen polarisaation ilmiöksi (22).

Väestöryhmien eriytyminen ja asenteiden jyrkkeneminen voivat rapauttaa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja yhteiskunnallisen luottamuksen perustaa ja pahimmillaan johtaa yhteiskuntarauhan järkkymiseen ja syrjäytymiskierteisiin.

Keskusteluissa nämä kehityssuunnat priorisoitiin kaikkein tärkeimmiksi muutosvoimiksi, joihin kulttuuripalveluiden tarjonnassa tulisi kiinnittää huomiota visiokauden loppupuolella. Samansuuntaiset huomioid toistuivat myös taustahaastatteluissa.

Inclus-kyselyssä pyydettiin pohtimaan seitsemän eri väitelauseen kautta, mihin vision loppukaudella tulisi keskittyä. Vastaajat olivat eniten samaa mieltä väitteen Alueiden ja kaupunkilaisten välinen eriarvoistuminen tulisi ottaa vahvemmin huomioon kanssa. Väitelauseen merkityksen priorisoivat sekä kaupungin työntekijät että kulttuuri- ja taidealan toimijat ja asiantuntijat.

Keskusteluissa tunnistettiin, että eriarvoistuminen voi myös kaventaa taidekäsityksiä, jonka tuloksena taiteen moniäänisyys saattaa kärsiä ja kriittiset äänet kenties vähentyä.

Alueellisesta eriytymisestä seuraa keskustelijoiden mielestä, että kaupungin tulisi panostaa lapsiin ja nuoriin ja yhteisiin tiloihin.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kulttuurien väliseen dialogiin ja muista kulttuuritaustoista tulevien mahdollisuuteen nähdä oma kulttuuri osana helsinkiläisyyttä ja suomalaisuutta.

Sekä keskustelussa että kyselyn vastauksissa nostettiin erityisenä ilmiönä esille lapsiperheiden asema: useampi kuin joka kymmenes helsinkiläislapsi asuu pienituloisessa perheessä (23). Lasten kohdalla alueellisen eriytymisen kehitys saattaa vaikuttaa pitkälle aikuisuuteen, elämänpolkuihin ja tulevaisuuden odotuksiin.

Muutamissa keskusteluryhmissä nimettiin nuorten tulevaisuususkon hiipuminen ja lisääntyneet mielenterveysongelmat erityiseksi huolenaiheeksi. Toimenpiteiden kohdistaminen nuoriin ja lapsiin vision loppukaudella puhutti keskusteluryhmiä. Esiin nostettiin myös yhteistyön tiivistämisen mahdollisuus nuorisopalveluiden kanssa sekä osallisuuden ja toimijuuden kasvattaminen.

Yleisen epävarmuuden lisääntymisen koettiin toisaalta korostavan kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallista merkitystä. Keskusteluryhmissä tuli esiin, että taide ja kulttuuri eri muodoissaan tarjoavat neutraalin ja turvallisen tilan epävarmuuden kohtaamiselle, polarisaation purkamiselle ja yleisesti erilaisten vaikeiden teemojen käsittelylle.

”Kannattaa satsata taiteeseen yhteiskunnallisen keskustelun ja kohtaamisen joustavana ja ystävällisenä muotona”, visiotyön asiantuntijaryhmän jäsenenä toiminut Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtaja **Teemu Mäki** totesi.

”Taiteen pitäisi olla entistäkin tärkeämpää hyvinvoinnin ylläpitämisessä, pahoinvoinnin ja sairauksien ennaltaehkäisemisessä ja yhteiskunnallisten ristiriitojen käsittelyssä”, Mäki lisäsi.

Välitarkastelussa ei ollut mahdollista luoda näkemystä, miten visio puhuttelee niitä kaupunkilaisia, jotka eivät tavalla tai toisella ole kiinnittyneitä taiteen ja kulttuurin tekemiseen tai kokemiseen, joita taiteen ja kulttuu-

”Maailmanpoliittinen tilanne, kansallinen taloudellinen tilanne ja joka päivä ympärillämme vellova huolitulva ohjaavat kohti vastakkainasettelua ja yksinkertaisia ratkaisuja. Taiteen ja kulttuurin olemassaoloa perustellaan entistä enemmän huoltovarmuudella ja kansallisella identiteetillä. Samaan aikaan kuitenkin kulttuurin arvostus tuntuu heikkenevän ja se nähdään säästökohteena. Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision mukaiset tavoitteet kulttuurista jokaisen oikeutena ja taidekentästä kasvavana ja kehittyvänä elinkeinoalana tuntuvat lipuvan kauemmaksi 2020-luvun edetessä. Taiteen ja kulttuurin toimintaolosuhteiden heikentyessä muutos on välttämätön. Ammattimaista taidetta ja kulttuuria tulisi rahoittaa kestävämmän (enemmän, mutta kohdennetummin) ja samalla pitää huolta kaupunkilaisten omaan aktiivisuuteen ja verkostoihin perustuvasta ruohonjuuritason toiminnasta.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

rin tarjonta ja mahdollisuudet eivät tällä hetkellä tavoita millään tavalla. Välitarkastelun osallistavassa vaiheessa käsiteltiin teemaa vain siltä kannalta, miten kulttuuri voi toimia polarisaatiota lieventävänä voimana.

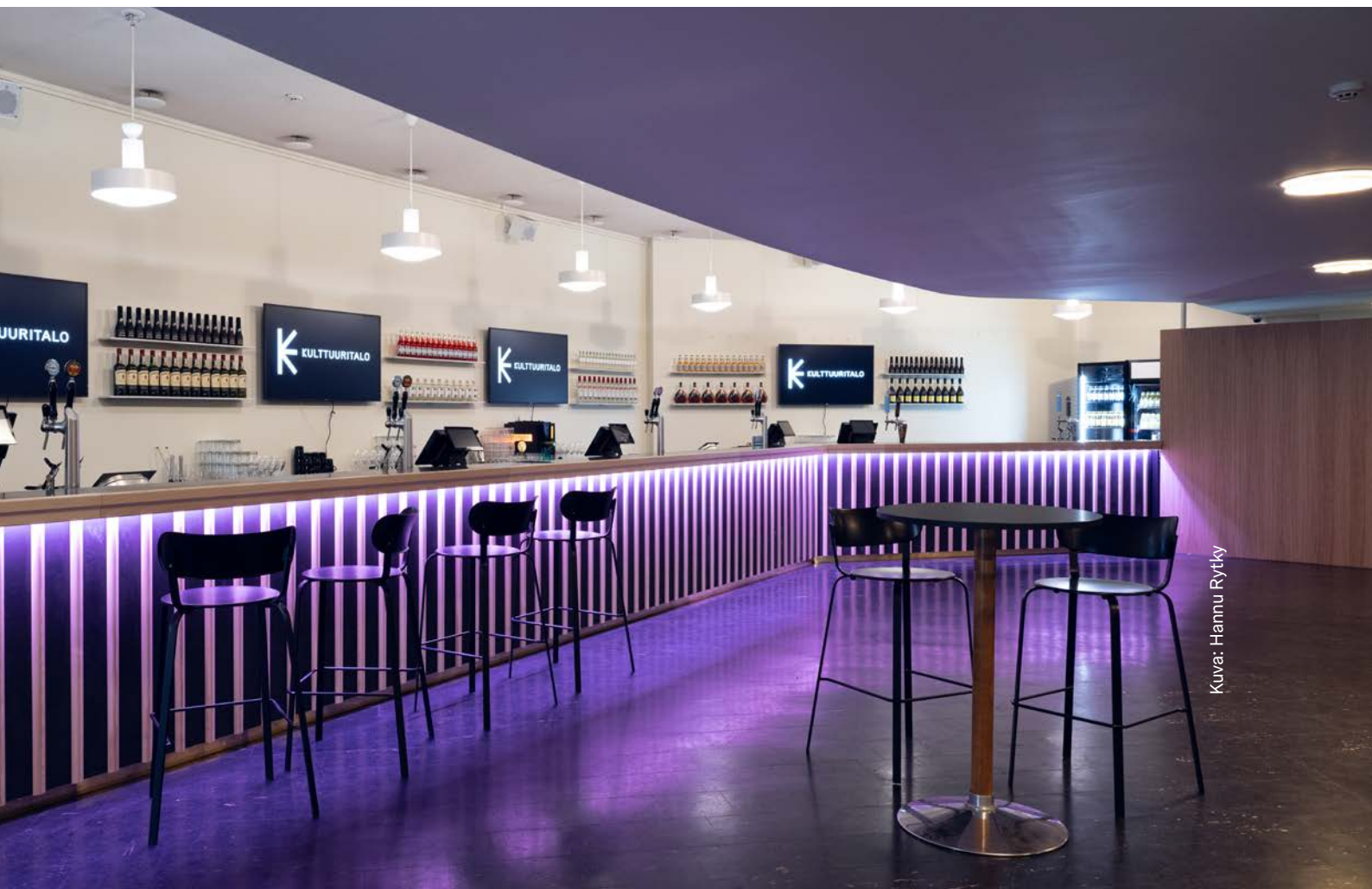
”Lapsiperheköyhyyden lisääntyminen ja syrjäytymisen riski kasvaa kaikissa ikäluokissa. Helsingin tulee kaupunkina turvata asukkaidensa mahdollisuus mielekkääseen elämään panostamalla saavutettavaan kulttuuriin ja taiteeseen, ihmisen taustasta tai tulotasosta riippumatta.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Toinen selkeä muutosvoima, joka tunnistettiin keskusteluryhmissä, kyselyssä ja haastatteluissa, oli taiteilijoiden taloudellinen asema ja taiteeseen ja kulttuuriin kohdistuneet leikkaukset valtion taholta. Kun yhtälöön lasketaan mukaan yleisen kustannustason jyrkkä nousu, ovat taloudelliset edellytykset vaikeutuneet huomattavasti. Myös lähes kaikki haastateltavat nostivat tämän esille.

“Taiteilijoiden työllisyydestä kannattaa kantaa erityistä huolta, jotta eivät syrjäydy työkkäriin tai päädy hanttihommiin. Erityisesti freelancer-taiteilijoiden ja yksinyrittäjätaiteilijoiden asemaa kannattaa parantaa, sillä heidän työnsä on kaikkein kustannustehokkainta ja toisaalta he ovat taloudellisesti kaikin haavoittuvimpia”, Teemu Mäki kiteytti.

“Taiteilijoiden köyhyys on lisääntynyt ja ajanut taiteilijoita ’maan alle’, eli salaamaan taiteellista toimintaansa ja lopettamaan se,

Kuva: Hannu Rytty

jotta pääsisi tulonsiirtojen piiriin”, hän lisäsi.

Haastateltavista Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan entinen johtaja, nykyisin kaupunkistrategina työskentelevä **Tommi Laitio** ilmaisi huolensa, että kulttuurikenttä ei osaa riittävästi artikuloida omaa arvoaan tilanteissa, joissa julkinen talous kiristyy.

Valtion kulttuurirahoitus on supistunut merkittävästi vuodesta 2023 vuoteen 2025. Taiteen ja kulttuurin määrärahat (momentti 29.80) olivat vuonna 2024 noin 553 miljoonaa euroa eli noin 12 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2023, ja vuodelle 2025 määrärahoja leikattiin edelleen noin 20 miljoonaa euroa vuoteen 2024 verrattuna. Yhteensä pudotus on ollut noin 30 miljoonaa euroa. Vertailua hankaloittaa rahapelituottomomenttien rakennemuutos, joka tehtiin vuoden 2024 alusta (24).

“Jos emme usko taiteeseen ja kulttuuriin, emme usko tulevaisuuteen; jos vain satsaamme esim. puolustusmenoihin, kulttuuri-identiteettimme kapenee”, kiteytti yksi keskusteluryhmistä.

Taiteen vapaus on turvattava, kun valtion rahoitus vähenee, todettiin. Uhkana nähtiin, että taiteen ja kulttuurin kenttä harvenee, laadukkaan kulttuurin tarjonta vähenee, ammattilaisuus muuntuu “talkootyypiksi toiminnaksi”, kun taiteilijoiden toimeentulo vaarantuu. Samalla toimijoiden resilienssi vähenee.

Geopolitiikka ja sodan uhka nousi myös esille. Muutamat keskustelijat totesivat geopolittisten jännitteiden vieneen yhteiskunnallista keskustelua konservatiivisempaan suuntaan, mikä saattaa vaikuttaa myös taiteeseen ja taidetta tuottaviin instituutioihin. Tuska-festivaalin toimitusjohtaja **Eeka Mäkynen** oli mukana vision laatineessa työryhmässä. Hänen mukaansa Ukrainan sodan

vaikutukset näkyvät festivaalijärjestäjän arjessa korostetusti, erityisesti kustannusten kasvuna ja esiintyjien saatavuutena. Hän huomautti myös, että visiossa pohdittiin digitalisoitumista, mutta tekoälyä ei lainkaan.

Työryhmän puheenjohtaja, nykyisin Suomen Britannian ja Irlannin instituutin johtaja Aleksi Malmberg toi haastattelussa esille tekoälyn kasvavan ja vielä osin tuntemattoman roolin.

“Nyt visiotyötä ei voisi tehdä ilman, että siinä huomioitaisiin tekoälyn merkitys. Mitä se tarkoittaa luovalle työlle, miten tekijänoikeuksien murros muokkaa taiteen ja kulttuurin ansaintalogiikkaa? Ja laajemmin sitä, kenellä on taloudellinen ja teknologinen valta kymmenen vuoden kuluttua”, Malmberg sanoi.

Tekoäly nousi esiin myös pyöreän pöydän keskusteluissa. Valtaosa ryhmistä kirjasi sen vaikuttavana muutosvoimana, mutta vain muutama ryhmä nosti sen tärkeimpien muutosvoimien joukkoon. Keskusteluissa tekoälyn merkitystä hahmotettiin kahdesta vastakkaisesta suunnasta: se voi demokratoida kulttuurin ja taiteen luomista ja madaltaa osallistumisen kynnystä. Toisaalta se uhkaa tekijänoikeuskysymyksiä ja sitä kautta ammattimaisen taiteen tekemisen taloudellisia edellytyksiä.

Tietoisuus poikkeuksellisen voimakkaiden yhteiskunnallisten murrosten päällekkäisyydestä piirtyi selkeänä. Osallistetut olivat yksimielisesti sitä mieltä, että kulttuurin ja taiteen merkitys tai ainakin potentiaalinen merkitys kasvaa monikriisin ajassa. Taiteen ja kulttuurin keinoin on mahdollista käsitellä yhteiskunnallisia murroksia ja niiden vaikutusta yksilötasolla ainutlaatuisella tavalla.

Luku 6

Suosituksat vision loppukaudelle

Visiossa ilmaistut tavoitteet kantavat loppukaudelle niiden syvän arvopohjan vuoksi. Niiden toteuttaminen edellyttää kuitenkin sekä priorisointia että uudenlaisia toimintatapoja. Välitarkastelu suosittaa selkeiden valintojen tekemistä, kunnianhimoitason nostoa ja läpinäkyvää seurantaa. Lisäksi kaupunkia kannustetaan tarkastelemaan kaupunkilaislähtöistä kulttuuria nykyistä monipuolisemmin ja rakentamaan aktiivisesti uusia yhteistyön muotoja myös yksityisten toimijoiden kanssa.

Millaisiin asioihin kulttuuripalveluissa tulisi keskittyä vision loppukaudella, vuosina 2027–2030? Entä sen jälkeen? Entä miten fokusointia voi perustella? Välitarkastelun lopuksi koostamme prosessiin osallistuneiden näkemyksiä niistä teemoista, joita tarkastelun osallistavissa vaiheissa pidettiin tärkeimpinä vision loppukaudeksi sekä tuomme toimeksiannon mukaisesti esiin omia näkemyksiämme.

Vision viesti ja henki ovat arvokkaita: taiteen ja kulttuurin kautta kaupungilla on mahdollisuus vaikuttaa todellisuuteen syvällisemmin kuin vain toteuttamalla lakisääteisiä perustehtäviä.

Visio haastaa kaupunkia ajattelemaan, että taiteella ja kulttuurilla on muutosvoimaa. Tämä taiteen ja kulttuurin potentiaali voi muuttaa kaupunkilaisten ajattelua siitä, mikä on mahdollista, ja parhaassa tapauksessa myös tuoda kaupunkilaisten elämään arvoa,

joka parantaa ja kehittää sitä.

Tästä näkökulmasta voi todeta, etteivät vision tavoitteet ole menettäneet ajankoh-taisuuttaan monen kriisin runtelemassa ajassa.

Välitarkasteluun osallistuneet taiteen ja kulttuurin toimijat sekä kaupungin työntekijät pitivät niin ikään vision kirjauksia yhä painavina, jopa tärkeämpinä kuin vision laatimisen aikaan. Yhteinen näkemys oli, että niiden vuoksi ponnistelu on merkityksellistä myös vision loppukaudella ja sen yli.

Myötätuulta työhön tuo Helsingin uusi kaupunkistrategia *Helsinki josta voimme olla ylpeitä* (2025–2029), joka sisältää lukuisia kirjauksia, jotka ovat jopa sanamuodoiltaan lähes yhdenmukaisia vision kanssa. Toisin sanoen poliittinen tuki on Helsingissä vahvaa ja ylittää puoluerajat.

Kulttuuripalveluiden oma palvelustrategia on tuonut vision päämäärien toteuttamiseen

Kuva: Anders Husa & Kaitlin Orr

selkeätä fokusta ja kirkastanut toiminnan suunnittelua ja tekemistä. Visiosta jalostettuja viittä painopistettä on kaikkia edistetty suunnitelmatasolla, ja muutaman painopisteen toteutukset näkyvät ja tuntuvat selvästi helsinkiläisten arjessa. Monet vision toimenpide-ehdotukset ovat edenneet harppauksin, ja monia on saatu alulle. Osa on valittu pois jo alkuvaiheessa.

Nyt on hyvä siirtyä eteenpäin.

Jos on maailma muuttunut monin tavoin sitten vision julkaisemisen, voidaan suurella todennäköisyydellä lähteä siitä, ettei muutostahti hidastu loppukaudellakaan. Visiotyön jälkeen voimistuneet ilmiöt, kriisit ja monet nopeasti edenneet muutosvoimat aiheuttavat sen, että kaupunkiorganisaation tulee yhä enemmän kiinnittää huomiota sekä valintoihinsa että korostetusti omiin toimintatapoihinsa.

Loppukaudella on siksi olennaista hahmottaa, millä keinoilla ja ennen kaikkea millä valinnoilla kaupunki voi edistää sekä kaupunkilaisten omaa kulttuuria ja kokemusta osallisuudesta että taiteen ja kulttuurin ammattilaisten toimintaedellytyksiä.

Välitarkastelun laatijoiden näkökulmasta loppukauden onnistumisen ratkaisee se, kuinka hyvin kaupunki kykenee keskittymään siihen, missä vaikutus on suurin kaupunkilaisten ja toimijoiden näkökulmasta – eikä niinkään siihen, mikä kaupungin oman organisaation kannalta voisi olla vaikuttavinta – tai helpointa toteuttaa.

Kulttuuriin osallistuminen polarisaation vastavoimana

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen Cuporen toukokuussa 2026 julkaisema raportti antaa kokonaisnäemyksen yhteiskunnallisesta tilanteesta, jossa taidetta ja kulttuuria

sekä kulttuuripolitiikkaa juuri nyt tehdään. Cuporen ansiokas tutkimus käsittelee monia samoja teemoja, jotka nousivat esiin vision välitarkastelun prosessissa: nopeasti eteneviä yhteiskunnallisia muutoksia, jotka koettelevat sekä toimijoita että kulttuuripolitiikkaa. Leikkaukset, digitaalisuus, teknologinen kehitys ja yleisempi arvojen murros vaikuttavat molempiin.

”Esimerkiksi kaupungin omistamien tilojen väliaikaiskäyttöä ei ole vielä onnistuttu ratkaisemaan. Kysyntää on ja jonkinlaista tarjontaaakin olisi. Mutta pullonkauloja ei ole saatu auki.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

”Menneisyyden paino näkyy siinä, että kulttuuripolitiikan kieli ja hallinnolliset rakenteet heijastavat monin tavoin 1900-luvun lopun logiikkaa, vaikka 2020-luvun toimintaympäristöä määrittävät kriisit, epävarmuus ja nopea muutos” (25).

Raportissa osoitetaan samoja kipupisteitä, joita tämän välitarkastelun osallistavassa vaiheessa nostettiin esiin.

Cuporen raportista käy ilmi, että kulttuuriin osallistuminen on jakautunut (raportissa käytetään sanaa polarisoitunut). Taide ja kulttuuri tavoittaa yhä korostetummin korkeasti koulutettuja ja naisia. ”Esimerkiksi kirjojen lukeminen keskittyi entistä vahvemmin tiettyihin väestöryhmiin. Vähäiseen kulttuuri-osallistumiseen liittyy usein kokemus ulkopuolisuudesta ja etäisyydestä tarjolla

olevaan kulttuuriin”, raportin yhteenvedossa todetaan.

Toisaalta Cuporen raportti korostaa myös, että taiteen ja kulttuurin asema ja merkitys on muuttumassa. Taiteen ja kulttuurin merkitys yhteiskunnallisten muutosten käsittelyssä korostuu tässä ajassa. Samoin taiteen ja kulttuurin rooli kriittisen ajattelun, luottamuksen ja osallisuuden synnyttämisessä on kasvamassa.

Toisaalta kulttuuriin ei enää suhtauduta yksilöiden kokemuksina, vaan sen taloudellinen potentiaali aletaan nähdä ja tunnustaa.

Helsingin kaupungin tutkimustieto ja hyvinvointikatsaukset (ks. Kaupunkitieto: Väestön koulutus rakenne) vahvistavat Cuporen raportin havainnot: asukkaiden koulutustasolla on tulotasoaikin vahvempi yhteys kulttuurin kuluttamiseen ja aktiiviseen osallistumiseen.

Välitarkasteluun osallistettujen jaettu näkemys oli, että alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen tulisi ottaa fokukseseen vision loppukaudella. Taiteella ja kulttuurilla voidaan vaikuttaa tähän kehitykseen, osallistetut uskoivat. Erityisenä kohderyhmänä nostettiin esille nuoret.

Inclus-kyselyssä vastaajat arvioivat seitsemää eri väitelausetta, jotka liittyivät vision loppukauden painopisteisiin. Alueiden ja kaupunkilaisten välinen eriarvoistuminen sai eniten mainintoja, ja sitä pidettiin myös Helsingin tulevaisuuden kannalta merkityksellisimpänä yhteiskunnallisena ilmiönä.

Toiseksi tärkeimmäksi nousivat kyselyssä taiteen ja kulttuurin tekijöiden tilakysymysten merkittävät parannukset, mutta erot eivät olleet suuria. Väitelauseiden kommentissa nousi esiin huoli nuorten rinnalla maahanmuuttajista ja ikääntyneistä.

Pyöreän pöydän keskusteluissa painotukset olivat samansuuntaisia. Puolet keskuste-

luryhmistä nosti nuoret tärkeäksi painopisteeksi vision loppukaudella. Keskustelussa muutamat ryhmät toivat esiin viimeaikaiset tutkimustulokset nuorten tulevaisuususkon hiipumisesta. Keskusteluissa korostettiin mm. dialogin synnyttämisen tärkeyttä, nuorten altistamista taiteelle ja kulttuurille, kulttuuritarjonnan lisäämistä lähiöihin sekä kohtaamispaikkojen lisäämisen merkitystä.

“Erityistä huomiota tulisi kiinnittää segregaaation ehkäisyyn ja monimuotoisen kulttuurin saavutettavuuteen tulotasosta ja asuinalueesta riippumatta.”, totesi eräs kyselyn vastaajista.

“Pitäisi keskittyä rahoittamaan kulttuuritoimintaa, joka jalkautuu erityisryhmien pariin (kuten maahanmuuttajavoittoiset asuinalueet). Myös lapsille/perheille suunnattu toiminta tärkeää, ja vanhuksille nimenomaan osallistava kulttuuritoiminta joka mahdollistaisi myös ylisukupolvisia kohtaamisia. Kulttuuritoiminnan muodostamia yhteisöjä ja taidetoiminnan luomaa yhteisöllisyyttä tulisi vaalia. Nuorille kohdistetussa toiminnassa tulisi mahdollistaa nuorten oman äänen kuulumista yhteiskunnallisessa keskustelussa”, totesi toinen.

Luovuutta tukevan infrastruktuurin vahvistaminen

Kansainvälisesti tarkasteltuna Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visio on edelleen ajan hermolla. World Cities Culture Forum, johon Helsinki kuuluu 45 muun kaupungin ohella, nostaa viimeisimmässä syksyllä 2025 julkaistussa raportissaan eri kaupunkeja yhdistäviä teemoja ja painopisteitä. Näitä ovat kulttuurimatkailu, kestävä kehitys, tekoälyn vaikutukset sekä yötalous ja luovat

tilat. Kulttuuri ja luovat alat tunnistetaan kaupungeissa yhä enemmän myös taloudellisen kasvun ajureiksi. Raportin mukaan kulttuuriin panostamista perustellaan sen myönteisellä vaikutuksella innovatiivisuuteen ja toisaalta resilienssiin maailmanlaajuisen epävakauden lisääntyessä (27).

“Taiteella ja kulttuurilla voisi olla avainasema kokonaisvaltaisen yhteiskunnallisen näköalattomuuden selättäjänä ja uuden elinvoiman ja toimintamallien kehittäjänä. Helsinki voisi olla tässä ajattelussa suunnannäyttävä.”

Sitaatti Inclus-kyselystä

Muuttuva toimintaympäristö edellyttää uudenlaisia toimintatapoja. World Cities Culture Forumin raportti kokoaa yhteen paitsi toimenpiteitä myös prosesseja niiden takana. Tämä heijastelee kansainvälisessä kaupunkikeskustelussa laajemmin käynnissä olevaa suuntausta: pelkkien kiinnostavien projektien jakamisen sijaan enemmän haetaan oppeja niiden taustalla tapahtuvasta työstä eli siitä, miten kaupunkiorganisaatiot voivat kehittää omia prosessejaan. Kaupunkiajattelija **Charles Landryn** kehittämä creative bureaucracy eli luova hallinto -liike kiteyttää ajattelutavan muutoksen from ”no, because” to ”yes, if” (28): ei koska -ajattelusta kohti kyllä jos -asennetta.

Välitarkastelun osallistamisvaiheissa tuotiin toistuvasti esiin näkökulmia, jotka liittyvät Helsingin kaupungin toimintatapoihin ja käytäntöihin.

Visiotyön työryhmän puheenjohtajana toiminut Aleksi Malmberg pohti haastattelussa samaa teemaa. Hänen mukaansa kaupungin helmasynti ilmenee ”liiallisena sisäisenä pyöryksenä, jonka vuoksi kaupungin työntekijöiden fokus kääntyy sisäänpäin, vaikka kulttuuripalveluiden työntekijöiden erityinen tehtävä on toimia kentän ekosysteemissä ja tuoda eri toimijoita yhteen”. Hän peräänkuuluttaa ”konkreettisempia keinoja ja selkeämpää osaamista yhteenkutsuja-roolin toteuttamiseen”.

Tuska-festivaalin toiminnanjohtaja Eeka Mäkyneen toi esiin ”lupabyrokratian”, millä hän viittasi tapahtumajärjestäjien toiminnan ”haavoittuvuuteen” ja kaupungin toimien ennakoitavuuteen. ”Yksi virkahenkilö voi kaataa kolme vuotta suunnitellun tapahtuman kuukausi ennen h-hetkeä”, hän totesi haastattelussa. Hän korosti kuitenkin, että kaupunkiorganisaation suhtautuminen tapahtumajärjestäjiin on muuttunut merkittävästi myönteisemmäksi vision julkaisemisen jälkeen.

Toimintatapoihin liittyvät haasteet olivat korostetusti esillä yhden teeman yhteydessä. Tyhjen tilojen käyttö ja saatavuus nousivat esiin poikkeuksellisen voimakkaasti sekä haastatteluissa, kyselyssä että pyöreän pöydän keskusteluissa. Yhteinen näkemys oli, että visiossa monessa eri kohdassa ehdotettu ”tilojen kulttuurikäyttö” ei juuri ole edennyt.

Kävi myös ilmi, etteivät jo toteutuneet valmistelut tai pilotit tilahankkeissa ole kovin hyvin kohderyhmän tiedossa.

Teatterikorkeakoulun näyttelijäntaiteen professori **Elina Knihtilä** nosti esiin tarjottujen tilojen vuokratason, joka on kulttuurintekijöille liian korkea. Hän kiinnitti huomiota myös kaupungin joustamattomuuteen

neuvotteluissa. Eeka Mäkynen totesi tyhjien tilojen tarjoamisen tapahtumille ja kulttuuri-toimijoille olevan ”jäissä ja edelleen samassa vaiheessa kuin aiemmin”.

Helsingin tapahtumasäätiön entinen toimitusjohtaja, Elokuvasäätiön toimitusjohtaja **Stuba Nikula** nosti haastattelussa vuokrauksen linjaukset esiin. Kaupungin tulisi tehdä periaatepäätös tyhjien ja tarpeettomien tilojen vuokrahinnoista. Hän totesi, että niiden vuokramääräytymisperuste tulisi laskea myyntihinnoista, ei markkinavuokrista, jolloin vuokran neliöhinta olisi linjassa kiinteistösijoittajien näkemyksen kanssa.

Tyhjien tilojen hyödyntäminen nousi esiin myös Inklus-kyselyn kommentteissa: ”Tilakysymysten eteen tehtyä työtä on hyvä jatkaa ja siihen tulisi panostaa, jotta ratkaisut eivät jää puolitiehen ja tavoite vesity neliöhinnaltaan liian kalliisiin, sijainniltaan mahdottomiin tai yksipuoliseen käyttötarkoitukseen sopiviin tiloihin. Tarvitaan lisää resursseja kaupunkiorganisaatioon työstämään näitä kysymyksiä.”

”Tilakysymysten ratkaiseminen on tahtokysymys. Jos kaupungin kaikki toimialat puhaltaisivat tässä yhteiseen hiileen, tämä olisi erittäin kustannustehokas tapa parantaa taiteilijoiden toimimisen edellytyksiä”, kiteytti toinen kyselyyn vastaaja.

Tilojen mahdollistaminen on voimakas painopistealue monissa eri kaupungeissa niin Suomessa kuin maan rajojen ulkopuolella. Tilojen tarjoaminen kulttuurikäyttöön on siis kaikkea muuta kuin helposti ratkaistavissa, mutta samaan aikaan sen merkitys taide- ja kulttuurielämälle tunnustetaan.

Edellä mainitussa World Cities Culture Forumin raportissa kaupungeista peräti 94 prosenttia tekee aktiivisia toimenpiteitä mahdollistaakseen ja vaaliakseen luovan työn tiloja kaupungissa. Vaikka lainsäädän-

nölliset reunaehdot ja kulttuuriset tekijät eroavat toisistaan monissa kaupungeissa, on Helsingillä mahdollisuus hyötyä muualta saaduista kokemuksista.

Vuorovaikutus eri kaupunkien kanssa paitsi hallinnon tasolla myös tilojen käyttäjien kanssa voisi jatkossa olla yksi keino viedä tilakysymystä lähemmäksi tavoitteita.

Vision loppukauden fokuksen suosituk- sissa toimintatapojen uudistamista tuotiin esille monin tavoin. Toiveet kohdistuivat kaikkiin toiminnan osa-alueisiin: toimialojen yhteistyön syventämiseen sisäisesti, yhteen kutsumisen kehittämiseen taiteen ja kulttuurin toimijoihin päin ja tavoittavuuden keinojen kehittämiseen kohderyhmiin (erityisesti nuoriin) päin.

Selkeä viesti toisaalta on, että suunta toimintatapojen uudistamista kohti on oikea ja edistymisen näkyy jo, sekä asenteissa että teoissa.

Kaupunki palveluntuottajasta partneriksi

Tuomme lopuksi välitarkastelun tekijöiden näkökulman vision loppukaudelle ja myös sen yli. Näkökulmamme on muotoutunut prosessin kuluessa ja perustuu myös aiempiin ammatillisiin töihimme, joista maininnat johdanto-luvussa.

Kaupungin toimintatavoissa näkyy suuren organisaation tyypillisiä piirteitä. Kaupungin sisällä on erilaisia toimintakulttuureja, eikä siiloutumiselta voida välttää.

Suomen suurimman työnantajan kohdalla tätä voi pitää ymmärrettävänä. Samaan aikaan todellisuus ja kaupunki hallinnon ulkopuolella muuttuu nopeasti, eikä ”poikki-sektoraalisuus” voi enää tarkoittaa vain esimerkiksi kaupungin toimialojen ylittämistä. Kaupungin on tietoisesti kehitettävä käy-

täntöjä, joilla se partneroituu eri toimijoiden kanssa. Se tarkoittaa sekä nykyisten toimintatapojen sujuvoittamista että kokonaan uusien, mutkattomampien mallien kokeilua. Arvelemme, että tämä voi olla kaupunkiorganisaatiolle ja sen kulttuurille haastavaa ellei suorastaan erittäin vaikeaa, mutta näkemysmme mukaan välttämätöntä, etenkin nopeiden muutosten ajassa.

Kaupungin kulttuuripalvelut tekee tärkeää työtä kulttuurin ja taiteen toimijoiden työn mahdollistamiseen ja tukemiseen sekä kytkeytyy ansiokkaasti kaupunkilaisten, kohderyhmiensä elämään ja arkeen. Käsitksemme mukaan kulttuuripalveluilla on näin mahdollisuus toimia sekä kaupunkioranisaation sisäisen että sen ulkopuolelle ulottuvan yhteistyön edelläkävijänä ja uusien käytäntöjen rohkeana tienraivaajana. Kulttuuripalvelujen arki ja toiminta on jo lähtökohtaisesti ekosysteemimäistä.

Kulttuuripalvelut voisi haastaa itseään ja luoda uusia toimintatapoja, joiden tavoitteenä on vaikuttavuuden skaalaaminen. Helppommin sanottu kuin tehty. Voi vain kuvitella, että tässä onnistuminen edellyttää sekä yksilö- että työyhteisötasolla uudenlaista rohkeutta, sinnikkyyttä ja epäilemättä myös strategista kekseliäisyyttä.

Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi yhdenvertaisten, kumppanilähtöisten toimintatapojen luomista. Kun jokin kumppanuuteen perustuva, alustamainen toimintatapa on kerran pilotoitu, sitä voi kehittää ja monistaa.

Kyse ei kuitenkaan ole vain toimenpiteistä vaan syvemmästä – ja toteutukseltaan haastavammasta – toimintakulttuurin muutoksesta. Kaupungin kaltaiselle julkishallinnolliselle organisaatiolle joustavuus ja partneruus eivät ole itsestäänselviä tapoja toimia, sillä vastuut ja osin totutut käytännöt johtavat

siihen, että kaupungin on luontevampaa ottaa jokin toiminto ”sisään” eli sisällyttää se organisaationsa kuin löytää rooli kumppanina, jossa muut toimijat ovat sen kanssa tasavertaisia.

Kumppanuus edellyttää siis kaupungin sisällä viranhaltijoiden ja työntekijöiden valtuuttamista toimia toisin.

Ennen kaikkea uuden toimintakulttuurin rakentamisesta tulisi tehdä näkyvää viestinnän keinoin: Tämä on nyt mahdollista, tähän uskomme.

Uskomme ymmärtävämme näihin suosituksiin liittyviä vaikeuskertomia. Silti pidämme juuri näitä suosituksia painoarvoltaan merkittävinä.

Esimerkit luovuudella ja kulttuurilla menestyvistä kaupungeista kuten Amsterdamista, Berliinistä ja Lontoosta todentavat sen, että yritysten, kolmannen sektorin ja yksittäisten kaupunkilaisten aloitteellisuus on elinvoimaisen kaupunkikulttuurin tärkein lähde. Benchmarkeista on myös se hyöty, että kaupunkien eroista huolimatta ne näyttävät, miten kaupunkiorganisaatioissa voidaan menestyksekkäästi uudistua.

Suosittelimme, että kaupunki seuraa systemaattisesti sellaista helsinkiläistä kulttuuria, joka ei tilastoidu esimerkiksi kaupungin myöntämien avustusten kautta. Uudet tapahtumat, festivaalit tai galleriat tunnustetaan kaupunkikulttuurin elinvoimaisuuden signaaleina. Kaupunki voisi toteuttaa vuosittaisia dialogeja ja kyselyjä uusien avauksien tekijöiden kanssa tavoitteenaan saada lisää tietoa siitä, missä kaupunki voi toimia paremmin mahdollistajana ja missä kohdin se voi jopa estää toimeliaisuutta.

Kaupunkistrategiassa on tuotu esille useissa kohdissa luovien alojen kasvupotentiaali.

Kuva: Antti Rintala

Kasvun, elinvoiman ja osaamisen tavoitteiden yksi osa on ”rakentaa Helsingistä kilpailukykyinen alusta luoville aloille”.

Luovien alojen työllisyyden ja yrittäjyyden vahvistamiseen ja edistämiseen on rekrytoitu kaupungille luovien alojen johtava asiantuntija, joka tätä kirjoitettaessa on valmistellut teemaan liittyvää toimintasuunnitelmaa. Toteutuksiakin on jo saatu alulle, kuten luovien alojen ja teknologiasektorin yhteisen TKI-prosessin kehittäminen. Luovien alojen toimintaedellytysten edistäminen nousi esiin myös välitarkastelun prosessissa. Helsinki on ollut myös valtiolle inspiraationa luovan talouden kasvustrategiaa laadittaessa. Luovan alan mahdollisuudet ja toisaalta haasteet – esimerkkinä tekoälyn vaikutukset luovan työn arvoon – ovat painava syy sille, miksi Helsingin kannattaa jatkaa valitsemallaan tiellä.

Vision loppukaudella on hyvät edellytykset toteuttaa useita uusia aloitteita luoville aloille tavoilla, joissa vaikuttavuus ja mitattavuus ovat osa toteutusta alusta lähtien.

Välitarkastelun prosessin aikana on käynyt selväksi, että viestintä ja vuorovaikutus alan toimijoiden ja palveluiden kohderyhmien kanssa vaativat jatkuvaa kehittämistä ja kriittistä arviointia.

Viestintä on elävä kokonaisuus, jonka murros ravistelee sekä yrityksiä että julkisia toimijoita. Näkemyksemme mukaan murroksesta voi selvitä vain, jos kykenee riittävän syvällisesti tarkastelemaan viestinnän kokonaisuutta vastaanottajan, kohderyhmien näkökulmista. Se voi olla julkiselle toimijalle hankalaa, ja parhaita käytäntöjä kannattaa jakaa sisäisesti ja poimia niitä esimerkiksi perinteisten mediainstituutioiden onnistuneimmista avauksista.

On väistämätöntä, että viestinnän sisällöt, kanavat ja keinot muuttuvat joka tapaukses-

”Helsingin kaupungilla on erityisen vastuullinen asema suomalaisen taiteen vaalimisessa ja kehittämisessä. Monet kaupungin keskeiset rahoitusmallit ovat strategisia ja niihin liittyy paljon ohjausta. Esimerkiksi Helsingin mallin aluehanke, ikäihmisten taidetoiminnan avustukset yhteisöille sekä kulttuurin kummilapset. Olen huolissani taiteen vapaudesta. Tiedämme, että taiteella on paljon välinearvoja, mutta jos siitä kuluu taide pois, menetetään itse vaikuttava aine, eikä jäljelle jää paljoakaan. Rahoitusta suunniteltaessa olisi hyvä käydä vuoropuhelua taiteilijoiden kanssa ja varmistaa, että Helsingin kaupungin rahoitus tukee korkeatasoisen taiteen kehittämistä, oli strateginen painopiste missä hyvänsä. Auditoiko kaupunki rahoitettuja hankkeita taiteellisen tason näkökulmasta? Minkälainen vertaisarviointi kaupungin rahoitukseen liittyy? Olisiko hyvä tehdä tästä läpinäkyvää?”

Sitaatti Inclus-kyselystä

sa, mutta julkisilla toimijoilla on velvollisuus arvioida omaa viestintäänsä kohderyhmien tavoitavuuden näkökulmasta syvällisemmin kuin mihin tähän mennessä on kyetty.

Tämä tarkoittaa keinojen, kanavien ja sisältöjen uudistamista työn ohessa. Sama pätee vuorovaikutuksen keinoihin. Kyselyjen

ja Erätauko-menetelmiä hyödyntävien vuorovaikutustilaisuuksien rinnalle kaivataan myös muita keinoja, joissa yhteydenpito on jatkuvaa ja pullonkaulojen poistamiseen tähtäävää.

Jos kulttuuripalvelut valitsee kohdentaa enemmän toimenpiteitä nuoriin, kuten välitarkasteluun osallistetut voimakkaasti toivoivat, on viestinnän arviointi ja osittainen uudelleenmuotoilu välttämätön edellytys onnistumiselle.

Välitarkastelun prosessin aikana tuotiin esille toisaalta priorisointi ja toisaalta kunnianhimon tason nostaminen kulttuuripalveluissa. Käsityksemme mukaan kunnianhimon tasoa ei voi nostaa ilman priorisointia eli pois rajaamista – tai ainakin vuosittaisten painopisteiden valitsemista.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiotyö on ansiokas runsaudensarvi, josta ensisijaisuuksien osoittaminen puuttuu. Tähän kiinnitti huomiota myös vision koonneen työryhmän puheenjohtaja haastattelussaan. Toisaalta monet vision painopisteistä ja niihin liittyvistä toimenpiteistä eivät ole valinnaisia vaan lakisääteisiä, eikä niitä ole syytä kyseenalaistaa vaan jatkuvasti kehittää.

Suosittellemme kuitenkin, että vision loppukaudelle muotoillaan muutamia prioriteetteja, joiden toteutus vaiheistetaan ja resursoidaan. Ilman vaiheistusta toteutus tukehtuu ja ilman resursointia painotukset kutistuvat detaljeiksi.

Priorisointia kannattaa tehdä vain, jos painotuksiin uskotaan ja ne voidaan toteuttaa riittävässä skaalassa, näkyvästi ja tehokkaasti viestien. Resursointiin kuuluu myös toimintatapojen uudistaminen tai riittävä linjaus. Näin ollen vision loppukaudelle ehdottamekin jo oraalla olevien uusien avausten ja suunnitelmien määrätietoista viemistä

vaikuttavaan toteutukseen. Viittaamme tässä tyhjien tilojen käyttöönottoon ja luovien alojen kasvutekoihin.

Toimintatapojen uudistamisen suhteen vastaava ei päde. Uudistukset eivät välttämättä vaadi resursointia vaan määrätietoisuutta, lujuuutta ja tavoitteellisuutta. Pienikin parannus, ketteröittäminen tai turhan byrokratian purku saattaa skaalautua myönteisesti ja säästää tunteja ja turhautumista sekä kohderyhmiltä, kulttuurin toimijoilta että kaupungin henkilöstöltä. Vastaavasti ulkoistaminen, eli oikean kumppanin löytäminen tai partneroituminen oikeassa asiassa saattaa tuottaa mitattavia tuloksia nopeasti ja purkaa henkilöstön työkuormaa merkittävästi.

Nuorten tulevaisuudenuskon hiipumisen pysäyttäminen ja segregaaation ehkäiseminen ovat kaupunkiorganisaatiolle tärkeitä tavoitteita. Yhteistyön kehittäminen nuorisopalveluiden kanssa on ehdottomasti kannattavaa. Kaupunginosien kulttuurikeskusten merkitys eritaustaisten ihmisten osallistamisessa sekä kulttuuritapahtumien ja taiteen tarjoamisessa paikallisesti eri kohderyhmille on yhä merkittävämpää. Kulttuurikeskusten toiminnan ja tilojen kehittämisen arvo on siksi suurempi kuin siihen ohjatut eurot.

Samalla on kuitenkin tunnistettava omaehtoisen kulttuurin merkitys ja sen lähtökohdat. Kaupungissa on oltava tilaa myös sellaiselle toiminnalle, joka ei sovellu tai jota ei edes haluta esimerkiksi kulttuurikeskusten sisälle. Yhteisöjen luomat paikat – ns. place-making alkuperäisessä merkityksessään – ja kaupunkitilaa hyödyntävät itsenäisesti syntyneet tapahtumat ovat merkkejä siitä, että kaupungissa on mahdollisuus toimijuuteen, jossa kukin voi siirtyä kulttuuripalvelujen vastaanottajasta niiden aktiiviseksi tuotta-

jaksi, ja näin ottaa ns. omistajuutta yhteisestä kaupungista. Omistajuuden jakaminen kaupunkilaisten kanssa on moninaistuvassa Helsingissä entistä tärkeämpää.

Taide ja kulttuuri ja toisaalta kaupunki ovat keskenään symbioottisessa suhteessa. Ajatus kaupungista ilman kulttuuria on mahdottomuus – ja ehkä jossain katsantokannassa myös toisinpäin. Kulttuuri elää ihmisten ja ajatusten kohtaamisesta, mistä kaupungissa perimmiltään on kyse.

Helsinki on Suomen taide- ja kulttuurielämän tärkein keskus. Helsingissä ovat suurimmat oppilaitokset, instituutiot ja valtaosa ammattilaisista. Ei ole Suomen kannalta yhdentekevää, millainen taide- ja kulttuurikaupunki Helsinki on.

Viimeaikaiset uutiset ja tutkimukset maailmalta kertovat huolestuttavasti taiteen ja kulttuurin harjoittamisen vapauden vähenvän, jopa Euroopassa. Kaupungit avoimen ja sallivan ilmapiirin edistäjinä luovat suojan paitsi taiteelle ja kulttuurille myös ajattelun ja ilmaisun vapaudelle. Kaupunki, jossa on tilaa rohkeille irtiotoille, on houkutteleva niille, jotka kokevat ilmaisunvapauden uhatuksi muualla.

Helsingille tarjoutuu tässä mahdollisuus. Vision viesti moniäänisyydestä on monin tavoin myös toteutunut. Tätä suuntaa ei kannata vaihtaa vaan mieluummin voimistaa entisestään.

Aiemmin tässä luvussa viitattiin Cuporen raporttiin, jossa todettiin, että taide ja kulttuuri antavat keinoja kohdata ja käsitellä asenteisiin, pelkoihin, epävarmuuteen, syrjäytymiseen, turvallisuuteen ja luottamukseen liittyviä kysymyksiä.

Välitarkastelun tekijät summaavat, että epävarmuuden ajassa taiteen ja kulttuurin merkityksen kasvu on vääjäämätöntä.

Monikriisin keskellä taiteella ja kulttuurilla on erityinen rooli. Se on jokaiselle avoin kysymysten ja kokemusten kenttä. Tukemalla taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä kaupunki mahdollistaa toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelukykyä.

Tämän tosiseikan osoittaminen vaatii lisää keinoja ja huomiota sekä kaupunkiorganisaatiolta että taiteen ja kulttuurin toimijoilta. Taiteella ja kulttuurilla on arvoa (myös välinearvoa), joka pitää taitavammin tehdä näkyväksi.

Välitarkastelun tekijät pitävät erityisen tärkeänä, että kaupunki jatkaa ammattimaisesti toteutetun kulttuurin ja taiteen tukimuotojen ja avustusten kasvattamista, erityisesti ajassa, jossa valtio niitä lyhytnäköisesti leikkaa.

Prosessiin osallistettujen sanoin: suunta on oikea. Välitarkastelun tekijät lisäävät: monta astetta rohkeampi ja määrätietoisempi ote vie pitkälle. Keskittyminen muutamaan valittuun, hyvin suunniteltuun fokukseen ja toimintatapojen uudistamiseen näyttävät suuntaa koko kaupunkiorganisaatiolle ja saavat aikaan merkittäviä, mitattavia tuloksia. Tuloksia, joista helsinkiläiset voivat olla ylpeitä.

Kuusi ehdotusta kohti tulevaisuutta

Suositamme seuraavassa toimenpiteitä tai painotuksia suunnitelmiin, joilla kulttuuri-palvelut voi fokusoida toimintaansa tulevina vuosina vaikuttavuuden tehostamiseksi. Välitarkastelussa on käynyt ilmi, että kulttuuripalvelut on edistänyt visiota valitsemis- ja painopisteissä, ja suurin osa toimenpide-ehdotuksista on joko valittu pois tai viety eteenpäin konkreettisesti tai alustavien suunnitelmien tasolla.

Tästä syystä emme pidä perusteltuna ehdottaa täysin uusia toimenpidekokonaisuuksia tilanteessa, jossa monet tärkeät teemat ovat vielä kehitysvaiheessa, eikä niiden toteutuksesta ole saatu riittävästi oppeja ja kokemuksia.

Näin ollen yksittäisten toimenpiteiden sijaan suositlemme sekä valittujen painopisteiden kirkastamista ja terävöittämistä että vuorovaikutuksen vahvistamista ja siihen sitoutumista.

Toisin sanoen ehdotamme nykyisten toimintatapojen ennakoluulotonta uudistamista ja niiden rivakkaa konkretiaan viemistä ainakin näissä kokonaisuuksissa:

- 1.** Kaupunki alkaa seurata kaupunkikulttuuria sen kaupunkilaislähtöisessä merkityksessä aiempaa systemaattisemmin. Kaupunki laajentaa mittareitaan ja seurantaansa palveluista ja avustuksista siihen, mitä aloitteita kaupungissa nousee ilman kaupunkiorganisaation suoraa vaikutusta.
- 2.** Kaupunki vahvistaa vuorovaikutusta taiteen ja kulttuurin kentän kanssa kutsumalla mukaan enemmän niitä, jotka tällä hetkellä ovat vakiintuneiden rakenteiden ja avustusten ulkopuolella. Tavoitteekseen kaupunki ottaa mahdollisimman elinvoimaisen taiteen ja kulttuurin aluskasvillisuuden vahvistamisen ja samalla oman organisaation ymmärryksen laajentamisen siitä, mitä kaupunki voi tehdä kukoistavan kulttuurin edellytysten eteen toimijoiden itsensä näkökulmasta.

3. Kaupunki keskittää voimavaroja tiloja koskevan haasteen ratkaisemiseen aiempaa voimallisemmin ja valitsee yhdessä taiteen ja kulttuurin toimijoiden kanssa selkeän “lippulaivaprojektin”, josta kerääntyviä kokemuksia seurataan mahdollisimman läpinäkyvästi, yhteiskehittämisen hengessä.

4. Kaupunki toteuttaa luovien alojen kasvun edistämistä ja kytkee siihen liittyvät toimenpiteet kiinteäksi osaksi paitsi kulttuuri- myös elinkeinopolitiikkaa. Luovien alojen kasvu: 9 kasvutekoa Helsingille -selvityksessä on mainittu em. tilojen kehittäminen, mutta myös mm. partneroituminen tuottajaverkoston kanssa ja läpimurtotekoon keskittyminen kansainvälisten huomion saavuttamiseksi.

5. Kaupunki viestii aiempaa tehokkaammin ja hakee aktiivisesti uusia kanavia ja mahdollisuuksia toimijoiden tavoittamiseen. Markkinoinnista tehdään kiinteä osa uusia avauksia: periaatteeksi otetaan “aloitus heti, ennakkoluulottomalla otteella ja hyvin laaditun strategian mukaisesti”.

6. Kaupunki varmistaa taiteen ja kulttuurin rahoituksen jatkuvuuden ja rakentaa ennakoitavuudella tukevaa pohjaa toimijoiden pitkäjänteiselle työlle.

Elina Knihtilä: Helsinki, puolusta taidettasi terrierin lailla!

Teatterikorkeakoulun näyttelijäntaiteen professori Elina Knihtilä osallistui Helsingin taide- ja kulttuurivision 2030 laatineeseen itsenäiseen työryhmään. Nyt hän katsoo tilannetta huolestuneena – mutta ei toivotto-
mana.

“Visiotyön prosessi oli todella innostavaa, siitä jäi hyvä mieli. Olimme idealisteja, ja niin meidän kuului ollakin. Meitä ei kaupungin taholta rajoitettu, tyyliin ymmärtäkää, ei tällaiseen ole resursseja. On hienoa, että haaveet ovat suuria, sekä tavoitteet että keinot.

Vision kolme periaatetta ovat edelleen erinomaisia: taide auttaa kohtaamaan tulevaisuuden, taide ja kulttuuri ovat Helsingin kehittämisen keskeisiä voimia, jokaisen helsinkiläisen elämä on osa yhteistä helsinkiläisyyttä. Ilman kulttuuria osallisuuden kokeminen jää vajaaksi. Kulttuuri ja taide ovat tärkein keino, mikä ihmisellä on: kyky yhdistää ja toimia liimana. Luoda sitä yhteyttä, joka helposti on katoamassa.

Nyt eletään sotatalouden ja militarisaation aikaa. Urheilukenttiä rakennetaan joka paikkaan, liikunnanopetusta kehitetään. Tätä ei sanota suoraan ääneen, mutta taustalla on myös ajatus puolustuskyvystä. Sen rinnalla Helsingin pitäisi nimenomaan korostaa taidekasvatuksen ja saavutettavuuden merkitystä. Se on keino, joka tuo eriytyvät kaupunginosat yhteen. Jos Helsingin varautumissuunnitelmissa ei mainita sanaa kulttuuri ja taide, olen tosi huolissani.

Helsingissä asuu arviolta 75 prosenttia Suomen ammattitaiteilijoista. Se on valtava

resurssi – mutta tällä hetkellä se näkyy lähinnä työttömyyslukuina. Miten Helsinki tunnistaisi sen vahvuutena ja mahdollisuutena eikä uhkana? Taiteilijoiden yhteistyö kaupungin eri toimijoiden kanssa on edelleen liian paljon yksittäisten henkilöiden omien kontaktien varassa. Se ei ole kestävä pohja.

Tilakysymys on kaikesta päättäen edelleen ratkaisematta. Jos tila maksaa kymmenen tuhatta euroa kuukaudessa ja sen joutuu vielä laittamaan kuntoon, voi sanoa, että tilanne ei ole kestävällä pohjalla. Tarvittaisiin myös ketterämpiä rahoitusmalleja. Nopean reagoinnin kehittäminen oli kovasti toiveena, kun visiota laadittiin.

“Helsingin on nähtävä taiteen ja kulttuurin kenttä ja sen toimijat kaikkein tärkeimpänä henkisen resilienssin ja yhteisöllisyyden rakentajana.”

Loppukauden teot pitäisi fokusoida nuoriin – erityisesti syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin miehiin – ja vähävaraisiin lapsiperheisiin. Pääsylippujen hinnat ovat karanneet taivaisiin. Jotain on vinossa, kun kulttuurin ammattilainen ei pysty viemään omaa lastaan teatteriin.

Tällä hetkellä puhutaan paljon henkisestä resilienssistä, ja hyvä niin. Mutta Helsingin on nähtävä taiteen ja kulttuurin kenttä ja sen toimijat kaikkein tärkeimpänä henkisen resilienssin ja yhteisöllisyyden rakentajana. Luistelukentät joka kaupunginosassa, ilman muuta tärkeitä. Mutta yhtä tärkeää on, että kaupunginosissa on ne paikat, joissa voi törmätä toisiin ihmisiin ja erilaisiin maailmoihin. Visio oli, ja on edelleen oikein. Nyt sitä pitää puolustaa terrierin lailla.”

Jussi Lehtonen: Hyvät tavoitteet, mutta taiteilijat on unohdettu rahoitus- instrumenteista

Jussi Lehtonen johti Kansallisteatterin Yhteisöt ja osallisuus -osastoa välitarkastelun toteutuksen aikaan. Hän näkee visiossa paljon hyvää, mutta myös rakenteellisia ongelmia, joita ei voi sivuuttaa.

“Visio on kirjoitettu ennen kahta isoa muutosta, pandemiaa ja muuttunutta globaalia tilannetta. Muutokset ovat ajaneet taidealan, varsinkin näyttämötaiteet, isoon kriisiin ja massatyöttömyyteen. Se ei visiotekstissä kuulu.

Tällä hetkellä mennään aika paljon turvallisuus edellä, puhutaan kulttuurisesta huoltovarmuudesta ja kansallisesta taiteesta. Tuntuu että ilmastonmuutoksesta ja moninaisuudesta ei enää puhuta niin paljon. Visioperissa ne ovat onneksi vakuuttavasti esillä. Kohderyhmistä nostaisin tällä hetkellä esiin eri taustaiset nuoret. Heidän tulevaisuudenuskonsa on matalalla, ja leikkaukset kohdistuvat juuri niihin toimiin, joiden kautta heille olisi mahdollista avata uusia näkymiä. Olisi tärkeää päästä eroon retoriikasta, jossa syrjäytymiskehitys on vääjäämätöntä. Olen nähnyt omin silmin, miten eri taustaiset nuoret löytävät paikkansa yhteiskunnassa ja yhteisössä taiteen ja kulttuurin kautta. Helsingin kaupunki on lisännyt kulttuurin rahoitusta ja käyttää visiota aktiivisesti työn suunnittelun pohjana. Se on hyvä asia. Mutta kun katsoo konkreettisia rahoitusinstrumentteja, alkaa näkyä rakenteellisia ongelmia.

Esimerkiksi valtionperintörahat, joita Helsingin kaupunki käyttää ikäihmisten kulttuuritoimintaan. Tavoite on hieno, mutta valitettavasti tätä rahaa voivat hakea vain rekisteröidyt yhteisöt. Freelance-toimijat jäävät sivuun. Vielä ongelmallisemmaksi tilanteen tekee ilmaisuus. Kun kaupunki maksaa instituutioille siitä, että he vievät taidetta ikäihmisille ilman vastiketta, se polkee kaikkien freelance-taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksia ja tappaa terveen kilpailun. Kun ilmaista sisältöä on tarjolla, kiinnostus muilla tavoilla tuotettuihin palveluihin kuihtuu. Tämä on myös ristiriidassa itse vision kanssa, kun siinä kuitenkin peräänkuulutetaan eri toimialojen yhteisvastuullisuutta ikäihmisten kulttuuristen oikeuksien varmistamisessa. Toinen ongelmallinen kohta ikäihmisten kulttuuritoiminnan avustuksissa on digitaalisten sisältöjen painottaminen. Mielestäni kannattaisi panostaa toimintaan, joka kannustaa kohtaamiseen, jakamiseen, omasta huoneesta poistumiseen ja myös kaikkein huonokuntoisimpien huomioimiseen. Kannan huolta myös taiteen autonomiasta. Olemme hyvin perillä sen erilaisista välinearvoista. Hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen, yksinäisyyden ja segregaaion ehkäiseminen, elinkeinotoiminnan piristyminen jne. Yhtä lailla olemme perillä siitä, miten vaikeaa näitä vaikutuksia on mitata ja todentaa. Kaikki kokevat taiteen omalla yksilöllisellä tavallaan.

Jos taiteilijoita ohjataan liian voimallisesti kohti taiteen välinearvoja, voi itse taide jäädä lapsipuolen asemaan. Taide on taiteen vaikuttava aine, ilman sitä ei ole mitään vaikutuksia. Olisi hyvä pohtia, miten hankkeita voi ohjata strategisesti siten, etteivät taiteen laatu ja autonomia kärsi.

Myös Helsingin malliin liittyy nähdäkseni tämänkaltaisia haasteita. Siinäkin on hienot tavoitteet, mutta sen strateginen ohjaus pai-

nottuu liiaksi osallistamiseen. Asuinalueesta riippumatta suurin osa ihmisistä haluaa kokea taidetta. Huomattavasti harvemmat haluavat osallistua sen tekemiseen. Ehkä tasapainoa näiden välillä olisi hyvä tarkastella uudelleen.

Yksi Helsingin mallin tavoitteista on ollut saada suuret taidelaitokset miettimään eri alueilla asuvien kulttuuritarpeita. Tämä on ollut silmiä avaavaa. Uskon, että toiminnan kautta on tavoitettu paljon uusia ihmisiä ja yleisöjä. Samalla olen huomannut, ettei suuren teatteritalon tuotantomallia ole helppoa sovittaa Helsingin mallin parametreihin.

Mielestäni esimerkiksi näiden rahoitusinstrumenttien perustuksia kannattaisi tarkastella kriittisesti ja ottaa taiteilijat mukaan kehitystyöhön. Sama koskee myös muuta kaupungin rahoittamaa taidetoimintaa. Jos olen oikein ymmärtänyt, kaupungilla ei tällä hetkellä ole vertaisarviointia rahoituspäätöksissä. Se toisi sekä läpinäkyvyyttä että taiteellista asiantuntemusta päätöksentekoon. Helsingissä asuu paljon huippuosajia, joiden panosta kannattaisi hyödyntää.”

“Jos taiteilijoita ohjataan liian voimallisesti kohti taiteen välinearvoja, voi itse taide jäädä lapsipuolen asemaan. Taide on taiteen vaikuttava aine, ilman sitä ei ole mitään vaikutuksia.”

Saadaksemme draamateatterin vahvuusalueet käyttöömmme, tarvitsemme pitkiä prosesseja ja hyviä, joustavia esitystiloja. Rahoitusmalli ei aivan tue tällaista asetelmaa.

Uskon, että malli toimisi parhaiten, jos se kohdistuisi nimenomaan niille taiteilijoille, jotka asuvat kyseisellä alueella. ”Keskukselta laitamille” -tyyppisessä toimintamallissa voi olla myös ”ylhäältä alaspäin” maku. Kun tekijät olisivat jo valmiiksi osa aluetta ja yhteisöä, voisi syntyä syvemmälle juurtuvia toiminnan muotoja, jotka alueen ihmiset kokisivat omikseen myös pidemmällä tähtäimellä.

Kuva: Majja Astikainen

Aleksi Malmberg: Visio elää, nyt on aika nostaa kunnianhimon tasoa

Aleksi Malmberg toimi Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -vision asiantuntijatyöryhmän puheenjohtajana. Nykyisin Suomen Britannian ja Irlannin instituutin johtajana hän katsoo visiota etäältä – ja näkee sekä sen vahvuudet että sen, mitä on vielä tekemättä.

“Visio on edelleen elävä paperi. Kun luen sitä nyt, se tuntuu kirkkaasti soljuvana virtana – se työntää eteenpäin. Todella paljon on saatu liikkeelle. Iso kiitos siitä kuuluu Mari Männistölle, joka on vienyt asioita eteenpäin niin Kulttuuripalveluiden ja sen johtoryhmän kanssa kuin laajemmin yhteistyössä läpi kaupungin.

Nyt kun lähestytään vision loppukautta, on oikea hetki nostaa kunnianhimon tasoa. Ei vain toteuttaa mitä on sovittu, vaan tehdä valintoja ja kysyä: mitä kaikkea me voimme tehdä enemmän kuin mitä visio osasi kuvitella viisi vuotta sitten?

Kulttuurin kummilapsi -ohjelma on vakiintunut ja kaikki toimijat ovat sitoutuneet siihen. Se on konkreettinen ja iso askel. Yhteistyötä soten ja kulttuurin välillä on rakennettu edelleen, tekijöiden kannalta aivan keskeistä kysymystä kulttuurin tiloista on työstitetty tiiviisti kaupunkiympäristön kanssa.

On ollut myös todella hienoa nähdä, miten elinkeino-osaston ja kulttuuripalveluiden

yhteinen luovien alojen kehittämisohjelma etenee vahvasti ja kansainvälisellä otteella. Se toteuttaa visiossa esitettyä ajatusta kulttuurista Helsingin kasvun välineenä.

Keskeisenä asiana toimenpide-ehdotuksissa esitettiin kulttuuribudjetin sitomista kaupungin kasvuun ja inflaatioon. Niin ei ole käynyt, vaikka Helsinki onkin lisännyt tärkeällä tavalla rahoitustaan. Kuntien kulttuurirooli on kasvanut entisestään maakuntaudistuksen myötä ja valtion leikatessa rahoituksesta. Kulttuuriin panostaminen tulee nähdä sijoituksena, joka kannattaa.

“Visiossa ei mainittu tekoälyä. Tänä päivänä yhtään visiotyötä ei tehtäisi ilman sitä. Tekoäly ei ole vain työkalu, se muokkaa taloudellista, teknologista, poliittista ja sotilaallista vallankäyttöä.”

Visiossa tunnistettu polarisaatio on edennyt huolestuttavaan suuntaan. Siihen vaikuttavat sekä sosiaalinen media, taloudellisen eriarvoisuuden kasvu, maailmantilanne ja nopea yhteiskunnallinen muutos. Uskon, että juuri epävarmuuden ja uhkien aikana taiteen mahdollisuudet turvallisena tapana käsitellä vaikeita teemoja korostuvat. Tämä on noussut vision kirjoittamisen jälkeen entistä keskeisemmäksi.

Myös kysymys Helsingin muuttuvasta väestöstä on edelleen tärkeä. Vaikka muun muassa kielirajoitteita on yksittäisissä rekrytoinneissa löyhennetty, monet uussuomalai-

set tuntevat jäävänsä ulkopuolelle. Tähän ei ole vielä löytynyt riittäviä keinoja.

Tuntuu myös, että kaupungin työntekijöillä on helposti liikaa sisäistä pyöritystä, jolloin fokus helposti siirtyy organisaatioon päin – vaikka kulttuuripalvelujen erityinen tehtävä on nimenomaan toimia ekosysteemissä yhteentuojana, eri toimijoiden yhdistäjänä. Tämä on kyllä selkeästi ymmärretty, mutta tarvitaan vielä konkreettisempia keinoja toteuttaa sitä roolia käytännössä.

Visiossa ei mainittu tekoälyä. Tänä päivänä yhtään visiotyötä ei tehtäisi ilman sitä. Tekoäly ei ole vain työkalu, se muokkaa taloudellista, teknologista, poliittista ja sosiaalista vallankäyttöä. Tekoäly myös haastaa tekijänoikeuden ydintä. Nyt on olennaista katsoa isosti sitä, kenellä on teknologinen ja taloudellinen valta kymmenen vuoden päästä, ja lähestyä kysymystä strategisesti ja myös taiteen kautta.

Loppukauden tärkeimpinä painopisteinä pidän luovan talouden ohjelman toteuttamista ja kulttuuri-hyvinvointi-yhteisö -jatkumon vahvistamista. Merkittävää on myös taiteen roolin kasvattaminen turvallisuuden ja epävarmuuden käsittelyn välineenä nopeasti muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa.

Tuntuu, että nyt Helsingissä on vallalla erityinen tekemisen ja muutoksen henki. Tarvitaan vain rohkeutta ja kunnianhimoa ottaa seuraavat askeleet.”

Mikko Heinänen: Uudet asiat lähtevät ruohonjuuritasolta

Mikko Heinänen on kaupunkikulttuurin aktiivi, joka on ollut rakentamassa mm. Kallio Block Partyä, Herttoniemi Block Partyä, Kontula Electronicia ja Leksyä eli Laajasalon elävän kulttuurin sytyttäjiä. Lisäksi hän on ollut kulttuuriohjelman järjestäjänä suurissa ilmastoaiheisissa ja rasismien vastaisissa mielenosoituksissa.

Kun mietin, mistä kaupunkikulttuuriin viime vuosikymmeninä vaikuttaneet ideat ovat tulleet niin kyllähän ne lähes kaikki ovat tulleet muualta. Ihmiset ovat käyneet ja nähneet, miten vapaamielisissä maissa kuten Saksassa ja Tanskassa toimitaan. Sieltä on tullut ajatus katuvaltauksista, kaupunkitilasta, kaikesta tällaisesta 80-luvulta alkaen. Ja sitten toteutettu täällä omalla twistillä.

Helsinki on muuttunut paljon 40 vuodessa. Mutta viimeisen viiden vuoden aikana aktiivisuus kaupunkitilassa on ollut kyllä hii-pumaan päin. Korona lamautti jotain. Meidän sukupolvi, joka sai paljon asioita liikkeelle 2010-luvulla – oli silloin se 30-vuotiaiden porukka – on nykyään joko kyllästynyt, perheellistynyt tai työllistynyt.

Uutta ei ole tullut samalla tavalla tilalle. Paitsi metsäbileitä. Helsingissä on joka viikonloppu kahdet tai kolmet eri metsäbileet. Mutta ne tapahtuvat muualla kuin kaupunkitilassa, perämetsässä tai Vantaanjoen varrella, ei siellä missä on ihmisiä.

Tapahtumien järjestämisessä Helsingissä on vielä perusasioissa tekemistä. Sähkö on edelleen hirveä ongelma. Tapahtumien sähköpisteitä on hyvin harvassa paikassa, ja niiden käyttö maksaa poskettomasti – joku

700 euroa per liitântä. Jos tarvitsee kaksi, se on jo 1 400. Ja sitten aggregaatit, jotka ovat äänekkäitä ja epäekologisia.

Mielestäni on älytöntä, että verorahoilla on rakennettu sähköverkko, ja sitten jos haluan siitä sähköä, se maksaa minulle viisi kertaa enemmän kuin se, että vuokraan aggregaatin. Vähän vaikea tehdä ilmastoaiheista tapahtumaa tällä logiikalla!

Kaupungissa on tehty uusia avauksia, Stadiluotsit ja Oma Stadi (osallistuva budjetointi). Näissäkin on jotain turhan jäykkää. Esimerkkinä: ehdotin Laajasaloon muutaman kymmenen tuhannen euron perusinfrastrukturausta – äänentoisto, sähkö, pysyvä rakenne. Sillä pystyisi järjestämään tapahtumia joka viikonloppu. Kun ehdotus vietiin Oma Stadi-prosessiin, siitä tuli 375 000 euron hanke. Ei ihme, ettei mennyt äänestyksessä läpi.

Kontula Electronic -työryhmässä olen ollut vuodesta 2017. Siellä olen oppinut yhden asian ylitse muiden: en voi mennä lähiöön kertomaan, millaista kulttuuria siellä pitää luoda. Voin ainoastaan yrittää mahdollistaa tekemisen ja antaa vapaat kädet. Kaupunkikaan ei voi sitä määritellä – tai voi yrittää, mutta silloin se on jonkun näköistä, ei oikeaa. Motivaation on lähdeittä yhteisöstä itsestään.

Kallio Block Partyn ensimmäisenä vuonna oltiin Flemarilla. Sen jälkeen Kallio-kuppiloiden luonne alkoi muuttua: tuli enemmän hipsteri-ravintoloita. Sama ilmiö toistui kun siirryttiin Vaasankadulle ja sitten Kolman-nelle linjalle. Kun oltiin Kurvissa, saatiin suljettua Suomen vilkkaimpia liikenteen solmukohtia kokonaiseksi päiväksi, ja paikalle tuli kymmeniä tuhansia ihmisiä. Se oli ihan posketon saavutus suhteessa utopiaan siitä mitä tässäkin kohdassa kaupunkia voisi olla, kunhan unelmoi tarpeeksi isosti ja uskaltaa mennä sitä kohti. On huumavaa, kun pystyy muuttamaan todellisuutta.

Toivoisin, että neljännen sektorin toiminta tunnistettaisiin ja mahdollistettaisiin paremmin. Sieltä syntyvät uudet asiat. Metsäbileet, teknobileet, rap – kaikki ovat lähteneet sieltä. Underground kehittyy, sitten siitä tulee mainstream, ja taas syntyy jotain uutta, joka on ensin piilossa ja pienempää. Niin se toimii.

Elävässä kaupungissa pitäisi olla ainakin pari-kolme squattia. Vallattua taloa/tilaa, jossa olisi mahdollisuus tehdä vallattomasti melkein mitä vaan, opetella luomaan uutta. On arvokasta duunia tekeviä, mutta jo etabloituneita toimijoita, kuten Elmu tai Oranssi, mutta aina tarvitaan uusia tiloja

“En voi mennä lähiöön kertomaan, millaista kulttuuria siellä pitää luoda. Voin ainoastaan yrittää mahdollistaa tekemisen ja antaa vapaat kädet.”

ja paikkoja, jotta seuraava sukupolvi voi opetella yrityksen ja erehdyksen kautta sitä miten ug-kulttuuri toimii ja miten sitä luodaan lähes tyhjästä, mutta samalla edellisten sukupolvien työn päälle.

Korkeakulttuuritarjontaa Helsingissä on riittävästi ja se on hyvällä tasolla, ihan maailmanluokkaa. Mutta se ruohonjuuritaso, missä ensimmäiset keikat tapahtuvat, missä ihmiset kokeilevat, verkostoituvat ja oppivat. Esimerkiksi Tampereella on Pethaus, sellaista tarvittaisiin Helsingissäkin enemmän. Ensin tarvitaan paikka, josta kaikki lähtee.

Prosessi

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -kulttuurivision välitarkastelu toteutettiin kahdessa eri vaiheessa.

Osallistavaan vaiheeseen kuului haastatteluja, kaksi pyöreän pöydän keskustelua ja Inclus-verkkokysely sekä näiden tulosten analysointia. Tutkimusvaiheeseen kuului desk research -hengessä tehtyä dokumentteihin ja datalähteisiin perehtymistä ja niiden analysointia.

Osallistava vaihe

Haastatteluiden pyrkimyksenä oli tarkastella taide- ja kulttuurivisiota sekä sen laajemman merkityksen että tähänastisen toteutumisen kannalta. Kymmenestä haastattelusta peräti kuusi oli vision alkuperäisessä laatimisprosessissa mukana: viisi kuului riippumattomaan asiantuntijaryhmään ja yksi kuului hankkeen ohjausryhmään. Ulkopuolisista kaksi työskentelee tai työskenteli haastattelua tehdessä kaupungin työntekijänä ja kaksi edusti kulttuurin toimijoita. Alla mainittujen lisäksi myös asiantuntijaryhmään kuulunut Suomen Taitelijaseuran puheenjohtaja Teemu Mäki vastasi kirjallisesti muutamiin kysymyksiin.

Välitarkastelun haastattelut:

Visiotyössä mukana olleet:

- Aleksi Malmberg
- Elina Knihtilä
- Sari Hilden
- Eeka Mäkynen
- Emmi Komlosi
- Tommi Laitio (ohjausryhmän puheenjohtaja)

Ulkopuoliset:

- Stuba Nikula
- Jussi Lehtonen
- Mikko Heinänen
- Jani Jalonen

Pyöreän pöydän keskusteluita järjestettiin kaksi ja niihin osallistui yhteensä 38 mukaan kutsuttua. Keskusteluihin kutsuttiin vision laatineita asiantuntijaryhmän jäseniä, kulttuuripalveluiden työntekijöitä, taiteen ja kulttuurin toimijoita, asiantuntijoita ja edustajia Helsingin nuorisoneuvostosta, Helsingin vanhusneuvostosta sekä erilaisia väestöryhmiä edustavista kansalaisjärjestöistä. Keskusteluihin osallistuneiden lista löytyy tämän liitteen lopusta.

Pyöreän pöydän keskusteluihin osallistuneet jaettiin sekaryhmiin, joille annettiin keskustelutehtäviä ratkottavaksi. Tehtävät sisälsivät taide- ja kulttuurivision merkityksen jäsentelyä, yhteiskunnallisten muutosvoimien vaikutusta vision toteuttamiseen sekä toimenpide-ehdotusten toteutumiseen. Lisäksi jokainen ryhmä antoi mielipiteensä siitä, mihin kulttuuripalveluiden tulisi keskittyä visiokauden lopulla.

Sama rakenne oli myös Inclus-alustalle toteutetussa kyselyssä, jonka vastaukset jätettiin anonymisti. Inclus Oy:n ylläpitämä alusta on kehitetty Martti Ahtisaaren perustamassa CMI-järjestössä haastavien verkko keskusteluiden fasilitointiin. CMI keskittyy konfliktien ennakoointiin ja ratkaisemiseen. Inclus-alusta on sittemmin eriytynyt omaksi organisaatiokseen. Sitä käyttävät nykyisin Koneen kaltaiset kansainväliset yritykset mm. riskien ennakoointiin.

Inclus-kyselyä lähetettiin samankaltai-

selle vastaajapohjalle kuin pyöreän pöydän kyselykutsujakin. Kyselyssä pohdittiin kulttuurivision toteutumista ja muutosvoimien vaikutusta sekä avointen kysymysten että väitelauseiden kautta. Vastaaja sai reagoida esitettyihin väitteisiin ja kommentoida niitä. Väitelauseet koskivat vision tavoitteita, toimenpiteitä sekä vision viimeisten vuosien painotuksia. Avoimissa kysymyksissä käsiteltiin samoja teemoja hieman eri näkökulmista. Kyselyyn vastasi 22 henkilöä. Hieman yli puolet vastaajista luokitteli itsensä kaupungin työntekijäksi ja muut taiteen tai kulttuurin toimijoiksi tai asiantuntijoiksi. Vastaajat jättivät avoimiin kysymyksiin ja väitelauseisiin lähes sata kommenttia.

Tutkimusvaihe

Taide- ja kulttuurivision vaikuttavuutta arvioitiin lisäksi suhteessa kaupungin strategisiin dokumentteihin. Tarkasteluun sisällytettiin Helsingin kaupungin kaupunkistrategiat vuosilta 2019–2025 ja 2026–2029, Kulttuuripalveluiden palvelustrategia vuodelta 2021 sekä Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet. Tarkasteluun otettiin mukaan myös valtakunnallinen Kulttuuripoliittinen selonteko sekä valta-

kunnallinen Luovan talouden kasvustrategia enimmäkseen vertailun ja rinnakkaisuuksien huomioimisen vuoksi.

Kulttuuripalveluilta saimme tarkastelua varten kaikkiin 30 toimenpide-ehdotukseen sekä niiden 17 alakohtaan liittyvää materiaalia, noin 130 linkkiä, raporttia, lähdettä, lausuntoa, taulukkoa tai selvitystä. Saamamme data on ollut luvun 4 pääasiallinen lähde-materiaali, jota vasten olemme tarkastelleet toimenpide-ehdotusten toteutumista desk researchina. Lähdehankintaa on täydennetty muutamilla lyhyillä puhelinhaastatteluilla.

Prosessissa on hyödynnetty myös välitarkastelun kirjoittajien aiemmista kaupunkikulttuuriin liittyvistä hankkeista kertyneitä aineistoja ja kokemuksia.

Välitarkasteluprosessin ohjausryhmään kuului kulttuuripalveluiden johtoryhmän jäseniä ja asiantuntijoita:

- Mari Männistö
- Veikko Kunnas
- Jari Eskola
- Reetta Heiskanen
- Tiina Susiluoto
- Tuulia Tikkanen
- Paiju Tyrväinen

Ensimmäiseen pyöreän pöydän keskusteluun osallistuneet:

Arvind Ramachandran	Meri Louekari
Catia Suomalainen	Minttu-Maria Jäävuori
Pedrosa	Paiju Tyrväinen
Emmi Komlosi	Pauliina Valtasaari
Juha Ahonen	Pirjetta Mulari
Julia Hovi	Sara Nordberg
Kai Lehtikainen	Satu Herrala
Leena Mickwitz	Tuuli Tokkola
Mari Vaattovaara	Ulla Laurio
Marja-Leena Rinkineva	Veikko Kunnas

Toiseen pyöreän pöydän keskusteluun osallistuneet:

Ahmed Al-Nawas	Juha Huuskonen
Anni Hapuja	Lola Ilkotun
Anu Ahola	Mikko Innanen
Artem Sergeyev	Pasi Saukkonen
Eeka Mäkynen	Pirjo Tulikukka
Jaakko Blomberg	Päivi Raivio
Jari Perkiömäki	Teemu Mäki
Jenny Jumppanen	Tuula Haavisto
Johanna Mäkelä	Ujuni Ahmed
Johanna Vuori-Karvia	
Ballew	

Lisäksi Mari Männistö ja Tiina Susiluoto osallistuivat molempiin keskusteluihin.

Lähteet

1 https://www.hel.fi/static/kanslia/kaupunkistrategia/Maailman_toimivin_kaupunki_strategiaesite.pdf

2 <https://design.hel.fi/helsinki-muotoilukaupunkina/helsingin-muotoilumatka/>

3 <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2021-009960/b56c9df4-3313-4272-ab4c-deee3f23065f>

4 Palvelustrategia

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2021-012984/c1d029df-a8a4-4b2c-a718-21cb7ac314c9>

5 Palveluverkkosuunnitelma

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2025-019196>

6 https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2020/Keha_2020-06-08_Khs_22_Pk/60915B61-FAA9-C87C-97C8-727EC3700000/Liite.pdf

7 <https://www.hel.fi/fi/uutiset/kulttuurikeskukset-uudistuvat-uudet-yhteisotuottajat-aloittavat-tyonsa-pian>

8 <https://www.hel.fi/fi/uutiset/selvitys-luovien-alojen-kasvupotentiaalista-julkaistu-luovat-alat-kirittavat-helsingin-kaupunkia>

9 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/aa9e47a3-0349-4c49-9c18-e22a3a5a6bd4>

10 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/b23d736e-09e9-494d-9ba0-3af491137b6f>

11 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/c354e842-ed6-4764-bbda-26f70e11cd52/content> Sivü 34

12 <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteke-ja-hallinto/strategia-ja-talous/strategia>

13 <https://www.oecd.org/en/about/news/press-releases/2025/12/global-economy-proves-resilient-but-remains-fragile.html>

14 <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00027642241240334>

15 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3752>

16 <https://yle.fi/a/74-20223567>

17 <https://stat.fi/fi/uutinen/Vaehintaaen-70-vuotiaiden-maaerae-Suomessa-ylitti-miljoonan-ajan-elokuussa?gsid=0c4361ec-855c-4c33-a6d2-7fcf37ffba08>

18 <https://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutisia/eri-ikaiset-tyontekijat-suhtautuvat-eri-tavoin-tyoelamaan.html>

19 <https://thisislca.com/insight/affection-deficit/>

20 <https://ourworldindata.org/data-insights/young-americans-spend-much-more-time-alone-than-they-did-fifteen-years-ago>

21 <https://www.punainenristi.fi/uutiset/2026/punaisen-ristin-yksinaisyysbarometri-2026/>

22 <https://helda.helsinki.fi/items/c167ec74-53af-4c79-ae2a-197de5a626a7>

23 <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/lapset-ja-nuoret/lapsiperheiden-toimeentulo>

24 <https://www.cupore.fi/uutishuone/katsaus-taiteen-ja-kulttuurin-vapaan-kentan-rahoitusleikkauksiin-ja-niiden-alueelliseen-kohdentumiseen/>

25 https://www.cupore.fi/wp-content/uploads/2026/05/cupore_kulttuuripolitiikantila_raportti_A4_FINAL-VERSION_18052026.pdf

26 <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/hyvinvointi/sosiaaliset-resurssit-ja-eriarvoisuus/vaeston-koulutusrakenne>

27 <https://worldcitiescultureforum.com/wp-content/uploads/2025/10/WCCF-Report-5th-Edition-Digital-PDF.pdf>

28 <https://www.charleslandry.com/about>

Lähteet, Lisätietoja-osuudet

Painopiste 1

1.1 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

1.2 Useita lähteitä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

Asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustus

[Asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustus | Helsingin kaupunki](#)

1.3 Useita lähteitä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden materiaali (KUVA-toimialan ajankohtaisviesti)

1.4 Useita lähteitä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden materiaali (Kirjastopalvelujen palvelutilaverkko 4/2026)

[Tarveselvitys, Rikhardinkadun kirjasto, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

[Tarveselvitys, Stoaan perusparannus ja laajennus, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

1.5 Useita lähteitä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

[Tarveselvitys, Stoaan perusparannus ja laajennus, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

1.6 Palvelukeskukset | Helsingin kaupunki

1.7 Useita lähteitä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluverkkosuunnittelun periaatteet <https://ahjojulkaisu.hel.fi/0473E46A-B2D8-C9E0-AB94-9C28AD200000.pdf>

Helsingin mallin avustuskokonaisuuden vaikuttavuus 2022–2024 <https://www.hel.fi/static/Kuva/Julkaisut/kulttuuri/helsingin-mallin-vaikuttavuusarviointi-2025.pdf>

[Helsingin mallin kehittämisavustukset | Helsingin kaupunki](#)

1.8 Useita lähteitä:

Muistio keskustelusta Veikko Kunnaksen kanssa 22.4.2026, laatinut Tiina Susiluoto

Tommi Laiton haastattelu välitarkastelua varten 04/26, kirjannut Katja Lindroos

1.9 Useita lähteitä:

Avustusinfo: Asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustukset 2027

https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/avustusasiointiprod/avustusinfon_esitys_asukasosallisuus_2027.pdf

Asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustus | Helsingin kaupunki

<https://avustukset.hel.fi/fi/tietoa-avustuksista/asukasosallisuuden-avustukset/asukasosallisuuden-yleis-ja-toiminta-avustus>

Painopiste 2

2.1 Valtuutettu Tuomas Rantasen toivomusponsi kulttuurialan toimijoiden tukemisesta tilaongelmissa – Kaupunginhallitus | Päätökset | Helsingin kaupunki

[Valtuutettu Tuomas Rantasen toivomusponsi kulttuurialan toimijoiden tukemisesta tilaongelmissa – Kaupunginhallitus | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

2.2 Arvind Ramachandranin laatima suunnitelma (kaupungin sisäinen) ja muistio välitarkastelun tekijöille.

2.3 Asemakaavan muutos 12751, Sörnäinen, Kaasutehtaankatu 3 / Leonkatu, Suvilahden tapahtumakortteli

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2020-011785/189a9cb0-b5fe-4aac-8784-33c740c1d744>

2.4 Useita lähteitä:

Valtuutettu Tuomas Rantasen toivomusponsi kulttuurialan toimijoiden tukemisesta tilaongelmissa – Kaupunginhallitus | Päätökset | Helsingin kaupunki

[Valtuutettu Tuomas Rantasen toivomusponsi kulttuurialan toimijoiden tukemisesta tilaongelmissa – Kaupunginhallitus | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

Monivuotisten toiminta-avustusten toinen hankekausi 2023–2026, sis. Selvitys monivuotisten toiminta-avustusten ensimmäisestä avustuskaudesta 2019–2022

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2022-004934/e5d63ebb-7668-411e-baaf-2f38b7c3507a>

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteiset avustusperiaatteet

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2021-012975/4aad836a-2557-480a-a4f1-ed98d142d30b>

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala: Lautakunnan ja jaostojen seminaariesitys. Haikko 19.-20.8.2025 (sisäinen dokumentti)

2.5 Useita lähteitä:

Avustuksen myöntämisperusteet, Kulttuuripalvelut, kulttuurin edistäminen | Päätökset | Helsingin kaupunki

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2022-006260>

Helsingin kaupunginorkesteri jatkaa osana Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalveluita | Helsingin kaupunki

<https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsingin-kaupunginorkesteri-jatkaa-osana-helsingin-kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimialan>

Monivuotiset toiminta-avustukset 2019–2022. Selvitys monivuotisten toiminta-avustusten ensimmäisestä avustuskaudesta 2019–2022

<https://ahjojulkaisu.hel.fi/E6710923-E8AC-C57E-95C6-8021B3B00000.pdf>

2.6 Useita lähteitä:

Monivuotisten toiminta-avustusten toinen hankekausi 2023–2026 – Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto | Päätökset | Helsingin kaupunki

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2022-004934/e5d63ebb-7668-411e-baaf-2f38b7c3507a>

Monivuotiset toiminta-avustukset 2019–2022. Selvitys monivuotisten toiminta-avustusten ensimmäisestä avustuskaudesta 2019–2022. Erytysuunnittelija Salla Mistola

<https://ahjojulkaisu.hel.fi/E6710923-E8AC-C57E-95C6-8021B3B00000.pdf> ()

Avustuksen myöntämisperusteet, Kulttuuripalvelut, kulttuurin edistäminen | Päätökset | Helsingin kaupunki

<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2022-006260>

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteiset avustuseriaahteet (2018)

https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja_vapaa-aikalautakunnan_kulttuuri- jaost/Suomi/Paatos/2018/KUVA_2018-11-15_Kuja_8_Pk/C641E40D-DDDC-C256-875E-672BD3200000/Helsingin_mallin_hankeavustukset_vuodelle_2019.pdf#:~:text=Esittelij%C3%A4n%20perustelut,yhteiset%20avustuseriaahteet%2013.02.2018%2C%20%C2%A7%2028.

2.7 Useita lähteitä: <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsingin-kaupunginorkesteri-jatkaa-osana-helsingin-kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimialan>

HAM-säätiö, arvio. Liite 3. Talous- ja rahoitussuunnitelma 2022, 2023–2025 https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja_vapaa-aikalautakunta/Suomi/Paatos/2021/KUVA_2021-11-30_Kuvalk_18_Pk/90909419-08E6-C775-9A8D-7D0D67700000/Liite.pdf

HAM-säätiö, Johdanto toiminnan aloittamiseen.

<https://ahjojulkaisu.hel.fi/90930155-83AE-CA6A-B9D6-7D0AD4E00000.pdf>

Hallintomalliselvitys. Helsingin kaupunginorkesteri. Teijamari Jyrkkiö ja Kristiina Vuorela. 15.1.2024.

2.8 Savoy-teatterilla kävijämäärät kasvussa

<https://www.hel.fi/fi/uutiset/savoy-teatterilla-kavijamaarat-kasvussa>

Painopiste 3

3.1. <https://www.hel.fi/static/julkaisut/talous-strategia-hallinto/ymparistoraportti-2024.pdf>

3.2. <https://tapahtumat.hel.fi/fi/articles/kulttuuri-ja-taide/eliokunta>

3.3. <https://ahjojulkaisu.hel.fi/430F9694-307B-CFD6-95FA-80CCB6200000.pdf>

3.4. <https://kestavyys.hel.fi/>

Painopiste 4

4.1. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/kulttuurin-kummilapset-toiminnasta-pysyva-helsingin-kaupungin-koordinoima-palvelu-lapsiperheille>

4.2. <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2025-008738>

4.3. Puhelinhaastattelu koordinaattori Tiina Papunen 05/2026

4.4. Kulttuuripalveluiden moninaisuusmääritelmä. Tekijöille toimitettu materiaali.

4.5. Moninaisuus Helsingin kaupungin kulttuuripalvelukokonaisuuden nykyisessä ohjelmatarjonnassa -raportti, Futurice. Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden materiaali

4.6. <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2024-012346>

4.7. Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden materiaali

4.8. <https://paatokset.hel.fi/en/case/hel-2023-003322?decision=8f3a8881-7e45-4395-b894-5fde2d2bc96f>

4.9. Rikastuva arki, kasvava osaaminen. Ikäihmisten liikunta- ja kulttuuritoiminnan hankkeiden 2023-2024 vaikuttavuus, Pentagon Design Oy. Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden materiaali

4.10. <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/seniori-info>

Painopiste 5

5.1. https://stplattaproduct.blob.core.windows.net/etusivu64e62prod/fi_helsinki_luovien-alojen-kasvu-selvitys-9tekoa.pdf

5.2. <https://www.hel.fi/static/helsinki/julkaisut/helsingin-kasvun-osaamisen-ja-elinvoiman-tavoitteet-2026-2029.pdf>

5.3. <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2018-010062>

5.4. <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:share:7379148912735096832/>

5.5. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289054553>

5.6. <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/Susiluoto/FMfcgzQgLXtGHPkZqcSfvLpr-rcbNMrJD?projector=1&messagePartId=0.1>

5.7. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/helsingin-kaupungin-ja-taideyliopiston-uusi-yhteistyosopimus-vahvistaa-elinvoimaa-taidetta-ja>

5.8. <https://www.aalto.fi/fi/yhteistyö/helsingin-kaupungin-ja-aalto-yliopiston-uusi-yhteistyosopimus-vahvistaa-kestavaa-elinvoimaista-ja>

5.9. Tarvekuvaus Helsingin kaupungin alueellisten taide- ja kulttuuripalveluiden ja Metropolian kulttuurituotannon koulutusohjelman yhteistyö, eri kulttuuritaustaiset kulttuurituotannon opiskelijat. Raportin tekijöille toimitettu kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden materiaali

